

บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

มนตรี แก้วไพฑูรย์

งานนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา

2564

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

1073379722

BUU-IThesis 62930019 Independent study / recv: 08072564 13:04:47 / seq: 64

62930019_1073379722

บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

มนตรี แก้วไพฑูรย์

งานนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา

2564

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

1073379722

BUU-IThesis 62930019 independent study / recv: 08072564 13:04:47 / seq: 64

THE SANGHA ADMINISTRATION OF THE BUDDHIST ECCLESIASTICAL OFFICIAL
MONKS IN MEAUNG DISTRICT, CHONBURI PROVINCE

MONTREE KAEWPAITON

AN INDEPENDENT STUDY SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF
THE REQUIREMENTS FOR MASTER OF PUBLIC ADMINISTRATION
GRADUATE SCHOOL OF PUBLIC ADMINISTRATION
BURAPHA UNIVERSITY

2021

COPYRIGHT OF BURAPHA UNIVERSITY

1073379722

BUU iThesis 62930019 independent study / recv: 08072564 13:04:47 / seq: 64

คณะกรรมการควบคุมงานนิพนธ์และคณะกรรมการสอบงานนิพนธ์ได้พิจารณางานนิพนธ์
ของ มนตรี แก้ว ไพฑูรย์ ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดมหลักสูตรรัฐ
ประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

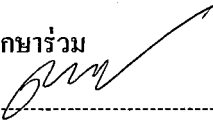
คณะกรรมการควบคุมงานนิพนธ์

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

(รองศาสตราจารย์ ดร.พงษ์เสฐียร เหลืองอลงกต)

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

(รองศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ โพธิ์สว่าง)

คณะกรรมการสอบงานนิพนธ์

 ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนรรตน์ อนันทนาธร)

 กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.พงษ์เสฐียร เหลืองอลงกต)

 กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ โพธิ์สว่าง)

 กรรมการ

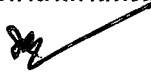
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุปราณี ธรรมพิทักษ์)

คณบดีคณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชีรพงษ์ บัวหู้)

วันที่.....เดือน..... พ.ศ.....

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา อนุมัติให้รับงานนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาดมหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยบูรพา

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.นุจรี ไชยมงคล)

วันที่ 9 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2564

62930019: รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต; รป.ม.

คำสำคัญ: การบริหาร, พระสังฆาธิการ, การบริหารกิจการคณะสงฆ์

มนตรี แก้วไพฑูรย์ : บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี. (THE SANGHA ADMINISTRATION OF THE BUDDHIST ECCLESIASTICAL OFFICIAL MONKS IN MEAUNG DISTRICT, CHONBURI PROVINCE) คณะกรรมการควบคุมงานนิพนธ์: พงษ์เสฐียร เหลืองอลงกต, ปร.ด., ไพฑูรย์ โปธิสว่าง, ร.ด. ปี พ.ศ. 2564.

การศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี และ เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ตำแหน่ง พรรษา อายุ วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษาทางธรรม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้คือ เจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส และพระภิกษุสงฆ์ที่อยู่ในเขตปกครองอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี จำนวน 296 รูป เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถาม และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าเฉลี่ย และใช้สถิติ One -way ANOVA สำหรับเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระที่มีตั้งแต่ 3 กลุ่ม ขึ้นไป เมื่อพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้วิจัยทำการทดสอบหาความแตกต่างรายคู่ โดยใช้วิธีของ LSD (Leas significant difference test)

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรีพบว่า โดยภาพรวมระดับบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี อยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ด้านการปกครอง เป็นอันดับ 1 อยู่ในระดับดีมาก รองลงมาคือ ด้านการสาธารณูปการ ถัดมาคือด้านการศาสนศึกษา ด้านการสาธารณสงเคราะห์ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ และลำดับสุดท้ายคือ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา 2. เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า พระภิกษุที่มีระดับตำแหน่ง พรรษา อายุ วุฒิการศึกษาสามัญ และวุฒิการศึกษาทางธรรม ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

62930019: MASTER OF PUBLIC ADMINISTRATION; M.P.A.

KEYWORDS: ADMINISTRATION, SANGHA ADMINISTRATION, BUDDHIST
ECCLESIASTICAL OFFICIAL MONKS

MONTREE KAEWPAITON : THE SANGHA ADMINISTRATION OF THE BUDDHIST
ECCLESIASTICAL OFFICIAL MONKS IN MEAUNG DISTRICT, CHONBURI PROVINCE. ADVISORY
COMMITTEE: PONGSATEAN LUENGALONGKOT, Ph.D., PAITHOON BHOTHISAWANG, Ph.D. 2021.

The research aims to study the administrative role of the Buddhist ecclesiastical official in the Sangha affairs in Muang District, Chonburi Province as well as carrying out a comparative study of the Buddhist monks' opinions on the afore-mentioned role of the Buddhist ecclesiastical official by considering the influence of their personal factors, including positions, number of years in monkhood, age, educational background both in secular and religious education. The target groups of the research consist of Chao Khana Tambol (shire ecclesiastical head), abbots, deputy abbots, and monks residing in Muang District, Chonburi Province, 296 Buddhist monks in total. The tools used for collecting data are questionnaires. The statistics of data analysis, such as frequency, percentages, standard deviations, mean, and the One-way ANOVA are applied for comparing the existing difference across independent variables of three groups and more. When the significant difference in statistics at 0.5 point is detected, the result is tested to find out pair differentiation by employing the method called LSD (Leas Significant Difference Test).

The findings point out that, first, in regard to the administrative role of the Buddhist ecclesiastical official in Muang District, Chonburi Province, the overall outcome appears very satisfying. Considering the most prominent aspect, it happens that governance under the Buddhist ecclesiastical official is at the forefront of a very good opinion. While construction and renovation of temples, religious studies, charitable work for the public, educational assistance and dissemination of Buddhism are ranked second, third, fourth, fifth, and last respectively in descending importance. Second, on the comparative study of the Buddhist monks' opinions classified by their personal factors on the administrative role of the Buddhist ecclesiastical official in Muang, Chonburi, it comes out that the Buddhist monks with different positions, years in monkhood, age, secular and religious education have different opinions with a significantly statistical figure at 0.5 point.

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาเรื่อง “บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี” สำเร็จลงได้ด้วยความสะดวกจากหลายท่านที่ได้อนุเคราะห์ให้ความช่วยเหลืออย่างดียิ่ง โดยเฉพาะรองศาสตราจารย์ ดร. พงษ์เสถียร เหลืองอลงกต อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และรองศาสตราจารย์ ดร. ไพฑูรย์ โปธิสว่าง อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้กรุณาให้แนวคิด แนะนำและให้คำปรึกษาแก่ผู้วิจัยจนได้เนื้อหาวิทยานิพนธ์ที่ครบสมบูรณ์ จึงขอเจริญพรขอบคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพรขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ว่าที่เรือตรี ดร. เอกวิทย์ มณีธร ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้ความอนุเคราะห์ตรวจสอบคุณภาพงานวิจัย รวมถึง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุปราณี ธรรมพิทักษ์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อุษณกร ทาวะรัมย์ และดร. พรเทพ นามกร ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบแบบสอบถามและให้คำปรึกษา แนะนำในการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามให้สมบูรณ์และสำเร็จได้ด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณพระมหาสมพงษ์ กิตติคุณ โณ เจ้าคณะอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรีฝ่ายมหานิกาย และพระครูปัญญาวิโร โกศล เจ้าคณะอำเภอเมือง-ศรีราชา จังหวัดชลบุรีฝ่ายธรรมยุติ ตลอดจนเจ้าคณะพระสังฆาธิการทุกรูป และพระภิกษุสงฆ์ในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรีทุกรูป ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณพระครูศิริธรรมโสภิต (มานะ สุคนโท) เจ้าอาวาสวัดอรุณญิกาวาส เจ้าคณะตำบลบางทรายฝ่ายธรรมยุติ และเจริญพรขอบคุณ โยมบิดา มารดา ญาติพี่น้อง เป็นผู้ที่กำลังใจในการทำงานนิพนธ์มาโดยตลอดเวลาที่ได้ศึกษาทำงานจนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เป็นผู้ให้การสนับสนุนและอุปถัมภ์ในการศึกษาเล่าเรียนแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด

ขอเจริญพรขอบคุณ ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่าน ตลอดถึงเพื่อนนิสิตปริญญาโทและบัณฑิตวิทยาลัย คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ที่ได้ให้ความช่วยเหลือให้กำลังใจและให้คำปรึกษาการทำงานนิพนธ์แก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด

สุดท้ายนี้คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากงานนิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องสักการบูชาคุณพระพุทธรเจ้า คุณพระธรรมเจ้า คุณพระสังฆเจ้า คุณบิดามารดา บูรพาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านไว้ ณ โอกาสนี้

มนตรี แก้วไพฑูรย์

107339722

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	2
กรอบแนวคิดในการวิจัย	3
สมมติฐานการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
1. แนวความคิดเกี่ยวกับบทบาท.....	7
1.1 ความหมายของบทบาท	7
1.2 แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท	8
1.3 บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์	9
ข้อมูลเบื้องต้นคณะสงฆ์ในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี	30
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	35

1073379722

BUU-IThesis 62930019 Independent study / revv: 08072564 13:04:47 / seq: 64

บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย	51
ประชากรกลุ่มตัวอย่าง	51
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	53
การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ.....	53
การเก็บรวบรวมข้อมูล	54
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	55
เกณฑ์การแปลผล.....	56
บทที่ 4 ผลการวิจัย	57
ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	57
ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับบทบาทพระสงฆ์ในการบริหารกิจการคณะ สงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี	59
ส่วนที่ 3 ทดสอบสมมติฐาน.....	69
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	78
สรุปผลการวิจัย	78
อภิปรายผล.....	79
ข้อเสนอแนะ	86
บรรณานุกรม.....	88
ภาพผนวก.....	93
ประวัติย่อของผู้วิจัย	99

1073379722

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 งานวิจัยและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	44
ตารางที่ 2 เปรียบเทียบสมมติฐานกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	49
ตารางที่ 3 ระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์	50
ตารางที่ 4 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	52
ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล	57
ตารางที่ 6 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ด้านการปกครอง.....	59
ตารางที่ 7 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ด้านการศึกษา.....	61
ตารางที่ 8 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ด้านการศึกษาสงเคราะห์.....	62
ตารางที่ 9 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	64
ตารางที่ 10 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ด้านการสาธารณูปการ	65
ตารางที่ 11 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ด้านการสาธารณสงเคราะห์	67
ตารางที่ 12 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ภาพรวมด้านต่าง ๆ	68
ตารางที่ 13 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี จำแนกตามตำแหน่ง	69
ตารางที่ 14 ผลการเปรียบเทียบรายคู่ความแตกต่างด้วยวิธี (Post hoc) จำแนกตามตำแหน่ง	70

1073379722

ตารางที่ 15 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างบทบาทพระสังฆาธิการ
ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี จำแนกตามพรรษา 71

ตารางที่ 16 ผลการเปรียบเทียบรายคู่ความแตกต่างด้วยวิธี (Post hoc) จำแนกตามพรรษา.....71

ตารางที่ 17 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างบทบาทพระสังฆาธิการ
ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี จำแนกตามอายุ.....72

ตารางที่ 18 ผลการเปรียบเทียบรายคู่ความแตกต่างด้วยวิธี (Post hoc) จำแนกตามอายุ.....73

ตารางที่ 19 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างบทบาทพระสังฆาธิการ
ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษาสามัญ 74

ตารางที่ 20 ผลการเปรียบเทียบรายคู่ความแตกต่างด้วยวิธี (Post hoc) จำแนกตามวุฒิการศึกษาสามัญ
.....75

ตารางที่ 21 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างบทบาทพระสังฆาธิการ
ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางธรรม
.....76

ตารางที่ 22 ผลการเปรียบเทียบรายคู่ความแตกต่างด้วยวิธี (Post hoc) จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางธรรม
.....76

ตารางที่ 23 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน.....77

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษา.....3

1073379722

BUU-IThesis 62930019 independent study / recv: 08072564 13:04:47 / seq: 64

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

“พระพุทธศาสนา” คือ คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าอันทรงมีพระธรรมและพระวินัยเป็นตัวแทนของพระองค์ เมื่อพระพุทธเจ้าตรัสรู้พระพุทธศาสนายังไม่ถึงกำเนิดขึ้น จวบจนเวลาล่วงเลยไปอีกสองเดือนจึงเกิดพระพุทธศาสนาขึ้นด้วยการทรงแสดงพระธรรมเทศนาครั้งแรก (ธรรมจักกัปวัตตนสูตร) ต่อพระสาวก (“สาวก” แปลว่า ผู้ฟัง ผู้ฟังคำสั่งสอนศิษย์ ควบคู่กับ สาวิกา แปลว่า ผู้ฟัง ผู้ฟังคำสั่งสอนศิษย์ฝ่ายหญิง) กับทั้งพุทธศาสนิกชนทั้งหลายที่นับถือศาสนาพุทธ เรียกว่า พุทธบริษัท เมื่อมีผู้ฟังและผู้ปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าจำนวนมาก จึงมีการจัดตั้งพระสังฆาธิการ เพื่อรับผิดชอบดูแลการเรียนและการปฏิบัติและกิจกรรมต่าง ๆ (กรมศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, 2561, หน้า 1) จึงมีความสำคัญต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์เพื่อการดำรงอยู่ของความมั่นคงทางพระพุทธศาสนา คณะสงฆ์ถือเป็นตัวแทนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งทำหน้าที่ในการปฏิบัติภารกิจในการเผยแผ่สืบสานและถ่ายทอดพระธรรมคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเพื่อสร้างความศรัทธาแก่พุทธศาสนิกชนให้เกิดความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาเป็นเหตุให้เกิดแรงจูงใจในการประพฤติปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเพื่อใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันส่งผลให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม (คณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2551, หน้า 2)

พระพุทธองค์ทรงได้วางหลักในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ โดยประทานพระโอวาทไว้ให้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ทรงให้ยึดตามหลักพระธรรมและพระวินัย เพื่อให้สังคมมีความเจริญรุ่งเรืองตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ทำให้พระสงฆ์ผู้ซึ่งทำหน้าที่ในการเผยแผ่หลักพุทธธรรม เป็นผู้ที่มิบทบาทหลักสำคัญในการทำหน้าที่เผยแผ่หลักพุทธธรรมแก่ประชาชนเป็นผู้นำทางจิตใจและวิญญูณด้วยความเสียสละ เมตตากรุณา ปราบณาดีให้ความจริงใจกับชุมชนและสังคม การที่พระสังฆาธิการเข้ามามีบทบาทสำคัญในการทำหน้าที่บริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านต่าง ๆ ถือว่าเป็นการทํานุบำรุงศาสนาให้มีความงอกงามเจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้นไปอีก (พระเกษมศักดิ์ 2554, หน้า 1) ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2535 (ฉบับที่ 2) อำนาจสูงสุดในการบังคับบัญชาคณะสงฆ์เป็นของพระสมเด็จพระสังฆราช ได้มีการแบ่งการปกครองในระดับต่าง ๆ ในการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และมีการจัดรูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ให้มีความสอดคล้องกับปณิธานของพระสมเด็จพระสังฆราช จึงมีการมอบหมายงานให้

1073379722

พระสังฆาธิการในระดับต่างๆทั่วประเทศไทย เร่งทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาเพื่อสร้างเสริมศรัทธาแก่ประชาชนในสังคมไทย โดยออกนโยบายการบริหารกิจการคณะสงฆ์ 6 ด้าน 1. ด้านการปกครอง 2. ด้านการศาสนศึกษา 3. ด้านการเผยแผ่ 4. ด้านการสาธารณูปการ 5. ด้านการศึกษาสงเคราะห์ 6. ด้านการสาธารณสงเคราะห์ (เฉลิมพล โสมอินทร์, 2546, หน้า 225)

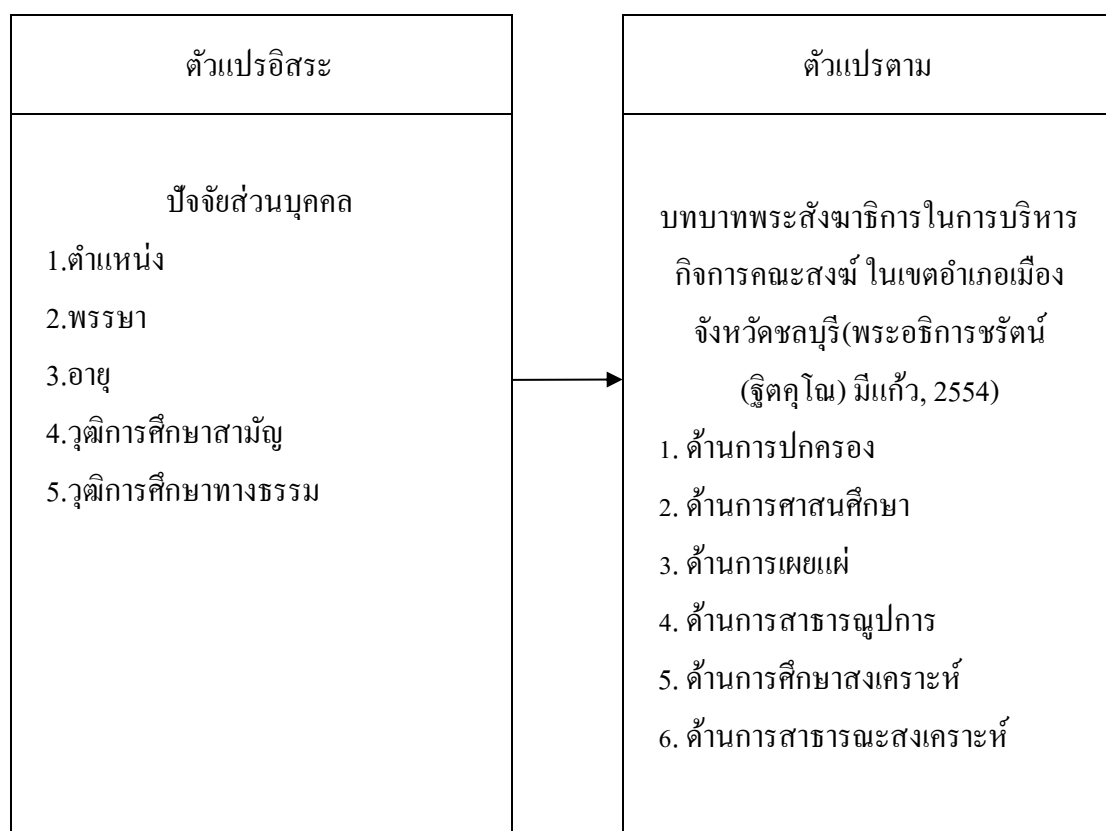
ดังนั้น การบริหารกิจการคณะสงฆ์ถือเป็นปัจจัยที่สำคัญเพราะถ้ามีระบบบริหารกิจการคณะสงฆ์ที่ดีศาสนาก็จะมีความเจริญก้าวหน้าและมีความมั่นคงอยู่กับสังคมไทยไปอีกนาน การบริหารที่ดีนั้นจะต้องมีรูปแบบและวิธีการหรือมีแนวคิดซึ่งขึ้นอยู่กับกรอบหมายงานในการกระจายอำนาจของพระสังฆาธิการระดับสูงไปสู่พระสังฆาธิการที่มีระดับรองลงมาในการบริหารจัดการและพัฒนากิจการคณะสงฆ์ด้านต่าง ๆ ให้รับผิดชอบตามความรู้ความสามารถของแต่ละรูป (กรมศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, 2540, หน้า 1) จากปัญหาดังกล่าวจึงจำเป็นที่พระสังฆาธิการจะต้องบริหารกิจการคณะสงฆ์ให้เป็นไปได้ด้วยความเรียบร้อยให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในสภาพปัจจุบันของสังคมไทย เพื่อช่วยส่งเสริมและทำนุบำรุงให้ศาสนามีความเจริญรุ่งเรืองและสร้างเสริมศรัทธาต่อพุทธศาสนิกชนตามพระบัญชาของพระสมเด็จพระสังฆราช เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนและพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นต่อไป ทั้งยังเป็นกรณีศึกษาในการวางแผนพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภออื่นและจังหวัดอื่น ๆ ด้วย ผู้วิจัยในฐานะเป็นพระนักศึกษานักศึกษาในเขตพื้นที่การปกครอง อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี จึงมีความสนใจที่จะศึกษาบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ว่าพระสังฆาธิการมีบทบาทและความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรีอย่างไร (พระมหาวิรุฬ นิลเพ็ช, 2560, หน้า 59)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “บทบาทสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี” ผู้วิจัยได้ทบทวนแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับบทบาทสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จึงได้นำแนวคิดและทฤษฎี มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยในรูปแบบของความสัมพันธ์ของตัวแปรต้นกับตัวแปรตาม (พระอธิการชรัตน์ (จิตคุโณ) มีแก้ว, 2554) ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษา

สมมติฐานการวิจัย

1. พระภิกษุที่มีระดับตำแหน่งต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี แตกต่างกัน
2. พระภิกษุที่มีจำนวนพรรษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี แตกต่างกัน
3. พระภิกษุที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี แตกต่างกัน
4. พระภิกษุที่มีวุฒิการศึกษาสามัญต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี แตกต่างกัน
5. พระภิกษุที่มีวุฒิการศึกษาทางธรรมต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา: บทบาทสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี สำหรับตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย
  - 1.1 ตำแหน่ง
  - 1.2 พรรษา
  - 1.3 อายุ
  - 1.4 วุฒิการศึกษาสามัญ
  - 1.5 วุฒิการศึกษาทางธรรม
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ บทบาทสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ (พระอธิการชรัตน์ (จิตคุโณ) มีแก้ว, 2554) ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่
  - 2.1 ด้านการปกครอง
  - 2.2 ด้านการศาสนศึกษา
  - 2.3 ด้านการเผยแผ่
  - 2.4 ด้านการสาธารณูปการ
  - 2.5 ด้านการศึกษาสงเคราะห์
  - 2.6 ด้านการสาธารณสงเคราะห์

ขอบเขตด้านพื้นที่: การศึกษาครั้งนี้มีกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา คือ พระภิกษุ 1,123 รูป ซึ่งสังกัดการปกครองในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี (สำนักงานพุทธศาสนา จังหวัดชลบุรี, 2563)

ขอบเขตด้านเวลา: ในการศึกษาครั้งนี้ทำการศึกษาและเก็บข้อมูลในช่วงเดือนกรกฎาคม 2563 ถึงเดือนกรกฎาคม 2564

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบแนวทางการแก้ไขปรับปรุงและพัฒนาบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี
2. ทราบผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ถึงแนวทางการแก้ไขปรับปรุงและพัฒนาบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

นิยามศัพท์เฉพาะ

พระสังฆาธิการ หมายถึง พระภิกษุผู้ดำรงตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์ ดังต่อไปนี้
1. เจ้าคณะใหญ่ 2. เจ้าคณะภาค รองเจ้าคณะภาค 3. เจ้าคณะจังหวัด รองเจ้าคณะจังหวัด 4. เจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะอำเภอ 5. เจ้าคณะตำบล รองเจ้าคณะตำบล 6. เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส

ปัจจัยส่วนบุคคล หมายถึง ลักษณะของแต่ละบุคคลของพระภิกษุ ผู้ตอบคำถาม

ตำแหน่ง หมายถึง หน้าที่การงาน สถานภาพ หรือเกียรติยศของพระภิกษุ ผู้ตอบคำถาม

พรรษา หมายถึง ช่วงระยะเวลา 3 เดือนในฤดูฝน เท่ากับ 1 พรรษา นับจากวันเข้าพรรษา ถึงวันออกพรรษาของพระภิกษุ ผู้ตอบคำถาม

อายุ หมายถึง เวลาที่ดำรงชีวิตอยู่ ช่วงเวลาที่นับตั้งแต่เกิดจนถึงเวลาปัจจุบันของพระภิกษุ ผู้ตอบคำถาม

วุฒิการศึกษาสามัญ หมายถึง ความรู้ทางการศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดตั้งแต่ระดับประถมศึกษาตอนต้นจนถึงปริญญาเอกของพระภิกษุ ผู้ตอบคำถาม

วุฒิการศึกษาทางธรรม หมายถึง ภูมิรู้ทางธรรมหรือผู้ที่สอบนักธรรมได้ตามที่กำหนดไว้ มี 3 ชั้น นักธรรมชั้นตรี นักธรรมชั้นโท นักธรรมชั้นเอก ของพระภิกษุ ผู้ตอบคำถาม

บทบาท หมายถึง พฤติกรรมที่เกี่ยวกับการใช้อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ ในการปฏิบัติหน้าที่ของพระสังฆาธิการต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ซึ่งกำหนดในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 และกฎหมายตราสามดวง ฉบับที่ 23 (พ.ศ. 2541) ว่าด้วยระเบียบการปกครองคณะสงฆ์

บทบาทพระสังฆาธิการ หมายถึง พระภิกษุผู้ดำรงตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์ทำหน้าที่ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้าน

การบริหาร หมายถึง การวางแผน สั่งการ และควบคุม

กิจการคณะสงฆ์ หมายถึง งานที่พระสงฆ์ปฏิบัติในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี จะต้องปฏิบัติหรือจะต้องกระทำอันเป็นหน้าที่ทางปกครองคณะสงฆ์ประกอบด้วย ด้านการปกครองหรือการควบคุมและส่งเสริมการรักษาความสงบเรียบร้อยดีงาม ด้านการศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการสาธารณูปการ และ ด้านการสาธารณสงเคราะห์ซึ่งเป็นกิจการของคณะสงฆ์และเป็นกิจการของพระศาสนา

ด้านการปกครอง หมายถึง การควบคุมดูแลให้คณะสงฆ์ภายในวัดประพฤติ ปฏิบัติตามพระธรรมวินัยเพื่อให้เกิดความเรียบร้อย

การศึกษา หมายถึง การจัดให้มีการศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติธรรมแก่ บรรพชิตและคฤหัสถ์ทั้งแผนกบาลีและแผนกธรรม รวมทั้งส่งเสริมให้ภิกษุสามเณรได้เรียนใน สำนักเรียนที่วัดใกล้เคียงด้วย

การศึกษาสงเคราะห์ หมายถึง การจัดการศึกษาเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลสถาบันการศึกษาหรือจัดสถานศึกษาภายในวัด เพื่อสงเคราะห์แก่เด็กเยาวชนให้ได้รับการศึกษาเล่าเรียนโดยไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย เช่น โรงเรียนการกุศลภายในวัด โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เด็กยากจน ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ หรือศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด

การเผยแผ่ หมายถึง การจัดการให้มีการฟังธรรมเทศนา การจัดเกี่ยวกับการอบรมสมณะและวิปัสสนากรรมฐานจากการบรรยายหรือปาฐกถา การจัดศาสนพิธีต่างๆเพื่อรักษาพิธีกรรมและวัฒนธรรมอันดีงาม รวมทั้งการเผยแผ่ธรรมทางวิทยุชุมชน

การสาธารณูปการ หมายถึง การก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ศาสนสมบัติของวัดด้วยการรักษา ซ่อมแซม ปรับปรุง ตกแต่งศาสนสถานที่มีอยู่เดิมให้มั่นคงถาวรและการก่อสร้างเพิ่มเติมให้เหมาะสมกับศาสนสมบัติที่จำเป็นต่อการดำรงพระพุทธศาสนาให้มั่นคง

การสาธารณสงเคราะห์ หมายถึง การดำเนินกิจการสาธารณประโยชน์เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลแก่คนในชุมชนและสังคม โดยการจัดกิจกรรมอันเป็นสาธารณสมบัติหรือสาธารณกุศลเพื่อให้ความช่วยเหลือแก่คนในชุมชนและการพัฒนาสังคมและชุมชน

1073379722

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษา ดังต่อไปนี้

1. แนวความคิดเกี่ยวกับบทบาท
  - 1.1 ความหมายของบทบาท
  - 1.2 แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท
  - 1.3 บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์
2. ข้อมูลเบื้องต้นคณะสงฆ์ในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวความคิดเกี่ยวกับบทบาท

1.1 ความหมายของบทบาท

จากที่ผู้วิจัยได้ค้นคว้าหาข้อมูลความหมายของบทบาท สามารถสรุปได้ดังนี้

หลายคนมองว่า บทบาทนั้น หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงลักษณะในการปฏิบัติ ตามตำแหน่งหน้าที่ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทที่ตนได้รับมอบหมายตามตำแหน่งนั้น ๆ นอกจากนี้ การแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับคุณสมบัติส่วนตัวของผู้ที่ได้รับมอบหมายในการ ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ เช่น ความรู้ความสามารถ บุคลิกภาพ การใช้อำนาจในการดำรงตำแหน่ง ความ รับผิดชอบต่อหน้าที่ พฤติกรรมเหล่านี้จะส่งผลต่อการดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ทางสังคม การดำรง ตำแหน่งที่อยู่ในอำนาจ ผู้ดำรงตำแหน่งต้องมีการคาดการณ์ของบริบทนั้น ๆ ที่จะแสดงพฤติกรรม การทำหน้าที่ให้เหมาะสมต่อการดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ที่ควรจะทำ โดยบทบาทการดำรง ตำแหน่งนั้นจะเปลี่ยนไปตามบริบทและสถานะภาพที่พึงจะได้รับ ทั้งนี้บุคคลอาจจะต้องมีบทบาท หลายอย่างต่างกันไปตามกรอบสิทธิและอำนาจด้วยการทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจาก ผู้บังคับบัญชา หรือความเชื่อ ทศนคติ ค่านิยม วัฒนธรรม และการคาดหวังของบุคคลอื่นทางสังคมว่าผู้ ดำรงตำแหน่งนั้นจะปฏิบัติอย่างไร การที่ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ จึงเป็นความรับผิดชอบของผู้ดำรง ตำแหน่งโดยการทำหน้าที่ที่ได้รับนั้น ๆ ให้เหมาะสมกับหน้าที่ที่ตนรับผิดชอบ เช่น เป็นพ่อแม่ มีบทบาทในการเลี้ยงดูให้ลูกเติบโตและสั่งสอนให้เป็นคนดี ครู มีบทบาทในการให้ความรู้และ

1073379722

อบรมสั่งสอน ดำรง มีบทบาทในการรักษาความสงบภายในประเทศ พระสงฆ์ มีบทบาทในการเผยแผ่หลักธรรมและช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยากด้วยความเมตตาตามสมควร พระสังฆาธิการ มีหน้าที่ในการปกครองคณะสงฆ์ให้อยู่ในกฎระเบียบเพื่อความเรียบร้อยในหมู่คณะและบริหารกิจการคณะสงฆ์ ดังนั้น จะเห็นได้ว่าหน้าที่ของแต่ละบุคคลแตกต่างกันออกไป การจะปฏิบัติตามหน้าที่ขึ้นอยู่กับความสามารถหรือบทบาทให้สอดคล้องกับบริบทนั้น ๆ (จิตยา สุวรรณชฎ, 2527; ปราชญ์กล้าผจญ, 2540; ราชบัณฑิตยสถาน, 2542; สุนทร กุญชร, 2545; สงวน สุทธิเลิศอรุณ, 2547; สงวนศรี วิรัชชัย, 2547; ยนต์ ชุมจิต, 2550; พระครูวิจิตรธรรมานุสิฐ วิรพล ฆมฺพปาโล 2554; พระมหาสมชาย สุนติกโร ชุมจิต, 2555; พระสุรินทร์ จิตตกาโร ประเสริฐวาที, 2555; พระมหาวิชัย ธีรธำรงกุล, 2560; David, 1962; Sarbin, 1975)

1.2 แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท

จากที่ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิดเกี่ยวกับบทบาท สามารถสรุปได้ดังนี้

มีนักวิจัยหลายท่านได้มองแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทว่า บทบาทมาจากพฤติกรรมของตัวบุคคลหรือบุคลิกภาพของตัวบุคคลตามสิทธิหน้าที่หรือที่ถูกกำหนดขึ้นตามตำแหน่งที่ได้รับมอบหมายทางสังคม โดยการที่จะแสดงออกมาทางกิริยาของการดำรงอยู่ในสถานการณ์ต่าง ๆ บทบาทนั้นจะถูกหล่อหลอมมาด้วยประสบการณ์ชีวิต การศึกษา วัฒนธรรม ค่านิยม และทัศนคติของตัวบุคคล เป็นการแสดงออกที่เข้าใจหรือรับรู้ ขึ้นอยู่กับตัวบุคคลนั้น ๆ จะคาดคิดด้วยตัวเองว่าควรเป็นอย่างไร การที่จะแสดงพฤติกรรมนั้นออกมาจะต้องรับรู้และเข้าใจว่าตัวบุคคลนั้นอยู่ในสถานะใด จึงจะแสดงบทบาทตามสถานการณ์ เช่น การตัดสินใจ การอยู่ในสังคม สถานการณ์ทางวัฒนธรรม ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล หรือการรับตำแหน่งหน้าที่ในการปฏิบัติงานต่าง ๆ (อรุณ รักธรรม, 2526; จิตยา สุวรรณชฎ, 2527; นงเยาว์ ปัทมกริชต์, 2532; กรรณิกา ขวัญอารีย์, 2535; จำนงค์ อควินสิทธิ์ และคณะ, 2537; นงเยาว์ ปัทมกริชต์, 2540; พระครูสุชาติวุฒิกิจ เฉลิมชัย อภิชาติ, 2554; พระสมุห์กำพร สุชาติ พิเชฐสกุล, 2554)

สรุป บทบาท คือ การแสดงออกทางพฤติกรรมของผู้ที่ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ หรือมีหน้าที่รับผิดชอบทางสังคม ครอบครัว หรือแม้กระทั่งบทบาทของพระสงฆ์ที่มีหน้าที่ปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า คือ การปฏิบัติตามพระธรรมและพระวินัย อันเป็นหน้าที่หรือความรับผิดชอบของคณะสงฆ์ที่จะต้องประพฤติปฏิบัติ รวมถึงบทบาทของพระสังฆาธิการที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบในด้านการปกครองคณะสงฆ์ให้อยู่ในกฎระเบียบเพื่อความเรียบร้อยในหมู่คณะสงฆ์และการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านต่าง ๆ ทั้งการเผยแผ่ศาสนา การช่วยเหลือสงเคราะห์สังคม การจัดการศาสนสมบัติของวัด การดูแลปฏิสังขรณ์หรือบูรณะเสนาสนะต่าง ๆ

1.3 บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์

ความหมายพระสังฆาธิการ

คำว่า “พระสังฆาธิการ” เป็นคำรวมตำแหน่งพระภิกษุผู้ปกครองคณะสงฆ์ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 เริ่มใช้มาแต่ พ.ศ.2506 จนถึงปัจจุบัน โดยมีกฎหมายตราส่วนฉบับที่ 5 (พ.ศ.2506) ว่า ด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการ กำหนดนามเป็นครั้งแรก โดยเปลี่ยนคำว่า "พระคณาธิการ" มาเป็น "พระสังฆาธิการ" ให้สอดคล้องกับลักษณะการดำเนินงานกิจการคณะสงฆ์รวมคำว่า "พระ" "สังฆ" และ "อธิการ" เป็น "พระสังฆาธิการ" แปลตามรูปศัพท์ว่า "พระภิกษุผู้ทำงานโดยสิทธิขาดในทางคณะสงฆ์" "พระภิกษุผู้ทำงานคณะสงฆ์โดยมีอำนาจเต็มตามตำแหน่ง" ซึ่งในแม่บทท่านบัญญัติว่า หมายถึง "พระภิกษุผู้ดำรงตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์" มีตำแหน่งดังนี้ (พระมหาสมชาย สุนฺติโกโร (ชุ่มจิต), 2555, หน้า 12-13)

1. เจ้าคณะใหญ่
2. เจ้าคณะภาค รองเจ้าคณะภาค
3. เจ้าคณะจังหวัด รองเจ้าคณะจังหวัด
4. เจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะอำเภอ
5. เจ้าคณะตำบล รองเจ้าคณะตำบล
6. เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส

เจ้าคณะและเจ้าอาวาสดังกล่าวนี้เป็นผู้ทำงานคณะสงฆ์อย่างมีอำนาจเต็มตามกฎหมายและครอบคลุมงานทุกส่วนในเขตปกครองหรือในวัด ส่วนรองเจ้าคณะ รองเจ้าอาวาสและผู้ช่วยเจ้าอาวาส จะมีอำนาจหน้าที่เต็มตามตำแหน่งก็เพราะได้รับการมอบหมาย จึงบัญญัตินามว่า "พระสังฆาธิการ" ซึ่งเทียบได้กับข้าราชการของฝ่ายราชอาณาจักร ส่วนเลขานุการเจ้าคณะ และเลขานุการรองเจ้าคณะ หากได้เป็นพระสังฆาธิการไม่ เพราะเป็นเพียงผู้ทำการเลขานุการ

จากความหมายข้างต้น พระสังฆาธิการ จึงหมายถึง พระภิกษุผู้ดำรงตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์ ดังต่อไปนี้ (พระครูสุชาติวุฒิกิจ (เฉลิมชัย อภิชาโต), 2554, หน้า 13)

1. เจ้าคณะใหญ่
2. เจ้าคณะภาค รองเจ้าคณะภาค
3. เจ้าคณะจังหวัด รองเจ้าคณะจังหวัด
4. เจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะอำเภอ
5. เจ้าคณะตำบล รองเจ้าคณะตำบล
6. เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส

ในกฎนี้กำหนดพระสังฆาธิการไว้ 6 ชั้นด้วยกัน เมื่อแบ่งเป็นตำแหน่ง หมายถึงที่ต้องใช้ตัวบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งนั้นได้ 12 ตำแหน่ง คือ

1. ชั้น (ระดับ) หน มี 1 ตำแหน่ง คือ เจ้าคณะใหญ่ หน....
2. ชั้น (ระดับ) ภาค มี 2 ตำแหน่ง คือ เจ้าคณะภาค 1 รองเจ้าคณะภาค 1
3. ชั้น (ระดับ) จังหวัด มี 2 ตำแหน่ง คือ เจ้าคณะจังหวัด 1 รองเจ้าคณะจังหวัด 1
4. ชั้น (ระดับ) อำเภอ มี 2 ตำแหน่ง คือ เจ้าคณะอำเภอ 1 รองเจ้าคณะอำเภอ 1
5. ชั้น (ระดับ) ตำบล มี 2 ตำแหน่ง คือ เจ้าคณะตำบล 1 รองเจ้าคณะตำบล 1
6. ชั้น (ระดับ) วัด มี 3 ตำแหน่ง คือ เจ้าอาวาส 1 รองเจ้าอาวาส 1 และผู้ช่วยเจ้าอาวาส 1

สรุป พระสังฆาธิการ หมายถึง พระภิกษุผู้มีอำนาจเต็มในการดำรงตำแหน่งการปกครองของคณะสงฆ์ ได้แก่ เจ้าคณะใหญ่ เจ้าคณะภาค รองเจ้าคณะภาค เจ้าคณะจังหวัด รองเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล รองเจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส

ความสำคัญของพระสังฆาธิการ

พระสังฆาธิการเป็นผู้ปกครองดูแลคณะสงฆ์ในเขตการปกครองและวัดให้เป็นไปตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศ และพระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช มีหน้าที่ควบคุมและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงามของคณะสงฆ์ จัดการและพัฒนา การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการและการสาธารณสงเคราะห์ให้เป็นไปด้วยดี พระสังฆาธิการจึงมีความสำคัญในการดูแลพระภิกษุสามเณรดูแลวัดให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ให้พระภิกษุสามเณรมีจริยาวัตรตรงดงาม ประพฤติปฏิบัติตนตามหลักพระธรรมวินัย นับว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้จรรโลงพระพุทธศาสนาให้ยั่งยืน ดูแลความประพฤติ (พระปลัดเกียรติศักดิ์ สนิทวิรรกุล, 2548) ปฏิบัติของพระภิกษุสามเณรมิให้ออกนอกพระธรรมวินัย และพระสังฆาธิการโดยเฉพาะเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส และผู้ช่วยเจ้าอาวาส จะต้องบำรุงรักษาจัดการวัดและสมบัติของวัดให้เป็นไปโดยเรียบร้อย ปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ที่พำนักอยู่ในวัดปฏิบัติตามพระธรรมวินัย และเป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ให้ความสะอาดตามสมควรในการบำเพ็ญกุศล (พระครูวิชรธรรมานุสิฐ (วีรพล ฐมฺมปาโล), 2554, หน้า 39)

กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ (2540) ระบุถึงความสำคัญของพระสังฆาธิการว่าพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติจะเจริญรุ่งเรืองถาวรสืบต่อไปก็ด้วยจะต้องอาศัยพระสังฆาธิการเป็นสำคัญ เนื่องจากพระสังฆาธิการเป็นผู้ใกล้ชิดประชาชน โดยเฉพาะพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส ซึ่งเป็นที่เคารพเลื่อมใสศรัทธาของประชาชนตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ เจ้าอาวาสจึงมีอำนาจ

หน้าที่ในการบริหารและจัดการวัด ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (พระมหาวิชัย กุลฐิติโต (ธรรมปกัสตร์), 2554)

สำนักงานเจ้าคณะภาค 16 (2547, หน้า 46) ได้ระบุความสำคัญของพระสังฆาธิการว่าเป็นผู้ขับเคลื่อนการบริหารกิจการคณะสงฆ์และการพระพุทธศาสนาให้ปฏิบัติถูกต้องเป็นประโยชน์ทั้งงานการศึกษา การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ การศึกษาสงเคราะห์และการสาธารณสงเคราะห์

สรุป ความสำคัญของพระสังฆาธิการ เป็นพระภิกษุที่จะปฏิบัติภารกิจตามพระบัญชาของพระสมเด็จพระสังฆราช ทั้ง 6 ด้าน 1.ด้านการปกครอง 2. ด้านการศึกษา 3. การศึกษาสงเคราะห์ 4. การเผยแผ่พระพุทธศาสนา 5. การสาธารณูปการ และ6. การสาธารณสงเคราะห์ ทั้ง 6 ด้านนี้เป็นการช่วยส่งเสริมและสร้างความศรัทธาแก่พุทธศาสนิกชนให้เกิดความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา และส่งเสริมให้พระพุทธศาสนามีความเจริญรุ่งเรืองมั่นคงส่งผลให้พระพุทธศาสนาอยู่คู่กับชาวโลกไปอีกนาน

การแต่งตั้งพระสังฆาธิการ

การแต่งตั้งพระสังฆาธิการในแต่ละชั้นนั้นมีความแตกต่างกันออกไป ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับความสำคัญของบทบาทหน้าที่ของแต่ละตำแหน่งและวุฒิภาวะของผู้ที่จะดำรงตำแหน่งนั้นๆ ว่ามีความสัมพันธ์กันและมีความเป็นไปได้ว่าจะดำเนินการตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับนั้นให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีมากน้อยเพียงไร ซึ่งการแต่งตั้งพระสังฆาธิการในแต่ละระดับนั้น จะมีข้อพิจารณา ดังนี้

พระภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่งพระสังฆาธิการ ต้องมีคุณสมบัติทั่วไปดังต่อไปนี้ (กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, 2540, หน้า 4)

1. มีพรรษาสมควรแก่ตำแหน่ง
  2. มีความรู้ความสามารถแก่ตำแหน่ง
  3. มีความประพฤติเรียบร้อยตามพระธรรมวินัย
  4. เป็นผู้ฉลาดสามารถในการปกครองคณะสงฆ์
  5. ไม่เป็นผู้มีร่างกายทุพพลภาพไร้ความสามารถ หรือมีจิตฟั่นเฟือน ไม่สมประกอบ หรือเป็นโรคเรื้อน หรือเป็นวัณโรคในระยะอันตรายจนเป็นที่น่ารังเกียจ
  6. ไม่เคยต้องคำวินิจฉัยลงโทษในอธิกรณ์ที่พึงรังเกียจมาก่อน
  7. ไม่เคยถูกถอดถอน หรือถูกปลดจากตำแหน่งใด เพราะความผิดมาก่อน
- (พระมหาวิชัย กุลฐิติโต (ธรรมปกัสตร์), 2554)

มีข้อที่น่าสังเกตว่าท่านยังมีได้ใช้คำว่า พระสังฆาธิการ ใช้คำว่า พระภิกษุ เพราะยึดหลักคำว่า พระภิกษุ อันเป็นนามบัญญัติเรียกพระ โดยรวมตามกฎหมาย ด้วยเหตุที่ยังไม่ได้แต่งตั้ง แต่ที่กำหนดนี้ก็เพื่อกำหนดคุณสมบัติผู้ที่จะดำรงตำแหน่งพระสังฆาธิการดังกล่าวมาแล้ว

ในการกำหนดคุณสมบัตินี้เป็นคุณสมบัติหลักผู้ที่จะมาดำรงตำแหน่งพระสังฆาธิการไม่ว่าจะเป็นชั้นใด ๆ ก็ตามให้ถือเอาคุณสมบัติตามนี้เป็นหลักพิจารณาเป็นเบื้องต้นและต้องพิจารณาทุกข้อตั้งแต่ (1) จนถึง (7) นั่นเอง เพราะเป็นคุณสมบัติหลัก (พระศรีศาสนวงศ์ (มีชัย วีรปญโญ), 2551, หน้า 19)

1. เป็นข้อที่กำหนดไว้ตายตัว ในแต่ละชั้นของพระสังฆาธิการชั้นนั้นๆว่า ผู้จะดำรงตำแหน่งนั้น ต้องมีพรรษาเท่าไร เป็นต้น เช่น ผู้ที่จะดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสต้องมี พรรษา 5 พรรษา จะต่ำกว่านั้นมิได้ ในชั้นอื่นๆก็กำหนดไว้ชัดเจนเช่นเดียวกัน

2. เป็นข้อที่กำหนดถึงความรู้ของผู้ที่จะมาดำรงตำแหน่งดังกล่าวแล้วแต่ ในที่นี้กำหนดไว้กว้างๆ ทั้งนี้ก็เพื่อให้มีผู้มีอำนาจในการแต่งตั้งได้พิจารณาเอาตามความเหมาะสม ซึ่งในเรื่องของความรู้ที่ท่านมิได้กำหนดตายตัวลงไปว่า ต้องเป็นความรู้ชั้นไหนอย่างไร ทั้งนี้ก็เพื่อสะดวกในการปฏิบัติจริงนั่นเอง ความรู้ที่กำหนดเป็นมาตรฐานทางการศึกษาของคณะสงฆ์ในปัจจุบันที่ถือเป็นหลักกัน มี 2 คือ ความรู้ในส่วนนักธรรม เรียกว่า นักธรรมชั้น ตริ โท เอก ความรู้ในทางการศึกษาบาลี เรียกว่า ประโยค 1-2, ประโยค ป.ธ.3 ไปจนถึงประโยค ป.ธ.9 ความรู้ในส่วนของการศึกษาภาษาบาลีนี้ ในปัจจุบันได้ถูกจัดเป็นสมณศักดิ์ประเภทหนึ่งด้วย แต่โดยความเป็นจริงแล้วความรู้มีความหมายมากกว่านั้น เพราะในบางท่านบางคน แม้ไม่มีความรู้ที่เป็นมาตรฐานทางการศึกษาอันได้รับประกาศนียบัตร หรือปริญญาบัตร แต่มีความรู้ความเชี่ยวชาญที่เป็นประสบการณ์จริงประสบการณ์ตรงก็มีมาก และมีประโยชน์ในการปฏิบัติงานเป็นอย่างยิ่งด้วย ดังนั้น ในเรื่องของความรู้ที่ กฐระเบียบจึงกำหนดไว้แบบกว้างๆนั่นเอง ยังมีความรู้อีกอย่างหนึ่งซึ่งจัดเป็นระดับอุดมศึกษาของคณะสงฆ์ กล่าวคือ มหาวิทยาลัยสงฆ์ได้แก่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ มีหน้าที่ผลิตบัณฑิตมาเพื่อรองรับและสนองงานการคณะสงฆ์ ในด้านการปกครองและการเผยแผ่เป็นต้น ซึ่งในปัจจุบันมีระดับความรู้ถึงปริญญาเอกทีเดียว

3. กำหนดถึงความประพฤติ โดยยกพระธรรมวินัยเป็นเกณฑ์ในการกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะมาดำรงตำแหน่งพระสังฆาธิการว่า เป็นภิกษุผู้มีความประพฤติเรียบร้อยตามหลักพระธรรมวินัย ซึ่งในทางปฏิบัติ ย่อมต้องหมายถึงผู้มีอำนาจในการแต่งตั้ง จะใช้วิธีในการสอดส่องดูแลความประพฤติของภิกษุผู้อยู่ในปกครองว่าเป็นอย่างไรนั่นเอง ควรแก่การแต่งตั้งในตำแหน่งนั้น ๆ หรือไม่อย่างไร

4. กำหนดถึงความสามารถในการปกครอง ซึ่งในข้อนี้ก็เป็นการกำหนดไว้แบบกว้าง ๆ อีกเช่นกัน ซึ่งต้องเป็นดุลยพินิจของท่านผู้มีอำนาจในการแต่งตั้งที่จะพิจารณา

5. กำหนดถึงความไม่เป็นปกติของร่างกายเป็นหลักโดยกำหนดไว้ชัดเจนว่า ต้องไม่ใช่ผู้มีร่างกายทุพพลภาพไร้ความสามารถ คือต้องยังคงเป็นผู้มีความสามารถในการบริหารงานได้อยู่ มิใช่เป็นผู้เจ็บป่วย หรืออ่อนแอไม่มีกำลัง อันหมายถึงความไม่เป็นปกติและ ต้องไม่มีจิตพินเพื่อน ไม่สมประกอบ ต้องไม่เป็นโรคเรื้อนหรือวัณโรคในระยะอันตรายจนน่ารังเกียจ ในข้อที่กล่าวถึงเรื่องโรคเรื้อนหรือวัณโรคนี้ก็กำหนดไว้โดยเน้นว่า วัณโรคในระยะอันตราย ซึ่งเป็นที่น่ารังเกียจ ซึ่งในทางการแพทย์นั้นวัณโรคมีหลากหลายระยะ ดังนั้นถ้าเป็นวัณโรคแต่ในระยะเริ่มต้น แล้วรีบรักษาและไม่มีลักษณะเป็นที่น่ารังเกียจ เมื่อไม่เป็นที่น่า รังเกียจก็ไม่จัดเข้าในข้อนี้

6. ท่านกำหนดหมายเอาประวัติแห่งการดำรงเพศพระภิกษุว่า ต้องไม่เคยต้องคำวินิจฉัยลงโทษในอภิกขัมที่พึงรังเกียจมาก่อน อภิกขัมนั้น เมื่อกกล่าวตามศัพท์ก็คือ เรื่องราวที่เกิดขึ้นและสงฆ์จะต้องจัดทำให้สำเร็จ มีการอุปสมบท ที่เรียกว่า กิจจาธิกรรมเป็นต้น แต่ในที่นี้ หมายถึง อภิกขัมที่เป็นเรื่องราวในทางเสียหาย หมายถึง ตัวภิกษุเองก่อเรื่องขึ้นหรือพัวพันกับเรื่องราวที่เป็นไปในทางเสียหาย เมื่อมีคำวินิจฉัยลงโทษจากผู้ปกครองที่พิจารณาอภิกขัมนั้นแล้ว อย่างนี้ถือว่าขาดคุณสมบัติ ดังนั้นจึงกำหนดว่า ต้องไม่เคยต้องคำวินิจฉัยลงโทษในอภิกขัมที่พึงรังเกียจมาก่อน

จริงอยู่ แม้ในกฎหมายเถรสมาคมจะกำหนดลักษณะไว้ตามนี้ แต่ในความเป็นจริงแล้วพระภิกษุผู้ถูกคำวินิจฉัยลงโทษในอภิกขัมที่พึงรังเกียจนั้น อาจไม่มีความผิดตามที่ถูกลงโทษก็เป็นได้ หากแต่ถูกการกระทำอันไม่ชอบมาพากลบางอย่างสร้างเรื่องสร้างหลักฐานจนแน่นอนก็เป็นได้ จึงเป็นสิ่งที่พระภิกษุพึงสำเหนียกและระมัดระวังในเรื่องเหล่านี้ให้มาก ในส่วนของท่านผู้นิพนธ์เองก็ตามที่คงต้องใช้วิจารณญาณให้มากเช่นเดียวกัน มิเช่นนั้นจะเป็นการสนับสนุนผู้ไม่ประสงค์ดีไปเสีย อันมีผลต่อบุคลากรของพระศาสนา ที่มีผลต่ออายุและความมั่นคงของพระศาสนาด้วย (พระศรีศาสนวงศ์ (มีชัย วีรปญฺญ), 2551)

7. กำหนดเอาประวัติแห่งการดำรงตำแหน่งในชั้นต้นๆมาก่อนแล้ว โดยกำหนดว่า ต้องไม่ถูกลดลดอนหรือถูกปลดจากตำแหน่งใด เพราะความผิดมาก่อน มีข้อที่ควรพิจารณาดังนี้ การปลดหรือถูกลดลดอนนั้นเป็นโทษทางจริยาพระสังฆาธิการ เหตุเพราะละเมิดจริยาพระสังฆาธิการอย่างร้ายแรง ต้องไม่ถูกลดลดอนจากตำแหน่ง เพราะความผิด เหตุเพราะละเมิดจริยาพระสังฆาธิการอย่างร้ายแรงนั่นเอง

การแต่งตั้งพระสังฆาธิการตามกฎหมายเถรสมาคม (กองแผนงาน กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, 2542) มีดังนี้

1. การแต่งตั้งตำแหน่งเจ้าคณะใหญ่ ต้องมีคุณสมบัติโดยทั่วไปแล้วจะต้องมีพรรษาพื้น 30 และมีสมณศักดิ์ไม่ต่ำกว่ารองสมเด็จพระราชาคณะ สมเด็จพระสังฆราชทรงแต่งตั้งพระภิกษุผู้มีคุณสมบัติให้ดำรงตำแหน่งเจ้าคณะใหญ่ โดยความเห็นชอบของมหาเถรสมาคม

2. การแต่งตั้งพระภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่งเจ้าคณะภาค ต้องมีคุณสมบัติโดยทั่วไปแล้วจะต้องมีพรรษาพื้น 20 และกำลังดำรงตำแหน่งรองเจ้าคณะภาคนั้นมาแล้วไม่ต่ำกว่า 2 ปีหรือกำลังดำรงตำแหน่งเจ้าคณะจังหวัดในภาคนั้นมาแล้วไม่ต่ำกว่า 4 ปีหรือมีสมณศักดิ์ไม่ต่ำกว่าพระราชคณะชั้นเทพ หรือเป็นพระราชคณะซึ่งเป็นพระคณาจารย์เอก หรือเป็นเปรียญธรรม 9 ประโยค ในการแต่งตั้งเจ้าคณะภาค เป็นหน้าที่ของเจ้าคณะใหญ่ พิจารณาคัดเลือกพระภิกษุผู้มีคุณสมบัติเสนอมหาเถรสมาคมพิจารณา เพื่อมีพระบัญชาแต่งตั้งตามมติมหาเถรสมาคมเจ้าคณะภาคจะอยู่ในตำแหน่งคราวละ 4 ปีและอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้ในกรณีที่รองเจ้าคณะภาคพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระให้รองเจ้าคณะภาค ซึ่งได้รับแต่งตั้งแทนอยู่ในตำแหน่งตามวาระของผู้ซึ่งตนแทน

3. การแต่งตั้งพระภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่งเจ้าคณะจังหวัด ต้องมีคุณสมบัติทั่วไปแล้วจะต้องมีพรรษาพื้น 10 กับมีสำนักอยู่ในเขตจังหวัดนั้น และกำลังดำรงตำแหน่งรองเจ้าคณะจังหวัดนั้นมาแล้วไม่ต่ำกว่า 2 ปีหรือกำลังดำรงตำแหน่งเจ้าคณะอำเภอในจังหวัดนั้นมาแล้วไม่ต่ำกว่า 4 ปีหรือมีสมณศักดิ์ไม่ต่ำกว่าพระราชคณะชั้นสามัญ หรือเป็นพระคณาจารย์โทขึ้นไป หรือเป็นเปรียญธรรมไม่ต่ำกว่า 6 ประโยค ในการแต่งตั้งเจ้าคณะจังหวัดในภาคใด ให้เจ้าคณะภาคนั้นพิจารณาคัดเลือกพระภิกษุผู้มีคุณสมบัติตามเกณฑ์เสนอเจ้าคณะใหญ่พิจารณา เพื่อมีพระบัญชาแต่งตั้งตามมติมหาเถรสมาคม

4. ในการแต่งตั้งพระภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่งเจ้าคณะอำเภอ ต้องมีคุณสมบัติโดยทั่วไปแล้วมีพรรษาพื้น 10 กับมีสำนักอยู่ในเขตจังหวัดนั้น และกำลังดำรงตำแหน่งรองเจ้าคณะอำเภอนั้นมาแล้วไม่ต่ำกว่า 2 ปีหรือกำลังดำรงตำแหน่งเจ้าคณะตำบลในอำเภอนั้นมาแล้วไม่ต่ำกว่า 4 ปีหรือมีสมณศักดิ์ไม่ต่ำกว่าชั้นสัญญาบัตร หรือเป็นพระคณาจารย์ตรีขึ้นไป หรือเป็นเปรียญธรรมไม่ต่ำกว่า 4 ประโยคในการแต่งตั้งเจ้าคณะอำเภอในจังหวัดใด ให้เจ้าคณะจังหวัดนั้นคัดเลือกพระภิกษุผู้มีคุณสมบัติดังกล่าว เสนอเจ้าคณะภาค เพื่อพิจารณาแต่งตั้งโดยอนุมัติของเจ้าคณะใหญ่

5. ในการแต่งตั้งพระภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่งเจ้าคณะตำบล ต้องมีคุณสมบัติโดยทั่วไปแล้วจะต้องมีพรรษาพื้น 5 กับมีสำนักอยู่ในเขตอำเภอนั้น และกำลังดำรงตำแหน่งรองเจ้าคณะตำบลนั้นมาแล้วไม่ต่ำกว่า 2 ปีหรือกำลังดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสในตำบลนั้นมาแล้วไม่ต่ำกว่า 4 ปีหรือเป็นพระภิกษุมีสมณศักดิ์หรือเป็นพระคณาจารย์หรือเป็นเปรียญธรรม หรือเป็นนักธรรมชั้นเอก ในการแต่งตั้งเจ้าคณะตำบลในอำเภอใด ให้เจ้าคณะอำเภอนั้นคัดเลือกพระภิกษุผู้มีคุณสมบัติดังกล่าว

เสนอเจ้าคณะจังหวัดพิจารณาแต่งตั้ง เมื่อได้แต่งตั้งแล้ว ให้แจ้งกรมการศาสนาและรายงานเจ้าคณะภาคเพื่อทราบ

6. การแต่งตั้งพระภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสพระอารามราษฎร์ต้องมีคุณสมบัติทั่วไปแล้วจะต้องมีพรรษาพื้น 5 และเป็นผู้ทรงเกียรติคุณเป็นที่เคารพนับถือของบรรพชิตและคฤหัสถ์ในถิ่นนั้นในการแต่งตั้งเจ้าอาวาสนอกจากพระอารามหลวงในตำบลใด ให้เป็นหน้าที่ของเจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล รองเจ้าคณะตำบล เจ้าสังกัด ถ้าไม่มีรองเจ้าคณะอำเภอ ไม่มีรองเจ้าคณะตำบล ให้เจ้าคณะอำเภอเลือกเจ้าอาวาสในตำบลนั้น รวมกันทั้งหมดไม่น้อยกว่า 3 รูป ร่วมกันพิจารณาคัดเลือกพระภิกษุผู้มีคุณสมบัติดังกล่าวแล้วให้เจ้าคณะอำเภอรายงานเสนอเจ้าคณะจังหวัด เพื่อพิจารณาแต่งตั้ง ถ้าพระภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดนั้นดำรงตำแหน่งเจ้าคณะจังหวัดอยู่ด้วย ให้เจ้าคณะอำเภอรายงานเสนอเจ้าคณะจังหวัด เพื่อเจ้าคณะภาคพิจารณาแต่งตั้งในการแต่งตั้งรองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส นอกจากพระอารามหลวง ให้เจ้าอาวาสวัดนั้นพิจารณาคัดเลือกพระภิกษุผู้มีคุณสมบัติและระบุหน้าที่ที่ตนจะมอบหมายให้ปฏิบัติแล้วเสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับ เพื่อเจ้าคณะจังหวัดพิจารณาแต่งตั้ง (พระปลัดเกียรติศักดิ์ สันทวีวรกุล, 2548)

7. การแต่งตั้งพระภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสพระอารามหลวงในกรุงเทพมหานครต้องมีคุณสมบัติโดยเฉพาะอีกส่วนหนึ่งคือ มีพรรษาพื้น 10 เป็นผู้ทรงเกียรติคุณเป็นที่เคารพนับถือของบรรพชิตและคฤหัสถ์และมีสมณศักดิ์ไม่ต่ำกว่าพระราชกณะชั้นราช สำหรับพระอารามหลวงชั้นเอก ไม่ต่ำกว่าพระราชกณะชั้นสามัญ สำหรับพระอารามหลวงชั้นโท ไม่ต่ำกว่าพระครูผู้ช่วยเจ้าอาวาส ชั้นเอกสำหรับพระอารามหลวงชั้นตรี

ส่วนพระภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสพระอารามหลวงในจังหวัดอื่น นอกจากกรุงเทพมหานครต้องมีคุณสมบัติโดยเฉพาะอีกส่วนหนึ่ง คือ มีพรรษาพื้น 10 เป็นผู้ทรงเกียรติคุณเป็นที่เคารพนับถือของบรรพชิตและคฤหัสถ์และมีสมณศักดิ์ไม่ต่ำกว่าพระราชกณะชั้นสามัญ สำหรับพระอารามหลวงชั้นเอก ไม่ต่ำกว่าพระครูผู้ช่วยเจ้าอาวาสชั้นเอก สำหรับพระอารามหลวงชั้นโท ไม่ต่ำกว่าพระครูผู้ช่วยเจ้าอาวาสชั้นโท หรือพระครูสัญญาบัตรที่มีนิตยภัต (พรมรินทร์ ขวัญอ่อน, 2553) ไม่ต่ำกว่าพระครูผู้ช่วยเจ้าอาวาสชั้นโท ถ้าพระภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสพระอารามหลวง ดำรงตำแหน่งเจ้าคณะจังหวัดอยู่ด้วย ให้เป็นหน้าที่ของเจ้าคณะภาคดำเนินการ ในการแต่งตั้งรองเจ้าอาวาสหรือผู้ช่วยเจ้าอาวาสพระอารามหลวง ให้เจ้าอาวาสพระอารามหลวงนั้นพิจารณาคัดเลือกพระภิกษุผู้มีคุณสมบัติดังกล่าว และระบุหน้าที่ที่ตนจะมอบหมายให้ปฏิบัติแล้วรายงานเจ้าคณะจังหวัดเพื่อพิจารณาเสนอตามลำดับ จนถึงมหาเถรสมาคม สมเด็จพระสังฆราชทรงแต่งตั้งเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส และผู้ช่วยเจ้าอาวาส พระอารามหลวง ตามมติมหาเถรสมาคม (ประสาธ ขาวเวียง, 2556)

สรุป การแต่งตั้งพระสังฆาธิการ คือ การแต่งตั้งพระสังฆาธิการในแต่ละระดับชั้นแตกต่างกันออกไป แต่ทั้งนี้ในการแต่งตั้งพระสังฆาธิการไม่มีกฎที่ตายตัว แต่ต้องมีคุณสมบัติคร่าว ๆ ดังนี้

1. ต้องมีพรรษาพ้นจาก 5 พรรษาขึ้นไป
2. มีความรู้ความสามารถในการปกครองคณะสงฆ์หรือบริหารกิจการคณะสงฆ์พอสมควรหรือมีความรู้ในทางธรรม เช่น มีนักธรรมชั้นตรี โท เอก หรือเปรียญธรรมประโยค 1-2,
3. มีความประพฤติดีในทางธรรมวินัย
4. มีร่างกายแข็งแรงไม่เป็นผู้ที่ทุพพลภาพหรือมีจิตพินเพื่อน ไม่สมประกอบ หรือเป็นโรคเรื้อน หรือเป็นวัณโรคในระยะอันตรายจนเป็นที่น่ารังเกียจ
5. ไม่เคยถูกลงโทษด้วยความผิดร้ายแรงทางธรรมวินัย
6. ไม่เคยถูกถอดถอนหรือถูกปลดออกจากตำแหน่ง

การพ้นจากตำแหน่งพระสังฆาธิการ

พระสังฆาธิการย่อมพ้นจากตำแหน่งได้ในกรณีถึงมรณภาพ หรือพ้นจากความเป็นพระภิกษุ หรือลาออก หรือย้ายออกไปนอกเขตที่ตนมีสำนักอยู่ หรือยกเป็นกิตติมศักดิ์ หรือรับตำแหน่งหน้าที่เจ้าคณะหรือรองเจ้าคณะอื่น หรือให้ออกจากตำแหน่งหน้าที่ หรือถูกปลดจากตำแหน่งหน้าที่ หรือถูกถอดถอนจากตำแหน่งหน้าที่ (กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, 2540, หน้า 405)

พระสังฆาธิการรูปใดประสงค์จะลาออกจากตำแหน่งหน้าที่ที่ย่อมทำได้เมื่อผู้มีอำนาจแต่งตั้งได้พิจารณาอนุญาตแล้ว จึงเป็นอันพ้นจากตำแหน่งหน้าที่

พระสังฆาธิการจะพ้นตำแหน่งได้ในกรณีมรณภาพ หรือพ้นจากความเป็นภิกษุ หรือลาออก หรือย้ายออกไปนอกเขตที่ตนมีสำนักอยู่ หรือให้พ้นจากตำแหน่งหน้าที่ โดยถูกปลดจากตำแหน่งหน้าที่ที่ถูกถอดถอนจากตำแหน่งหน้าที่ (กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, 2540 หน้า 405)

สรุปภาพรวมของพระสังฆาธิการ คือ การดำรงตำแหน่งต่างๆทางคณะสงฆ์ มีภาระหน้าที่หลักในการบริหารจัดการคณะสงฆ์ให้อยู่ในความเรียบร้อย และส่งเสริมให้พระพุทธศาสนาเจริญงอกงามเพิ่มพูนศรัทธาให้พุทธศาสนิกชนเกิดความเลื่อมใสและช่วยเหลือสังคมด้วยนโยบาย 6 ด้านของสมเด็จพระสังฆราช คือ 1. การปกครอง 2. การศาสนศึกษา 3. การศึกษาสงเคราะห์ 4. การเผยแผ่พระพุทธศาสนา 5. การสาธารณูปการ 6. การสาธารณสงเคราะห์

การบริหารกิจการคณะสงฆ์

บทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์หรือสถาบันสงฆ์ในสมัยพุทธกาลนั้น พระพุทธเจ้าจะทรงดูแลด้วยพระองค์เองทรงอยู่ในฐานะประมุขและทรงให้ความสำคัญเสมอภาค ในการบัญญัติสิกขาบทต่างๆ พระองค์จะทรงทำท่ามกลางสงฆ์ สังฆกรรมต่างๆ ที่กระทำต้องได้รับเสียงเอกฉันท์จากคณะสงฆ์ จึงจะสามารถดำเนินต่อไป ทำให้พระพุทธศาสนาเผยแผ่ไปอย่างรวดเร็วสิ่งที่

พระพุทธองค์ทรงทิ้งไว้เป็นมรดกมาถึงปัจจุบันก็คือ พระธรรมวินัยซึ่งจะเป็นหลักในการที่สถาบันสงฆ์ จะใช้เป็นสื่อในการสร้างสรรค์สิ่งดีงามให้กับชาวโลกต่อไป และจะเป็นสิ่งกำหนดบทบาทหรือ จุดยืน ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างสงฆ์กับสังคมชาวโลกในปัจจุบันและอนาคต (พระหัตถ์นัย ปริบูรณ์ (สุวรรณจินดา), 2555; พระธวัชชัย ชยาลงกาโร (เครือคำ), 2556)

การบริหารกิจการคณะสงฆ์ในยุคปัจจุบันนี้ มีกระบวนการพัฒนาการด้านเทคโนโลยี และการบูรณาการด้วยหลักพุทธธรรมนำการบริหารไปสู่ความเจริญ และมีกฎหมาย พระราชบัญญัติ ข้อบังคับ ระเบียบต่างๆ มาก่อกุลพระธรรมวินัย โดยเฉพาะการปกครองคณะสงฆ์มีรูปแบบที่แตกต่าง ไปจากสมัยก่อนมาก เช่น ด้านการปกครอง ด้านการศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการ เผยแผ่ ด้านสาธารณูปการ ด้านการสาธารณสงเคราะห์ มีรูปแบบที่ปฏิบัติชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังนั้น รูปแบบแนวคิดและวิธีการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ซึ่งมีส่วนสำคัญยิ่งในการบริหารจัดการ ให้องค์กรคณะสงฆ์ให้มีประสิทธิภาพประสิทธิผล ฉะนั้น ผู้ที่จะเป็นผู้นำในการบริหารคณะสงฆ์ใน ยุคปัจจุบันนี้ต้องเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์มีความรู้ความสามารถ และเป็นผู้เพียบพร้อมด้วยจริยาวัตรข้อ ปฏิบัติที่ดีงามและเป็นที่ยอมรับของคณะสงฆ์และสังคมโดยรวม (พระมหาสมชาย สุนติกโร (ชุ่มจิต), 2555, หน้า 72; พระมหาสุวิทย์ โนนงาม, 2556)

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (2445, หน้า 15) ฉบับที่ 15 ข้อที่ 5 ว่าด้วยเรื่อง การบริหารกิจการคณะสงฆ์ ได้แก่ กิจการที่คณะสงฆ์จะต้องถือ เป็นฐานะหน้าที่ เพราะเป็นการคณะสงฆ์ และการพระศาสนา หรือเพราะเกี่ยวกับการคณะสงฆ์และการพระ ศาสนา มี 6 ฝ่าย คือ (พระมหา สุวิทย์ โนนงาม, 2556)

1. การเพื่อความเรียบร้อยดีงามหรือการปกครอง
2. การศาสนศึกษา
3. การศึกษาสงเคราะห์
4. การเผยแผ่พระพุทธศาสนา
5. การสาธารณูปการ
6. การสาธารณสงเคราะห์

วิธีดำเนินงานการทั้ง 6 ให้เป็นไปตามที่กำหนดในระเบียบมหาเถรสมาคม แต่บางการคง เป็นไปตามจารีต คือ ปฏิบัติตามจารีตที่มีอยู่

สำนักงานคณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ (2543) (อ้างถึงใน สมศักดิ์ บุญปุ, 2557, หน้า 103-105) ได้ระบุถึงภารกิจที่สำคัญของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในแต่ละด้าน ดังนี้

1. ด้านศาสนศึกษา หมายถึง การจัดการศึกษาปริยัติธรรมและการศึกษาอื่น ๆ อันควรแก่สมณะ ซึ่งได้แก่การศึกษาพระปริยัติธรรมหรือการศึกษาธรรมบาลี ซึ่งปัจจุบันได้จำแนกเป็นสองส่วน คือการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม บาลี และการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ

2. ด้านศึกษาสงเคราะห์ เป็นการจัดการศึกษาสงเคราะห์แก่ประชาชนทั่วไป ปัจจุบันมีการดำเนินการดังนี้ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด โรงเรียนราษฎร์สงเคราะห์ที่วัดสนับสุนน

3. ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรม เป็นการเผยแผ่ศาสนาธรรม ดำเนินการใน 2 ลักษณะ คือ เป็นโครงการปฏิบัติสืบเนื่องและเป็นโครงการเฉพาะกิจปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาล

4. ด้านสาธารณสงเคราะห์ เป็นงานเกี่ยวกับการสงเคราะห์ชุมชนและสังคมโดยมีวัดและพระภิกษุเป็นแกนนำ ได้แก่ โครงการอุปสมบทและบรรพชาพระภิกษุสามเณรภาคฤดูร้อน โครงการสงเคราะห์พระภิกษุสามเณรและวัดที่ประสบภัยและขาดแคลน วัดและเจ้าอาวาส พระภิกษุเป็นผู้นำในการพัฒนาชุมชนและสังคม เช่น ให้สถานที่เป็นที่จัดประชุมอบรมเยาวชนและประชาชน ด้านอาชีพต่างๆ การสร้างถนนเข้าหมู่บ้าน การออมทรัพย์ให้สถานที่เป็นแหล่งประปาหมู่บ้าน การสนับสนุนทุนการศึกษาเด็กนักเรียน การช่วยเหลือผู้ป่วย ผู้ยากไร้ ฯลฯ

5. ด้านสาธารณูปการ เป็นงานที่เกี่ยวกับการพัฒนาวัด ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมเพื่อให้วัดเอื้อประโยชน์ตามภารกิจของวัดในด้านอื่นๆ การพัฒนาเหล่านี้ ได้แก่ การดูแลบำรุงรักษาสาธารณสมบัติของวัด การดูแลรักษาและก่อสร้างอาคารสถานที่ เช่น พระอุโบสถ เอมู อาคารเรียน หอธรรม กุฏิ ศาลาการเปรียญ เป็นต้น งานสาธารณูปการแต่ละวัดจะไม่เท่าเทียมกันมาก หรือน้อยขึ้นอยู่กับขนาดเศรษฐกิจ ความต้องการของชุมชนและบารมีของเจ้าอาวาสหรือพระสงฆ์ในวัดเป็นสำคัญ ทั้งนี้ทางวัดจะได้รับงบประมาณสนับสนุนจากกรมการศาสนาเป็นบางส่วนเรียกว่า เงินอุดหนุนบูรณะวัด (พระธวัชชัย ชยาลงกาโร (เครือคำ), 2556)

6. ด้านการปกครอง งานปกครองของสงฆ์ อาศัยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535 โดยลำดับชั้นการปกครองคณะสงฆ์ ไว้ ดังนี้ มาตรา 20 คณะสงฆ์ต้องอยู่ภายใต้การปกครองของมหาเถรสมาคม การจัดระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎมหาเถรสมาคม และกฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ 15 พ.ศ.2523 ว่าด้วยระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ หมวด 2 ระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ส่วนกลางและหมวด 3 ระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ส่วนภูมิภาค

สมศักดิ์ อุปสโม (2549 อ้างถึงใน พระมหาวิชัย ธีรธำรงกุล, 2560, หน้า 8) ได้กล่าวไว้ว่าการบริหารกิจการคณะสงฆ์นั้นพระสังฆาธิการ เป็นบุคลากรอันสำคัญยิ่งของพระพุทธศาสนาในฐานะที่ได้รับมอบหมายจากพุทธบริษัทให้เป็นผู้ดำเนินการด้านต่างๆ ของพระพุทธศาสนาความ

1073379722

เจริญหรือความเลื่อมของพระพุทธศาสนาจึงสัมพันธ์อย่างยิ่งกับคุณภาพของพระสังฆาธิการระดับต่างๆ ภารกิจของพระสังฆาธิการนั้นนอกจากหน้าที่ตามปกติของพระสงฆ์ คือการสอนธรรมนำปฏิบัติแก่พุทธบริษัทแล้วยังมีภารกิจด้านการบริหารจัดการกิจการพระพุทธศาสนาอีก 6 ด้าน กล่าวคือ งานการปกครอง งานการศึกษา งานการศึกษาสงเคราะห์ งานการเผยแผ่ งานการสาธารณูปการและงานสาธารณสงเคราะห์ การบริหารจัดการภาระงานด้านต่างๆ ดังกล่าวนั้นล้วนต้องอาศัยบุคลากรที่มีความรู้ในด้านนั้น ๆ อย่างเพียงพอ จึงจะสำเร็จลุล่วงดังหมายได้

สรุป การบริหารกิจการคณะสงฆ์นั้น คือ การบริหารจัดการ ช่วยเหลือ สนับสนุน ให้ความรู้ การพัฒนาพุทธศาสนาและสังคมให้มีความมั่นคงและเจริญรุ่งเรือง ด้วยการบริหารจัดการคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้าน คือ 1. ด้านการปกครอง 2. ด้านการศึกษา 3. ด้านการศึกษาสงเคราะห์ 4. ด้านการเผยแผ่ 5. ด้านการสาธารณูปการ และ 6. ด้านการสาธารณสงเคราะห์ อันเป็นหน้าที่ของคณะสงฆ์และพระสังฆาธิการที่จะต้องปฏิบัติภารกิจนี้ให้สมบูรณ์

1. ด้านการปกครอง

พระมหาทงชัย บรมพิสทุธิ์ (2445, หน้า 49) ได้กล่าวว่า วัดแต่ละวัดนอกจากจะจัดการปกครองโดยมี กฎ ระเบียบ กติกา เฉพาะของแต่ละวัดแล้ว ยังจะต้องอยู่ภายใต้ระเบียบการปกครองแห่งราชอาณาจักรและระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ไทย เช่น กฎหมาย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ กฎมหาเถรสมาคม กฎกระทรวง เป็นต้น แต่ทั้งนี้ต้องไม่ขัดแย้งต่อหลักการพระธรรมวินัยเป็นสำคัญ

พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปัญญโธ) (2540, หน้า 87) ได้กล่าวว่า การควบคุมและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงาม หมายถึง งานในหน้าที่ของพระสังฆาธิการในการปกครองดูแล พระภิกษุสามเณรในเขตการปกครองของตน ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยถูกต้องตามหลักพระธรรมวินัย และตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ทั้งนี้ คำว่า “การปกครอง” แปลว่า การควบคุมดูแลรักษาควบคุมให้ท่านอยู่ในที่ที่ท่านควรจะอยู่ (พระมหาสุวิทย์ โนนงาม, 2556)

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า งานการควบคุมและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงามเป็นงานเกี่ยวกับการปกครองพระภิกษุสามเณร ตลอดจนคฤหัสถ์ที่อยู่ภายในวัดให้ประพฤติปฏิบัติตนให้ถูกต้องเรียบร้อยดีงาม

พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงคล) (2548, หน้า 130) ได้กล่าวว่า การบริหารหมู่คณะ คือ การปกครองดูแล ตลอดทั้งแนะนำสั่งสอน อบรม พระภิกษุ สามเณรและคฤหัสถ์ ที่มีที่อยู่หรือพำนักอยู่ในวัด ให้ประพฤติอยู่ในพระธรรมวินัย ตามกฎหมายของบ้านเมือง กฎข้อบังคับ ระเบียบคำสั่ง และการประกาศของมหาเถรสมาคม

สรุปการปกครอง คือ หน้าที่ของพระสังฆการีที่ต้องดูแลกำกับความเป็นระเบียบเรียบร้อยของวัด หมู่คณะสงฆ์ผู้อยู่ใต้การปกครอง และคฤหัสถ์ผู้อาศัยอยู่ในวัด ให้ประพฤติปฏิบัติอยู่กฎระเบียบของวัดตามพระธรรมวินัย กฎหมายบ้านเมือง และกฎหมายมหาชน

2. ด้านการศึกษา

การศึกษา หมายถึง การศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัยของพระพุทธศาสนา ของบรรพชิตและคฤหัสถ์ เป็นกิจการของคณะสงฆ์ประการหนึ่งที่สำคัญยิ่งในอำนาจหน้าที่ของมหาเถรสมาคมมีความตอนหนึ่งว่า “ควบคุมและส่งเสริมการศึกษา” ของคณะสงฆ์ (ม.15 ตรี) และในระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ส่วนกลาง มหาเถรสมาคมได้กำหนดวิธีดำเนินการ ควบคุมและส่งเสริมการศึกษากว่า “ควบคุมและส่งเสริมการศึกษาคำสอนให้ดำเนินไปด้วยดี” (พระสมุห์คำพร สุชาโต (พิเชษฐสกุล), 2554, หน้า 69)

กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ (2534, หน้า 6-7) ได้ชี้ให้เห็นถึงปัญหาการศึกษาของคณะสงฆ์ไว้ว่า ในการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์นั้น ได้เกิดความคิดเห็นขัดแย้งกันระหว่างพระเถระผู้รับผิดชอบการบริหารงานคณะสงฆ์กับพระนักศึกษารุ่นใหม่ โดยพระเถระผู้บริหารคณะสงฆ์ซึ่งถือว่าเป็นผู้มีทัศนะกับของเก่า เห็นว่าการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมเป็นระบบการศึกษาอย่างเดียวที่ถูกต้องชอบธรรมสำหรับพระภิกษุสามเณร และควรรักษาไว้ให้คงที่อย่างเดิม โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลง ไม่ว่าจะ เป็น โครงสร้างระบบหรือหลักสูตรและแบบเรียน การเปลี่ยนแปลงอย่างใดอย่างหนึ่งถือว่าเป็นความเสื่อม และเห็นว่าภิกษุสามเณรไม่ควรเล่าเรียนวิชาการสมัยใหม่ เพราะจะทำให้ลาสิกขาถิ่นมาก แต่ฝ่ายพระนักศึกษารุ่นใหม่เห็นว่า การศึกษาพระปริยัติธรรมควรรักษาไว้เพียงเนื้อหาสาระคือพระธรรมวินัย แต่ควรมีการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงในด้านระบบ หลักสูตร แบบเรียน และวิธีการเรียนการสอนให้เหมาะสมตามกาลสมัยและควรมีการศึกษาวิชาการสมัยใหม่บางอย่างด้วย เพื่อช่วยเสริมสร้างความสามารถในการปฏิบัติศาสนกิจให้ได้ผลยิ่งขึ้น ส่วนการลาสิกขานั้นเป็นปรากฏการณ์ตามปกติของ ประเพณีการบวช

พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปัญญโญ) (2540, หน้า 41) ได้กล่าวถึง การจัดการศึกษาดังกล่าวไว้ว่า คณะสงฆ์ยังมีได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้โดยชัดเจนแต่ โดยหลักสูตรและเนื้อหาแล้วคงอนุมานได้ว่า มี วัตถุประสงค์ 9 ประการ คือ (ชนะชัย นิราศโสทร, 2558)

1. เพื่อพระสงฆ์รักษาตนและหมู่คณะ
2. เพื่อใช้อบรมสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์
3. เพื่อใช้พัฒนาชาติบ้านเมืองด้วยคุณธรรมของพระศาสนา
4. เพื่อใช้ในกิจการคณะสงฆ์และการพระศาสนา
5. เพื่อรักษาหลักพระธรรมวินัยของพระพุทธศาสนา

6. เพื่อสร้างศาสนทายาทสืบอายุพระพุทธศาสนา
7. เพื่อความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนา
8. เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสัทธรรม
9. เพื่อความมั่นคงของประเทศชาติอันเป็นส่วนรวม

สรุปการศึกษา หมายถึง การที่คณะสงฆ์หรือพระสังฆาธิสงฆ์ส่งเสริมการจัดให้มีการเรียนการสอน ด้านพุทธศาสนาทางปริยัติธรรมแผนกธรรมแก่พระภิกษุ สามเณร บรรพชิตและคฤหัสถ์เพื่อสืบทอดพระพุทธศาสนาให้มั่นคงและยั่งยืนต่อไป ทั้งนี้พระภิกษุสงฆ์รุ่นใหม่มองเห็นว่าการศึกษายุคสมัยใหม่ในการพัฒนาและสืบทอดพระพุทธศาสนาให้มั่นคงและยั่งยืนต่อไปในอนาคต แต่ก็ยังต้องคงการศึกษาทางพระพุทธศาสนาแผนกธรรมไว้ด้วย

3. ด้านการศึกษาสงเคราะห์

การศึกษาสงเคราะห์ หมายถึง การจัดการศึกษาเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลการศึกษาหรือสถาบันการศึกษาอื่น นอกจากการสาธารณะศึกษาหรือบุคคลผู้กำลังศึกษาหรือกระบวนการสงเคราะห์ปวงชนทั้งก่อนวัยเรียนและในวัยเรียน ให้ได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่องในเรื่องต่าง ๆ ตามสมควร การศึกษาสงเคราะห์นั้นเป็นการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนทั่วไป ปัจจุบันดำเนินการดังนี้ (พระมหาสมชาย สุนติกโร (ชุ่มจิต), 2555, หน้า 76)

1. ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เป็นศูนย์ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นแหล่งเผยแผ่พระพุทธศาสนา นักเรียนส่วนใหญ่เป็นนักเรียนในโรงเรียนสามัญ แบ่งเป็นระดับชั้นคือ

ขั้นเตรียม	รับนักเรียนประถมศึกษาปีที่	1-3
ขั้นต้น	รับนักเรียนประถมศึกษาปีที่	4-6
ขั้นกลาง	รับนักเรียนประถมศึกษาปีที่	1-3
ขั้นสูง	รับนักเรียนประถมศึกษาปีที่	4-6

หลักสูตรการสอนจะมี 2 ประเภท คือ

ประเภทที่ 1 วิชาบังคับ ได้แก่ วิชาประวัติพระพุทธศาสนา วิชาธรรมะและวิชาศาสนพิธี

ประเภทที่ 2 วิชาเลือกแต่ละโรงเรียนจะเลือกตามความเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นและความพร้อมของโรงเรียน

2. ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ภายในวัด เป็นศูนย์ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อฝึกอบรมปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม วัฒนธรรม และประเพณีอันดีงาม ให้แก่เด็กตลอดจนเตรียมความพร้อมด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ส่งเสริมให้พระภิกษุได้บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมเพิ่มขึ้นและเป็นศูนย์ประสานความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชาวบ้าน

การศึกษาสงเคราะห์ หมายถึง การจัดการศึกษาเพื่อช่วยเหลือเด็กหรือผู้ด้อยโอกาส การช่วยเหลือเด็กหรือผู้ด้อยโอกาส การศึกษาอื่นนอกการศาสนา สถาบันการศึกษาบุคคล ผู้กำลังศึกษาเล่าเรียนคณะสงฆ์ได้กำหนดการศึกษาสงเคราะห์เป็นกิจการอันหนึ่งของคณะ สงฆ์ การศึกษาสงเคราะห์นั้นว่าโดยลักษณะควรแยกเป็น 2 ลักษณะ คือ (พระครูวินัยธรถวิล เรียบร้อย, 2557)

1. การศึกษานอกเหนือจากการศาสนาที่พระสงฆ์ดำเนินการเพื่อการสงเคราะห์ ประชาชนหรือพระภิกษุสามเณร

2. การสงเคราะห์เด็กแก่การศึกษา สถาบันการศึกษา หรือบุคคลผู้กำลังศึกษา

พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปัญโญ) (2540, หน้า 48-49) ได้กล่าวถึง การศึกษาที่ภิกษุสงฆ์ ได้ดำเนินการในปัจจุบัน 4 ลักษณะ คือ (พระครูวินัยธรถวิล เรียบร้อย, 2557)

1. โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา วัดหรือมูลนิธิในวัดจัดตั้งขึ้นเพื่อช่วยเหลือเด็กและเยาวชนที่ยากจนบางแห่งมีนักเรียนเฉพาะชาย หญิง เรียนร่วมกับพระสงฆ์ สามเณร ปัจจุบันโรงเรียนประเภทนี้สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

2. โรงเรียนสงเคราะห์เด็กยากจนตามพระราชประสงค์ ตั้งตามพระราชประสงค์และอยู่ในพระบรมราชานุเคราะห์และอยู่ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ปัจจุบันมีจำนวน 3 แห่ง คือ โรงเรียนวัดศรีจันทร์ จังหวัดสมุทรปราการ โรงเรียนวัดบึงเหล็ก จังหวัด นครพนมและโรงเรียนนันทบุรีวิทยา จังหวัดน่าน

3. ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เป็นศูนย์ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นแหล่งให้การศึกษ าอบรมปลูกฝังศีลธรรม วัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามแก่เด็กและเยาวชน สอนเฉพาะวันอาทิตย์ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จัดตั้งขึ้นตามความคิดและการนำของมหาวิทยาลัยสงฆ์ ทั้ง สองแห่งนี้ เพื่อให้ให้นักเรียนนักศึกษาได้ศึกษาเรียนรู้พระพุทธศาสนาในวันที่สถานศึกษาของทางฝ่าย ราชอาณาจักรหยุดเรียนตามแบบสากล นอกจากจะสอนธรรมะแก่เด็ก ศูนย์แห่งนี้ยังได้ทบทวนวิชา สามัญที่เรียนตามหลักสูตรการศึกษาปกติของตนที่โรงเรียน เช่น วิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ เป็นการชักจูงให้นักเรียนได้มาเรียนพุทธศาสนา

4. ศูนย์อบรมเด็กก่อนวัยเรียน เป็นศูนย์ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อฝึกอบรมปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม วัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามแก่เด็ก ตลอดจนเตรียมความพร้อมด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ส่งเสริมให้พระสงฆ์ได้บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมเพิ่มขึ้นและเป็นศูนย์ ประสานความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชาวบ้าน ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด ดำเนินการมาตั้งแต่ พ.ศ. 2517 เป็นต้นมา จนถึงปัจจุบันก็ยังดำเนินการ เพื่อรับเด็กซึ่งเป็นบุตรหลานชาวบ้านที่อายุยังไม่ ครบเกณฑ์ การเข้าเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาตามกฎหมาย มาช่วยเหลือฝึกหัดมารยาทให้คุ้นเคย

กับวัด และพระตั้งแต่เด็ก ๆ สอนหนังสือง่าย ๆ เบื้องต้น ที่ไม่เกินกำลังของสมองที่เด็กจะเรียนได้ และให้รู้จักสวดมนต์ไหว้พระ เป็นต้น

พระราชสีมาภรณ์ (โอภาส นิรุตุตติเมธิ) (2539, หน้า 133) ได้กล่าวว่า การศึกษาสงเคราะห์ คือการจัดการศึกษาเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล การช่วยเหลือเกื้อกูลการศึกษา หรือสถาบันการศึกษาอื่น นอกจากการศาสนศึกษา หรือบุคคลผู้กำลังศึกษาแล้วเรียน อย่างต่อเนื่องในเรื่องต่าง ๆ ตามสมควร

สรุปการศึกษาสงเคราะห์ หมายถึง การให้ความช่วยเหลือ เจือจุน ด้านการศึกษาแก่ ประชาชนที่ขาดแคลนหรือบุคคลที่กำลังศึกษาอยู่ ช่วยส่งเสริมในการสร้างเยาวชนที่เป็นกำลังหลัก ของชาติให้มีการศึกษาในระดับต่าง ๆ

4. ด้านการเผยแผ่

การเผยแผ่พระพุทธศาสนา หมายถึง การดำเนินการประกาศพระพุทธศาสนาให้ศาสนทายาท และประชาชนได้รับทราบในทุก ๆ วิธีที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย โดยมุ่งเน้นให้ประชาชนได้มีความรู้ ความเข้าใจในหลักธรรมแล้วน้อมนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ได้แก่ การเทศนา การปาฐกถา ในโอกาสและสถานที่ต่าง ๆ ทั้งในวัดและนอกวัด การบรรยายธรรมทางวิทยุและโทรทัศน์ การเผยแผ่ ธรรมด้วยสื่อต่าง ๆ เช่น หนังสือ หนังสือพิมพ์หรือวีดิทัศน์ ภารกิจด้านนี้ครอบคลุมถึงการที่วัดหรือ พระสงฆ์จัดกิจกรรมต่าง ๆ ขึ้นในวัดโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อการเผยแผ่ธรรมหรือต้องการให้ ประชาชนได้ เข้าวัดปฏิบัติธรรมหรือมุ่งเน้นสืบสานวัฒนธรรมไทยที่ได้รับอิทธิพลมาจากหลัก พระพุทธศาสนา การดำเนินการใด ๆ ของพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาที่เป็นไปเพื่อการเผยแผ่ธรรม ทางพระพุทธศาสนาทั้งในวัดและนอกวัด ชื่อว่าภารกิจด้านการเผยแผ่ทั้งสิ้น ซึ่งมีพระเถระและ นักวิชาการหลายท่านได้ ให้ความหมายของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาไว้หลายทัศนะ ซึ่งสรุปได้ ดังนี้ (กรมศาสนา, 2540, หน้า 9, อ้างถึงใน พิระศิลป์ บุญทอง, 2557, หน้า 60)

พระมหาสมทรง สิรินุสโร (2525, หน้า 45) ได้กล่าวถึงการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของ พระสงฆ์ว่า ทั้งวัดและพระสงฆ์ได้ทำงานการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นพิเศษ ดังจะเห็นได้จาก มีหน่วย พระธรรมทูต ธรรมจาริก ธรรมพัฒนาและหน่วยพัฒนาทางจิต ซึ่งมีหน่วยอบรม อ.ป.ต. (หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล) ทั้งนี้การเผยแผ่จะได้ผลก็ต่อเมื่อ (ชนะชัย นิราศโสทร, 2558)

1. พระสงฆ์จะต้องศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจในพระธรรมวินัยและปฏิบัติตามอย่างจริงจัง สอนอย่างไรปฏิบัติได้เช่นนั้น
2. ไม่สอนให้คลาดเคลื่อนจากความจริง เพื่อผลประโยชน์ของตนกิจ
3. ไม่ติดยึดในแง่ใดแง่หนึ่งของหลักธรรม
4. ไม่เห็นแก่ความง่าย ตีความธรรมวินัยตามชอบใจหรือตามความต้องการของประชาชน

5. ไม่สนองความต้องการของผู้มีอำนาจ

6. ประสานความเข้าใจ ความเชื่อหรือลัทธิศาสนาอื่นๆ พุทธศาสนิกชนทุกคนมีหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาให้กว้างไกลออกไป เพื่อประโยชน์สุขของชาวโลก ความวัฒนาสถาพรของพระพุทธศาสนาและความมั่นคงของชาติไทย ผู้ที่จะทำหน้าที่เผยแผ่ศาสนาได้ดี ต้องเป็นผู้รู้ศาสนาและปฏิบัติตนตามหลักธรรมในศาสนาได้โดยสมบูรณ์เป็นนิจ การเผยแผ่ศาสนามีคำที่ใช้อยู่ 2 คำ คือ คำว่า “เผยแผ่” และ “เผยแผ่” “คำว่า เผยแผ่ เป็นลักษณะของมิชชันนารี คือ มุ่งมั่นจะให้ผู้อื่นยอมรับในศาสนาของตน ซึ่งเป็นลักษณะแห่งการจงใจให้อีกฝ่ายหนึ่งหันมานับถือ คำสอนนั้น ๆ ส่วนคำว่า เผยแผ่ หมายถึง การประกาศให้ทราบ หากทราบแล้วสนใจจะเป็นพุทธศาสนิกชนก็ไม่ใช่ที่รังเกียจ การเผยแผ่เป็นศัพท์ที่มีลักษณะอะลุ่มอล่วยและแสดงถึงการมีใจกว้าง ไม่ผูกมัดผู้อื่นด้วยความคิดของตนเองหรือศาสนาของตน”

ฉะนั้นจึงเห็นได้ว่า การเผยแผ่ของพระสงฆ์วัดและคณะสงฆ์ในปัจจุบัน มีทั้งแบบประเพณี แบบปรับปรุง ให้เหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบันและแบบที่จัดเป็นคณะหรือหน่วยงานขึ้นดำเนินการ คือ (สิริอาภากร (บุญธรรม) อภิภา, พระครู, 2550)

1. การเผยแผ่ตามประเพณีคณะสงฆ์และประเพณีไทย ได้แก่ การเทศนาอบรมสั่งสอนประชาชนที่วัด ที่บ้าน ที่มีผู้อาราธนาและที่อื่น ๆ ในโอกาสต่าง ๆ ทั้งแบบเทศน์ธรรมดา คือ เทศน์รูปเดียวหรือเทศน์ปฐกวิสาขนา 2 รูปขึ้นไป

2. การเผยแผ่แบบปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบัน ได้แก่ การบรรยายธรรม การสนทนาธรรม การปาฐกถาธรรม ในที่ประชุมที่วัดหรือที่อื่นๆ ในโอกาสต่างๆ หรือโดยทางวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์บนที่กลางแจ้งหรือแถบบนที่กเสียง ไปเผยแผ่ที่อื่นในโอกาสต่างๆ รวมทั้งการพิมพ์หนังสือเทศน์ หนังสือธรรมะ ออกเผยแผ่หรือลงในหนังสือพิมพ์และเครือข่ายอินเทอร์เน็ตออกเผยแผ่

3. การเผยแผ่แบบจัดเป็นคณะหรือหน่วยงานเผยแผ่หรือสถานศึกษาเป็นประจำหรือครั้งคราว หรือจัดเป็นกิจกรรมพิเศษในวัดหรือในหมู่บ้านใกล้เคียง เช่น งานพระธรรมทูต งานพระธรรมจาริก งานอบรมประชาชนประจำตำบล หน่วยสงเคราะห์พุทธมามกะผู้เยาว์ โรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เป็นต้น

บุญศรี พานะจิตต์ และคณะ (2545, หน้า 22-23) ได้จำแนกกลยุทธ์ในการเผยแผ่ธรรมของพระสงฆ์ในปัจจุบัน ไว้ดังนี้

1. การเทศนาธรรม คือ การแสดงธรรมสั่งสอนตามหลักพระพุทธศาสนา เพื่อให้ผู้ฟังสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งวิธีนี้พระภิกษุสงฆ์ใช้ในการเผยแผ่ธรรมเป็นประจำ

2. ปาฐกถาธรรม คือ การบรรยายธรรมะให้ผู้ฟังโดยทั่วไปจะยืนและผู้พูด จะต้องมิลีลาในการพูด เพื่อโน้มน้าวจิตใจผู้ฟังเป็นพิเศษ เป็นวิธีการที่น่าสนใจ

3. อภิปรายธรรม คือ การชี้แจงหรือแสดงความคิดเห็นในหลักธรรมข้อใดข้อหนึ่งให้ผู้ฟังเข้าใจ

4. สันทนาธรรม คือ การพูดจาหรือในหลักธรรม เพื่อนำไปใช้ในการแก้ปัญหาชีวิตโดยยึดหลักทางสายกลาง

5. การสอนสมณะกรรมฐานหรือวิปัสสนากรรมฐาน คือ การสอนให้นั่งภาวนาเพื่อให้ใจเป็นสมาธิและเข้าใจภาวะตามความเป็นจริงของสังขารตามหลักไตรลักษณ์

6. การใช้สื่อและอุปกรณ์ประกอบการสอนธรรมะ เช่น การใช้หนังสือธรรมะ การใช้วีดิทัศน์คอมพิวเตอร์อินเทอร์เน็ต ม้วนเทป เป็นอุปกรณ์ในการเผยแผ่ศาสนาธรรม โดยอาจจำหน่ายแจกจ่ายไปในกลุ่มที่ไม่มีเวลาจะได้ศึกษาธรรมะด้วยตนเอง

สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (ช่วง วรปุณฺญ) (2540, หน้า 148-155) กำหนดหน้าที่หรือบทบาทที่วัดต่างๆ เจ้าคณะตำบล คณะสงฆ์อำเภอและคณะสงฆ์จังหวัด เกี่ยวกับการเผยแผ่ไว้ดังนี้

1. หาอุบายวิธีให้ได้ยินได้ฟังโอวาท คำสั่งสอนหรือข้อแนะนำที่เป็นประโยชน์
2. แนะนำ สั่งสอน อบรม ประชาชนให้เข้าใจในศาสนพิธีและการปฏิบัติ
3. เทศนาสั่งสอนประชาชนให้ตั้งอยู่ในศีลธรรมและให้ได้ยินได้ฟังเกี่ยวกับพระศาสนา โดยถูกต้อง (ชนะชัย นิราศโสทรก, 2558)

สรุปการเผยแผ่พระพุทธศาสนา หมายถึง การประกาศพระพุทธศาสนาตามหลักคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่มีคณะสงฆ์หรือพระสังฆาธิการเป็นผู้ทำหน้าที่โดยการเผยแผ่ในรูปแบบต่างๆ เช่น การเทศนาธรรม ปาฐกถาธรรม อภิปรายธรรม สันทนาธรรม การสอนสมณะกรรมฐานหรือวิปัสสนากรรมฐาน การใช้สื่อและอุปกรณ์ประกอบการสอนธรรมะให้แก่ประชาชนได้ฟังและได้รับรู้ให้เกิดความเข้าใจในหลักธรรมคำสั่งสอนที่ถูกต้อง เพื่อไปใช้ประยุกต์ในการดำรงชีวิต

5. ด้านสาธารณูปการ

การสาธารณูปการ คือการบูรณะและพัฒนาวัด ซึ่งเป็นอีกหน้าที่หนึ่งที่พระภิกษุสงฆ์จะต้องเป็นผู้ดูแลศาสนสถาน สำหรับการสาธารณูปการ มีผู้กล่าวไว้หลายท่านด้วยกัน (พระอธิการชรัตน์ (ฐิตคุโณ) มีแก้ว, 2554, หน้า55) ดังนี้

พระราชรัตนมุนี (ชัชววัฒน์ ปญฺญาลิโร) (2538, หน้า 9-12) ได้กล่าวเกี่ยวกับกิจการคณะสงฆ์และพระศาสนาในด้านสาธารณูปการของวัดแบ่งได้ 3 เรื่อง คือ

1. การบูรณะและพัฒนาวัด
2. การก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์เสนาสนะ
3. การดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด

นอกจากนี้ยังได้กล่าวอีกว่า การบริหารงานสาธารณูปการของเจ้าอาวาสหรือวัดตาม พระธรรมวินัยควรให้เกิดความสงบสุข (สัปปายะ) 4 อย่าง คือ (พระครูวินัยธรถวิล เรียบร้อย, 2557)

1. อาวาสสัปปายะ ที่อยู่เป็นสุขสบาย คือ ทำให้วัดเป็นอาราม เป็นที่ร่มรื่นรื่นรมย์ เป็นรมณีสถานเจริญตา สบายใจแก่ผู้พบเห็น เป็นศูนย์กลางของชุมชนทั้งด้านวัตถุและจิตใจ
2. อาหารสัปปายะ อาหารเป็นที่สบายตาตามปกติเมื่อมีที่อยู่แล้ว ต้องคำนึงถึงการกินอาหาร การจัดสวัสดิการเรื่องอาหาร
3. บุคคลสัปปายะ บุคคลเป็นที่สบาย เรื่องของบุคคลภายในวัดหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับวัด คนวัดแบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ ภิกษุสงฆ์สามเณร อุบาสก อุบาสิกาและเด็กวัด
4. ธรรมสัปปายะ ธรรมที่เป็นสบาย จุดมุ่งหมายหลักของวัดคือ เป็นสถานที่ปฏิบัติธรรม (พระวัชชัย ชยาลงกาโร (เครือคำ), 2556)

การสาธารณูปการ ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 กล่าวว่า เป็น คำนาม หมายถึง “ การก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์” สำหรับสาธารณูปการ ที่จัดเป็นระเบียบ บริหารการคณะสงฆ์ส่วนกลาง และระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ส่วนกลาง เรียกว่า “การสาธารณูปการ” นั้น (พระชนดล นาคสุวรรณ โณ (นาคพิพัฒน์), 2550, หน้า 58-60) หมายถึง

1. การก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ศาสนวัตถุและศาสนสถาน
2. กิจการอันเกี่ยวกับวัด คือ การสร้าง การตั้ง การรวม การย้าย การยุบเลิก การขอรับพระราชทานวิสุงคามสีมา การยกวัดร้างเป็นวัดมีพระภิกษุจำพรรษาและยกวัดราษฎร์เป็นพระอารามหลวง
3. กิจการของวัดอื่น ๆ เช่น การจัดงานวัด การเรียไร
4. การศาสนสมบัติของวัด

การสาธารณูปการทั้ง 4 ความหมายนี้ ส่วนมากบัญญัติไว้ในหน้าที่ เจ้าอาวาสตาม พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ตามมาตรา 37 (1) ว่า เจ้าอาวาสมีหน้าที่บำรุงรักษาวัด จัดกิจกรรมและการศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี การสาธารณูปการ ตามความหมายที่ กล่าวมานี้ จะมี ลักษณะของการกระทำการสาธารณูปการใน 3 ประการ คือ (พระมหาวิชัย กุลจิตโต (ธรรมปภัสสร), 2554)

1. การกระทำด้วยแรงความคิด แรงงานและทุนทรัพย์ รวมถึงการควบคุม
2. การกระทำด้วยเอกสารรายงาน

3. การกระทำโดยการจัดประโยชน์

การกระทำใน 3 ลักษณะนี้ บางอย่างเป็นกิจการเฉพาะในหน้าที่ของเจ้าอาวาส เพราะเจ้าอาวาสจะต้องปฏิบัติโดยตรง เจ้าอาวาสเป็นผู้จัดการ โดยเฉพาะงานบางอย่างเริ่มแล้วผ่านการพิจารณาตามลำดับ ทั้งฝ่ายคณะสงฆ์และฝ่ายราชอาณาจักร บางอย่างเริ่มต้นจากเจ้าคณะ และหรือเจ้าหน้าที่ทางราชอาณาจักรหรือผู้มีศรัทธามุ่งช่วยการวัดและการคณะสงฆ์ ทั้งนี้ ย่อมเป็นไปตามระเบียบแบบแผนคณะสงฆ์ ดังนั้น ผู้จัดการสาธารณูปการ จึงได้แก่ (พระมหาวิชัย กุลฐิติโต (ธรรมปภัตสร), 2554)

1. เจ้าอาวาส
2. เจ้าคณะ
3. เจ้าหน้าที่ทางราชอาณาจักร
4. ผู้เจริญด้วยศรัทธามุ่งช่วยการวัดและการคณะสงฆ์

การจัดการสาธารณูปการ หมายถึง การลงมือปฏิบัติงานสาธารณูปการ ซึ่งมีวิธีปฏิบัติแตกต่างกันตามลักษณะงาน การก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ ได้แก่ การก่อสร้างศาสนวัตถุขึ้นใหม่ การซ่อมแซมของเก่าและการปรับปรุงตกแต่งศาสนวัตถุและศาสนสถานที่มีอยู่เดิมหรือที่เพิ่มเติมขึ้นใหม่ เพื่อให้เหมาะสมยิ่งขึ้น (พระชนดล นาคสุวรรณ โณ (นาคพิพัฒน์), 2550, หน้า 58-60; พระมหาวิชัย กุลฐิติโต (ธรรมปภัตสร), 2554)

การควบคุมและส่งเสริม การสาธารณูปการ เป็นงานที่ละเอียดอ่อนเป็นตัวหลักของการคณะสงฆ์แต่ผู้ปฏิบัติโดยตรงคือเจ้าอาวาส ซึ่งเป็นพระสังฆาธิการระดับวัดเจ้าคณะทุกส่วนทุกชั้น ต้องมีความสัมพันธ์กัน 2 ประการคือ ควบคุมสาธารณูปการ ส่งเสริมสาธารณูปการ การควบคุมดูแลวัดนั้น เจ้าคณะจะเพิกเฉยมิได้ ถ้าเพิกเฉยจะเป็นการละเว้นการปฏิบัติ สอดส่องดูแลชี้แจงแนะนำในการสาธารณูปการของเจ้าอาวาส (อ้างถึงใน พระชนดล นาคสุวรรณ โณ (นาคพิพัฒน์), 2550, หน้า 58-60) ดังนี้

1. ควบคุมการทำแผนผังวัดให้สอดคล้องกับยุคพัฒนา
2. ควบคุมแบบแปลนเสนาสนะแต่ละวัดให้อยู่ในหลักประหยัดและพอเหมาะพอสมควรแก่สภาพท้องถิ่นและก่อสร้างตามแบบแปลน
3. ควบคุมให้แต่ละวัดที่สร้างวัดอุให้เป็นที่ทรงไทยหรือรักษาศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นสำคัญ (พระมหาวิชัย กุลฐิติโต (ธรรมปภัตสร), 2554)
4. ควบคุมการเงินและบัญชีรายรับ – รายจ่ายของแต่ละวัดให้เป็นไปตามหลักบัญชี
5. ควบคุมดูแลเอกสารต่างๆ ของเจ้าอาวาส เช่น รายงานขอรับพระราชทาน วิสุงคามสีมาให้เป็นไปโดยถูกต้อง

6. ควบคุมการจัดการศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปตามกฎกระทรวงการส่งเสริมกิจการของวัดเจ้าคณะทุกชั้นควรส่งเสริมเจ้าอาวาสในการสาธารณูปการ ดังนี้ (อ้างถึงใน พระชนดล นาคสุวรรณโณ (นาคพิพัฒน์), 2550, หน้า 58-60)

1. ออกตรวจตราเยี่ยมเจ้าอาวาสให้เร่งรัดการพัฒนาวัด
2. แก้ไขข้อขัดข้องของเจ้าอาวาสดังนี้
  - 2.1 จัดหาช่างดำเนินการก่อสร้าง
  - 2.2 จัดแปลนอาคารตลอดแผนผังวัด
  - 2.3 ดูแลการหาทุนก่อสร้างด้วยการขอเงินงบประมาณ
  - 2.4 ให้คำชี้แจงแนะนำการปฏิบัติงานสาธารณูปการ เพื่อเข้าใจให้ถูกต้อง
  - 2.5 ขจัดความขัดแย้งระหว่างวัดกับชาวบ้าน ซึ่งมีการสาธารณูปการ เป็นเหตุ
3. แนะนำการจัดงานวัดและการเรียไร ให้เป็นไปตามระเบียบและคำสั่งของมหาเถรสมาคม
4. ช่วยยกฐานะวัดที่ได้พัฒนาดีแล้วเป็นวัดพัฒนาตัวอย่าง
5. ช่วยยกย่องเจ้าอาวาสผู้มีผลงานสาธารณูปการดี หรือแม่แต่รองเจ้าอาวาสและหรือผู้ช่วยเจ้าอาวาสก็ควรยกย่องด้วย แต่อย่าเกินกว่าเจ้าอาวาส
6. แนะนำชี้แจงการจัดประโยชน์ของวัดให้ถูกต้องตามกฎหมาย (พระมหาวิชัย กุลจิตโต (ธรรมปภัสร์), 2554)

กรมการศาสนา (2539, หน้า 7 อ้างถึงใน พระครูสุนทรวัชรกจิ (ฤทธิกล้า), 2554, หน้า 76) ได้ให้ความหมายไว้ว่า สาธารณูปการ หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาวัดด้านอาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้วัดเอื้อประโยชน์ตามภารกิจของเจ้าอาวาส ด้านอื่นๆ การพัฒนาเหล่านี้ได้แก่ การดูแล การทำนุบำรุงรักษาศาสนสมบัติของวัด การดูแลรักษาและก่อสร้างอาคารสถานที่ เช่น พระอุโบสถ เมรุอาคารเรียน หอธรรม กุฏิศาลาการเปรียญ เป็นต้น งานสาธารณูปการแต่ละวัดจะไม่เท่าเทียมกัน มากหรือน้อยขึ้นอยู่กับขนาดของเศรษฐกิจ ความต้องการของชุมชนและบารมีของเจ้าอาวาสหรือพระสงฆ์ในวัดเป็นสำคัญ (พระครูวินัยธรถวิล เรียบร้อย, 2557)

สรุป การสาธารณูปการ หมายถึง การจัดการบริหารภายในวัด ด้านการพัฒนา การรักษาสมบัติของวัด การสร้างเสนาสนะ และการบูรณปฏิสังขรณ์หรือการซ่อมแซม เช่น พระอุโบสถ ศาลาการเปรียญ วิหาร กุฏิ อันเป็นหน้าที่ของเจ้าอาวาสวัดนั้นๆ ที่ต้องดูแลและบริหารจัดการ

6. ด้านการสาธารณสงเคราะห์

การสาธารณสงเคราะห์ หมายถึง การดำเนินกิจการต่างๆ เพื่อให้เป็นสาธารณะประโยชน์ของแก่หน่วยงานหรือของบุคคลหรือคณะบุคคล หรือการช่วยเหลือเกื้อกูล หรือการอุดหนุนจุนเจือ

สถานที่ซึ่งเป็นสาธารณสมบัติหรือประชาชนทั่วไป (อ้างถึงใน พระสมุห์คำพร สุชาโต (พิเชฐสกุล), 2554, หน้า 75)

พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์กฤษณโก) (2540, หน้า 42-45) ได้กล่าวถึง การสาธารณสงเคราะห์เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามโอกาสอันควร จะมีระเบียบปฏิบัติชัดเจน สำหรับผู้จัดการสาธารณสงเคราะห์โดยส่วนมากได้แก่วัดหรือเจ้าอาวาส ซึ่งมีบทบัญญัติว่าด้วยหน้าที่ของเจ้าอาวาส ดังนี้

1. จัดกิจการของวัดให้เป็นไปโดยเรียบร้อย
2. เป็นธุระในการจัดการศึกษาอบรมแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์
3. ให้ความสะดวกตามสมควรแก่พุทธศาสนิกชนในการบำเพ็ญกุศล

มหาเถรสมาคม ได้กำหนดหลักการและวิธีการปฏิบัติและควบคุมส่งเสริมไว้ชัดเจน กิจการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ซึ่งจัดตั้งขึ้นตามระเบียบมหาเถรสมาคม ว่าด้วยการจัดตั้งหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล พ.ศ. 2518 ซึ่งในระเบียบดังกล่าว กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ 3 ประการ คือ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การศึกษาสงเคราะห์และการสาธารณสงเคราะห์โดยระเบียบดังกล่าว กำหนดหน่วยงานให้ตั้ง ณ วัดใดวัดหนึ่ง ตำบลละหนึ่งหน่วย ให้จัดการเป็นรูปคณะกรรมการ (พระพงษ์ศักดิ์ สลับสี, 2558) โดยให้เจ้าอาวาสที่ตั้งหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลเป็นประธานกรรมการ โดยตำแหน่งเจ้าอาวาสอื่นในเขตตำบลนั้นเป็นรองประธานกรรมการ ฝ่ายบรรพชิต กำนันในตำบลนั้นเป็นรองประธานกรรมการฝ่ายคฤหัสถ์ ผู้ใหญ่บ้านและแพทย์ประจำตำบลเป็นกรรมการ โดยตำแหน่ง อนึ่ง การสาธารณสงเคราะห์นี้ ให้เจ้าคณะพระสังฆาธิการพิจารณาจัดการสงเคราะห์ตามควรแก่โอกาส เช่น (พระมหาดนัย วงศ์พรหม, 2556)

1. การพัฒนาหมู่บ้าน การพัฒนาตำบล การช่วยจัดหาทุนการสงเคราะห์ การป้องกันยาเสพติดให้โทษ เช่น ยาบ้า การช่วยป้องกันโรคเอดส์
2. การช่วยเหลือสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ เช่น การสร้างถนนหนทาง ขุดลอกคูคลอง สร้างฌาปนสถาน สร้างการประปา สร้างเครื่องกำเนิดไฟฟ้า
3. การช่วยเหลือประชาชนในโอกาสที่ควรช่วย เช่น การประสพอุทกภัยหรือช่วยคนชราหรือคนพิการการสาธารณสงเคราะห์จะต้องจัดเพื่อความเรียบร้อยดีงามและไม่ขัดต่อพระธรรมวินัยและความสงบสุขของบ้านเมือง จึงจะถือว่าเป็นไปด้วยความถูกต้องและเป็นการสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ ดังนั้น จำเป็นต้องมีการดูแลให้เป็นไปในลักษณะเหมาะสมและควรได้รับการส่งเสริมสนับสนุนตามสมควร กรรมการ โดยตำแหน่งผู้ทรงคุณวุฒิ 5-9 คน เป็นกรรมการสำหรับผู้ควบคุมและส่งเสริม มีคณะกรรมการอำนวยการระดับอำเภอ ระดับจังหวัด ผู้อำนวยการภาค และคณะกรรมการ อำนวยการอบรมประชาชนกลาง (พระมหาวิชัย กุลฐิติโต (ธรรมปภัตสร), 2554)

พระธรรมปริยัติเวที (สุเทพ ศุภธรรมโม) (2548, หน้า 25 อ้างถึงใน พีระศิลป์ บุญทอง, 2557, หน้า 65) ได้กล่าวไว้ว่า การสาธารณสงเคราะห์ เป็นงานในส่วนไม่ว่าจะเป็นงานก่อสร้างถนน ทำสะพาน ศาลาพักร้อน งานนี้จะมี อดต. เข้ามาทำหน้าที่ ส่วนที่คณะสงฆ์จะช่วยสังคมได้ เช่น การช่วยเหลือผู้ยากไร้ เพราะถูกไฟไหม้บ้าน การจัดหน่วยบรรเทาสาธารณภัยหรือการจัดบริการให้ฟรีในพิธีงานศพ ไม่เก็บค่าน้ำค่าไฟ ไม่เก็บค่าเจ้าพนักงาน หากเขามีศรัทธาก็จะทำบุญ ส่วนนี้ก็จะช่วยบรรเทาทุกข์ให้กับพุทธศาสนิกชนได้ ตลอดทั้งให้การช่วยเหลือสังคมทั้งภายในและภายนอกวัด เช่น อำนวยความสะดวกแก่ผู้มาฟัง มาทำบุญที่วัดให้เหมาะสมและวัดต้องสะอาดสะอ้านสบาย ภายนอกวัด เช่น สงเคราะห์ช่วยเหลือชาวบ้านที่มีทุกข์เท่าที่จะทำได้อย่างนี้ดูดย

กรมการศาสนา (2540, หน้า 7) ได้สรุปว่า การสาธารณสงเคราะห์ เป็นการดำเนินการช่วยเหลือสังคมทางวัตถุในรูปแบบต่างๆ ที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย ได้แก่ โครงการอุปสมบทและบรรพชาพระสงฆ์ สามเณร ภาคฤดูร้อน โครงการสงเคราะห์พระสงฆ์ สามเณรที่วัดประสบภัยขาดแคลน วัดและเจ้าอาวาส พระสงฆ์เป็นผู้นำในการพัฒนาชุมชนและสังคม เช่น ให้สถานที่เป็นที่จัดประชุมอบรมเยาวชนและ ประชาชนด้านอาชีพต่างๆ การสร้างถนนเข้าหมู่บ้าน การออมทรัพย์ให้สถานที่ เป็นแหล่งประปา หมู่บ้าน การช่วยเหลือผู้ยากไร้ เป็นต้น (พระครูวินัยธรธวิธ ธิเบศร์, 2557)

สรุป การสาธารณสงเคราะห์ หมายถึง การช่วยเหลือสิ่งต่างๆ แก่สังคม เช่น การช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติทางธรรมชาติ เช่น อุทกภัย อัคคีภัย กล่าวคือการช่วยสนับสนุนปัจจัย 4 อาหาร ยา รักษาโรค เครื่องนุ่งห่ม หรือที่อยู่อาศัย โดยให้เข้ามาพักอาศัยภายในวัด รวมทั้งผู้ที่ย้ายโยการทางสังคมหรือผู้ยากไร้ในการอุดหนุนจนเจือตามสมควร

ข้อมูลเบื้องต้นคณะสงฆ์ในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี มี 18 ตำบล 58 วัด 7 ที่พัทสงฆ์ โดยแบ่งเป็น 2 นิคม คือ มหานิกาย และธรรมยุต มีพระมหาสมพงษ์ กิตติคุณ ดำรงตำแหน่งเจ้าคณะอำเภอฝ่ายมหานิกาย มีวัดตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์เขตปกครองสูงสุด จำนวน 11 ตำบล 55 วัด 6 ที่พัทสงฆ์ รวม 61 และเป็นวัดฝ่ายธรรมยุต 3 วัด 1 ที่พัทสงฆ์ (เจ้าคณะจังหวัดชลบุรี, 2563) โดยแบ่งดังนี้

ตำบลบางปลาสร้อย มี พระครูอรุณกิจพิมล เจ้าอาวาสวัดใหม่พระยาทำ เป็นเจ้าคณะตำบล และมีวัดในเขตปกครอง จำนวน 5 วัด 1 ที่พัทสงฆ์ ได้แก่

1. วัดใหญ่อินทาราม โดยมี พระเทพชลธารมุนี เป็นรักษาการเจ้าอาวาส และเจ้าคณะจังหวัดชลบุรี
2. วัดนอก โดยมี พระครูอุดมธรรมรส เป็นเจ้าอาวาส และที่ปรึกษาเจ้าคณะจังหวัดชลบุรี

3. วัดใหม่พระยาทำ โดยมี พระครูอรรถกิจพิมล เจ้าอาวาส และเจ้าคณะตำบลบางปลาสร้อย

4. วัดเนินสุทธาวาส โดยมี พระครูสิริขันตีวราภรณ์ เป็นเจ้าอาวาส

5. วัดต้นสน โดยมี พระครูสุภัทรกิจจานุการ เป็นเจ้าอาวาส และเจ้าคณะตำบลหนองข้างคอก

6. ที่พัทสงฆ์วิปัสสนาวิเวกอาศรม โดยมี พระบุญเรือง ถาวรธมโม เป็นหัวหน้าคณะสงฆ์ (ที่พัทสงฆ์ตั้งอยู่ในเขตตำบลบ้านสวน)

ตำบลมะขามหย่ง มี พระมหาเสริยฐพงษ์ สติรวโส เป็นเจ้าคณะตำบล และมีวัดในเขตปกครอง 5 วัด ได้แก่

1. วัดราษฎร์บำรุง โดยมี พระครูปลัดสุวัฒนศีลคุณ เป็นเจ้าอาวาส

2. วัดเครือวัลย์ โดยมี พระมหาเสริยฐพงษ์ สติรวโส เป็นเจ้าอาวาส และเจ้าคณะตำบลมะขามหย่ง

3. วัดกำแพง โดยมี พระครูชลธารคุณากร เป็นเจ้าอาวาส

4. วัดกลาง โดยมี พระใบฎีกาเสรี สนธิชโร เป็นรักษาการเจ้าอาวาส

5. วัดอุทยานนที โดยมี พระมหาชาญวิทย์ จันทปญโญ เป็นเจ้าอาวาส (วัดตั้งอยู่ในเขตตำบลบ้านโจด)

ตำบลบ้านโจด มี พระครูธรรมธรวิชาดี วิชาโต เป็นเจ้าคณะตำบล และมีวัดในเขตปกครอง 5 วัด ได้แก่

1. วัดบุญญราศี โดยมี พระครูธรรมธรวิชาดี วิชาโต เป็นเจ้าอาวาส และเจ้าคณะตำบลบ้านโจด (วัดตั้งอยู่ในเขตตำบลครองตำหุ)

2. วัดน้อย โดยมี พระมหาธเนศ รตนโชโต เป็นเจ้าอาวาส

3. วัดโพธิ์ โดยมี พระครูวิกรมโพธิกิตติ์ เป็นเจ้าอาวาส

4. วัดช่องลม โดยมี พระครูสุทธิวาตวรคุณ เป็นเจ้าอาวาส (วัดตั้งอยู่ในเขตตำบลบางทราย)

5. วัดศรีพโลทัย โดยมี พระมหาชรัตน์ วฑฒนรตโต เป็นเจ้าอาวาส (วัดตั้งอยู่ในเขตตำบลหนองไม้แดง)

ตำบลหนองไม้แดง มี พระมหาโสภณ โสมทตโต เป็นเจ้าคณะตำบล และมีวัดในเขตปกครอง 5 วัด ได้แก่

1. วัดราษฎร์โมสร โดยมี พระมหาโสภณ โสมทตโต เป็นเจ้าอาวาส และเจ้าคณะตำบลหนองไม้แดง (วัดตั้งอยู่ในเขตตำบลนาป่า)

2. วัดอุตะเกา โดยมี พระครูประคุณสิทธิชัย เป็นเจ้าอาวาส
  3. วัดคอนคำรงค์ธรรม โดยมี พระครูถาวรธรรมวิสิฐ เป็นเจ้าอาวาส (วัดตั้งอยู่ในเขตตำบลคอนหัวฟ่อ)
  4. วัดมาบสามเกี่ยว โดยมี พระครูวิบูลศุภากร เป็นเจ้าอาวาส (วัดตั้งอยู่ในเขตตำบลคอนหัวฟ่อ)
  5. วัดธรรมนิมิตต์ โดยมี พระปลัดเฉลิม ทีปังกรโร เป็นเจ้าอาวาส (วัดตั้งอยู่ในเขตตำบลบ้านสวน)
- ตำบลสำนักบก มี พระครูปลัด สุภกิตติ์ สุวิริโย เป็นเจ้าคณะตำบล และมีวัดในเขตปกครอง 5 วัด
1. วัดสังกะสี โดยมี พระครูปลัด สุภกิตติ์ สุวิริโย เป็นเจ้าอาวาส และเจ้าคณะตำบลสำนักบก (วัดตั้งอยู่ในเขตตำบลคอนหัวฟ่อ)
  2. วัดหนองแพบ โดยมี พระครูประภัสสรารักษ์ เป็นเจ้าอาวาส
  3. วัดหนองศรีสงวน โดยมี พระครูชลญาณวิสุทธิ์ เป็นเจ้าอาวาส
  4. วัดชากสมอ (สุขใจดี) โดยมี พระอธิการสหัสรัฐ ปิยธมฺโม เป็นเจ้าอาวาส (วัดตั้งอยู่ในเขตตำบลคอนหัวฟ่อ)
  5. วัดสำนักบก โดยมี พระอธิการไพฑูย์ สุขเมโธ เป็นเจ้าอาวาส
- ตำบลหนองรี มี พระครูประจักษ์อโนมคุณ เป็นเจ้าคณะตำบล และมีวัดในเขตปกครอง 5 วัด 1 ที่พักสงฆ์
1. วัดหนองรี โดยมี พระครูประจักษ์อโนมคุณ เป็นเจ้าอาวาส และคณะตำบลหนองรี
  2. วัดศรีสำราญจิต โดยมี พระมหาสมชาย ฐานธมฺโม เป็นเจ้าอาวาส
  3. วัดนาเขื่อน โดยมี พระมหาชุมพล ชุตินฺธโร เป็นเจ้าอาวาส (วัดตั้งอยู่ในเขตตำบลนาป่า)
  4. วัดท้องกึ่ง โดยมี พระปลัดอภิชัย อภิชาติ เป็นเจ้าอาวาส (วัดตั้งอยู่ในเขตตำบลนาป่า)
  5. วัดชมพูแก้ว โดยมี พระครูวินัยชนนิตฺตน์ นิสโก เป็นเจ้าอาวาส (วัดตั้งอยู่ในเขตตำบลบ้านสวน)
  6. ที่พักสงฆ์ฆานกยุงประชานิมิต โดยมี พระสมุห์ประดิษฐ์ ปญฺฑิตโต เป็นหัวหน้าคณะสงฆ์ (ที่พักสงฆ์ตั้งอยู่ในเขตตำบลนาป่า)

ตำบลหนองข้างคอก มี พระครูสุภัทรกิจจานุการ เป็นเจ้าคณะตำบล และมีวัดในเขตปกครอง 5 วัด 1 ที่พักสงฆ์

1. วัดป่าฉิมบรรพต โดยมี พระมหาดทอง ทุมมวฑูโต เป็นเจ้าอาวาส
2. วัดป่าอัมพวัน โดยมี พระอธิการจันดี กนตสาโร เป็นเจ้าอาวาส (วัดตั้งอยู่ในเขตตำบลหนองรี)
3. วัดช่องมะเฟือง โดยมี พระครูพิพัฒน์เขมากร เป็นเจ้าอาวาส (วัดตั้งอยู่ในเขตตำบลหนองรี)
4. วัดสมานราษฎร์ โดยมี พระวิเทศโพธิคุณ เป็นเจ้าอาวาส (วัดตั้งอยู่ในเขตตำบลหนองรี)
5. วัดสวนน้ำตก โดยมี พระอธิการสุชาติ สุชาโต เป็นเจ้าอาวาส (วัดตั้งอยู่ในเขตตำบลหนองรี)
6. ที่พักสงฆ์ถ้ำเม่น โดยมี พระชาญณรงค์ ชยเสโน เป็นหัวหน้าคณะสงฆ์ (ที่พักสงฆ์ตั้งอยู่ในเขตตำบลหนองรี)

ตำบลห้วยกะปิ มี พระครูศรีภัทรธาดา เป็นเจ้าคณะตำบล และมีวัดในเขตปกครอง 5 วัด 2 ที่พักสงฆ์ ได้แก่

1. วัดจรรยาราษฎร์ โดยมี พระครูศรีภัทรธาดา เป็นเจ้าอาวาส และเจ้าคณะตำบลห้วยกะปิ
2. วัดนันทวัน โดยมี พระมหาสมชาย ปภากร เป็นเจ้าอาวาส (วัดตั้งอยู่ในเขตตำบลหนองรี)
3. วัดเขาเชิงเทียน โดยมี พระอธิการทองคำ ดิกขปญโญ เป็นเจ้าอาวาส
4. วัดวังตะโก โดยมี พระครูชลธารธรรมภรณ์ เป็นเจ้าอาวาส (วัดตั้งอยู่ในเขตตำบลหนองข้างคอก)
5. วัดผาสุการาม โดยมี พระอธิการวิรัช วิโรช เป็นเจ้าอาวาส (วัดตั้งอยู่ในเขตตำบลหนองข้างคอก)
6. ที่พักสงฆ์เวฬุวัน โดยมี พระประสงค์ สุทฤษฎาโณ เป็นหัวหน้าคณะสงฆ์ (ที่พักสงฆ์ตั้งอยู่ในเขตตำบลหนองข้างคอก)
7. ที่พักสงฆ์เขาพงพราง โดยมี พระสมนึก ฐิตสีโล เป็นหัวหน้าคณะสงฆ์ (ที่พักสงฆ์ตั้งอยู่ในเขตตำบลหนองข้างคอก)

ตำบลเหมือง มี พระครูสุทธิธรรมสจาร เป็นเจ้าคณะตำบล และมีวัดในเขตปกครอง 5 วัด ได้แก่

1. วัดตาลล้อม โดยมี พระมหาสมพงษ์ กิตติคุณ เป็นเจ้าอาวาส และเจ้าคณะอำเภอเมืองชลบุรีฝ่ายมหานิกาย

2. วัดราษฎร์ศรัทธา โดยมี พระครูพิศาลชลปมคุณ เป็นเจ้าอาวาส และรองเจ้าคณะอำเภอเมืองชลบุรี

3. วัดเก่าโบราณ โดยมี พระครูสุททธิธรรมสาร เป็นเจ้าอาวาส และเจ้าคณะตำบลเหมือง

4. วัดสันติภักดี โดยมี พระมหาขาว รุกขิโต เป็นเจ้าอาวาส

5. วัดเขาดิน โดยมี พระใบฎีกาพงษ์อนันต์ สิริวัฑฒโน เป็นเจ้าอาวาส (วัดตั้งอยู่ในเขตตำบลห้วยกะปิ)

ตำบลแสนสุข มี พระครูชลธิสมานกิจ เป็นเจ้าคณะตำบล และมีวัดในเขตปกครอง 5 วัด 1 ที่พักสงฆ์ ได้แก่

1. วัดไตรमुखชาราม โดยมี พระครูชลธิสมานกิจ เป็นเจ้าอาวาส และเจ้าคณะตำบลแสนสุข

2. วัดวัดแจ้งเจริญคอน โดยมี พระพระครูสมุห์ธีรภาพ อภิชาโต เป็นเจ้าอาวาส

3. วัดบางเป้ง โดยมี พระอธิการประยูทธ จนฺทวโส เป็นเจ้าอาวาส

4. วัดแสนสุขวิสุทธิวราราม โดยมี พระครูสมุห์วินัย ชาตวีโร เป็นเจ้าอาวาส

5. วัดหน้าเขาบ่อทราย โดยมี พระประวิทย์ ปสาโท เป็นรักษาการเจ้าอาวาส (วัดตั้งอยู่ในเขตตำบลเหมือง)

6. ที่พักสงฆ์เทพพิทักษ์ผล โดยมี พระสุคี วิสุฑโร เป็นหัวหน้าคณะสงฆ์

ตำบลอ่างศิลา มี พระปลัดกิตติพัฒน์ สิริธโร เป็นเจ้าคณะตำบล และมีวัดในเขตปกครอง 5 วัด 1 ที่พักสงฆ์ ได้แก่

1. วัดเตาปูน โดยมี พระปลัดกิตติพัฒน์ สิริธโร เป็นเจ้าอาวาส และเจ้าคณะตำบลอ่างศิลา (วัดตั้งอยู่ในเขตตำบลเสม็ด)

2. วัดใหม่เกตุงาม โดยมี พระครูปริญญาภิรักษ์ เป็นเจ้าอาวาส (วัดตั้งอยู่ในเขตตำบลบ้านปึก)

3. วัดโกมุทธนาราม โดยมี พระมหาสมบุรณ์ ปริบุญโญ เป็นเจ้าอาวาส

4. วัดเสม็ด โดยมี พระครูสังฆรักษ์บัว นนฺทโก เป็นเจ้าอาวาส (วัดตั้งอยู่ในเขตตำบลเสม็ด)

5. วัดอ่างศิลา โดยมี พระใบฎีกาดำรง ทิປงฺกโร เป็นเจ้าอาวาส

1073379722

6. ที่พักสงฆ์พรหมสุนทร ไม่มีหัวหน้าคณะสงฆ์ (ที่พักสงฆ์ตั้งอยู่ในเขตตำบลเสม็ด)

วัดฝายธรรมยุติ มี พระครูปัญญาวิโรโกศล เป็นเจ้าคณะอำเภอเมืองชลบุรี-ศรีราชาฝายธรรมยุติ และเป็นผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดเขาบางทราย มีเขตปกครอง 3 วัด 1 ที่พักสงฆ์ เฉพาะในเขตอำเภอเมืองชลบุรี ไม่รวมอำเภอศรีราชา ได้แก่

1. วัดเขาบางทราย โดยมี พระเทพสุทธาจารย์ เป็นเจ้าอาวาส และที่ปรึกษาเจ้าคณะจังหวัดชลบุรีฝายธรรมยุติ (วัดตั้งอยู่ในเขตตำบลบางทราย)
2. วัดอรัญญิกาวาส (วัดป่า) โดยมี พระครูสิทธิธรรมโสภิต เป็นเจ้าอาวาส และเจ้าคณะตำบลบางทรายฝายธรรมยุติ (วัดตั้งอยู่ในเขตตำบลบ้านสวน)
3. วัดเมืองใหม่ โดยมี พระครูพิพิธธรรมนาถ เป็นเจ้าอาวาส (วัดตั้งอยู่ในเขตตำบลเสม็ด)
4. ที่พักสงฆ์ใหม่บ้านสวน โดยมี พระครูสิทธิธรรมโสภิต เป็นหัวหน้าคณะสงฆ์ โดยการปกครองดูแล 2 ที่ ทั้ง วัดอรัญญิกาวาส (วัดป่า)และที่พักสงฆ์ใหม่บ้านสวน (วัดตั้งอยู่ในเขตตำบลบ้านสวน)

หมายเหตุ ที่ตั้งวัดในวงเล็บที่ต่ออยู่ด้านท้ายของแต่ละวัด คือ ที่ตั้งของวัดอยู่ในพื้นที่ของแต่ละตำบล แต่ถ้าไม่มีวงเล็บกำกับอยู่แสดงว่าวัดนั้นอยู่ในเขตพื้นที่ของผู้ปกครองของตำบลนั้นเลย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พระครูสุชาติวุฒิกิจ (เฉลิมชัย อภิชาติ) (2554) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรที่มีต่อบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และแนวทางในการพัฒนาบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ดำเนินการวิจัยโดยวิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) เก็บข้อมูลจากพระสังฆาธิการและพระภิกษุสามเณรอำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 230 รูป โดยวิธีสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster sampling) เครื่องมือวิจัยที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ลักษณะของแบบสอบถามมีทั้งแบบปลายปิดและปลายเปิด วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการ

วิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-Test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way analysis of variance) และเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยวิธีผลต่าง นัยสำคัญที่น้อยที่สุด (Least Significant Difference:LSD)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรที่มีต่อบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของ พระสังฆาธิการอำเภอหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทั้ง 6 ด้าน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.54$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความคิดเห็นในด้านการปกครอง ด้านการศึกษา ด้านการสาธารณูปการ และด้านการสาธารณสงเคราะห์ อยู่ในระดับมาก ส่วนความคิดเห็นในด้านการศึกษาสงเคราะห์และด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา อยู่ในระดับปานกลาง

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณร ที่มีต่อบทบาทในการบริหารกิจการ คณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการอำเภอหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคลโดยรวม กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพ อายุพรรษา วุฒิการศึกษาสายสามัญ และวุฒิการศึกษา ทางธรรม ต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนกลุ่มตัวอย่าง ที่มีวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน ซึ่งยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พระครูวิรัชธรรมมานุสิฐ (วิรพล ฐมฺมปาโล) (2554) บทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อ การบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัด พระนครศรีอยุธยา 2. เปรียบเทียบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอ พระนครศรีอยุธยา จังหวัด พระนครศรีอยุธยา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3. ศึกษาปัญหา อุปสรรค และ ข้อเสนอแนะ ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอ พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ดำเนินการวิจัยโดยวิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) เก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นพระสังฆาธิการในอำเภอ พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 100 รูป โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลและระดับ บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัด พระนครศรีอยุธยา วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อบรรยายข้อมูล สถานภาพส่วนบุคคลหรือตัวแปรต้น การทดสอบค่าเอฟ (F-test) โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวน

ทางเดียว (One-way ANOVA) ใช้ทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่า มีความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ โดยวิธีการผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference:LSD)

ผลการวิจัยพบว่า

1. บทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.32 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและด้านการสาธารณสงเคราะห์ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านการปกครองและด้านการสาธารณูปการ อยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบระดับบทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล คือ ตำแหน่งพระสังฆาธิการ อายุ จำนวนพรรษา ระดับการศึกษาสายสามัญ ระดับการศึกษาทางธรรม และระดับการศึกษาทางปริยัติธรรม พบว่าพระสังฆาธิการที่มีตำแหน่งต่างกัน มีบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยรวมแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ส่วนพระสังฆาธิการที่มีอายุ จำนวนพรรษา ระดับการศึกษาสายสามัญ ระดับการศึกษาทางธรรม และระดับการศึกษาทางปริยัติธรรมต่างกัน มีบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

พระมหาวิชัย ชีรธำรงกุล (2560) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์อำเภอวังน้ำเย็น มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ อำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว 2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ อำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เจ้าคณะตำบล รองเจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส และพระภิกษุสงฆ์ที่อยู่ในเขตปกครองอำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว จำนวน 154 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ประกอบด้วย สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน คือ t-Test สำหรับเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระที่มี 2 กลุ่ม และใช้สถิติ One-way ANOVA สำหรับเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระที่มีตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้วิจัยทำการทดสอบหาความแตกต่างรายคู่ โดยใช้วิธีของ LSD (Least significant difference test)

ผลการวิจัยพบว่า

1. บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ อำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้วพบว่า โดยภาพรวมระดับบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์อำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์อำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้วด้านการปกครอง เป็นอันดับ 1 อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือด้านศึกษาสงเคราะห์ และลำดับสุดท้ายคือด้านการสาธารณูปการ

2. พระสงฆ์ในพื้นที่อำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว ที่มีอายุ พรรษา การศึกษาสามัญ การศึกษาทางธรรม ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์อำเภอวังน้ำเย็น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พระหัตสนัย ปรินุณ โณ (สุวรรณจินดา) (2555) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสงขลา มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1. ศึกษาบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสงขลา 2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสงขลา จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล 3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสงขลา ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Study) จากพระสังฆาธิการในจังหวัดสงขลา จำนวน 185 รูป ซึ่งใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ลักษณะของแบบสอบถาม เป็นทั้งปลายปิดและปลายเปิด ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ โดยหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation :S.D.) ทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบค่าเอฟ (F-test) วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) เมื่อพบความแตกต่าง จึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference:LSD) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการเก็บข้อมูลจากพระสังฆาธิการในจังหวัดสงขลา จำนวน 5 รูป ซึ่งใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

ผลการวิจัยพบว่า

1. บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสงขลา ในภาพรวม อยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.30 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการศาสนศึกษาและด้านการศึกษาสงเคราะห์ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านการปกครองคณะสงฆ์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการสาธารณูปการ และด้านการสาธารณสงเคราะห์ อยู่ในระดับน้อยทุกด้าน

2. ผลการเปรียบเทียบระดับบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสงขลา ตามความคิดเห็นของพระสังฆาธิการ โดยจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล พบว่า

สถานภาพส่วนบุคคลด้านวุฒิทางการศึกษาสามัญของพระสังฆาธิการผู้ตอบแบบสอบถาม มีผลทำให้ความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสงขลา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งเป็นการยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนสถานภาพส่วนบุคคลด้านอายุ พรรษา วุฒิทางการศึกษาทางธรรม วุฒิการศึกษาปริญญาธรรม และตำแหน่งพระสังฆาธิการ ไม่มีผลทำให้เกิดความคิดเห็นที่แตกต่าง

พระครูสุนทรวัชรกจิ (ฤทธิ์กล้า) (2554) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดเพชรบุรี การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหาร กิจการคณะสงฆ์จังหวัดเพชรบุรี 2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทการบริหารกิจการพระสังฆาธิการ จังหวัดเพชรบุรี จำแนกตามตามสถานภาพส่วนบุคคล 3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและแนว ทางการพัฒนาเกี่ยวกับการบริหารกิจการงานคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการจังหวัดเพชรบุรี ดำเนินการวิจัยโดยวิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นพระสังฆาธิการ ในจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 218 รูป เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดเพชรบุรีตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคและแนวทางการพัฒนาเกี่ยวกับการบริหารกิจการงานคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการจังหวัดเพชรบุรี โดยมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.9547 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way analysis of variance) และทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD)

ผลการวิจัย พบว่า

1. บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดเพชรบุรีทั้ง 6 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.79)

2. บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดเพชรบุรี จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคลโดยรวม พระสังฆาธิการที่มีตำแหน่ง และประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่พระสังฆาธิการต่างกัน มีบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดเพชรบุรีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สำหรับพระสังฆาธิการที่มีอายุ พรรษา วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษาทางธรรม และวุฒิการศึกษาทางปริญญาธรรมต่างกัน มีบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดเพชรบุรี ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมศักดิ์ บุญปู (2557) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดสมุทรปราการ มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1. เพื่อศึกษาบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดสมุทรปราการ 2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทการบริหารกิจการพระสังฆาธิการ จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล และ 3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารกิจการงานคณะสงฆ์ของ พระสังฆาธิการจังหวัดสมุทรปราการ ดำเนินการวิจัยโดยวิธีวิจัย เป็นการวิจัยที่มีวิธี แบบผสมผสาน (Mixed method design) สัมภาษณ์พระสังฆาธิการ จำนวน 16 รูป/คน และวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) กลุ่มตัวอย่างที่เป็นพระสังฆาธิการในจังหวัดสมุทรปราการจำนวน 400 รูป เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของ พระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดสมุทรปราการ ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะการบริหารกิจการงานคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการจังหวัดสมุทรปราการ โดยมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.9539 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way analysis of variance) และทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD)

ผลการวิจัยพบว่า

1. บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรปราการ ทั้ง 6 ด้าน โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.36) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรปราการในด้านการปกครอง อยู่ในระดับมาก ส่วนในด้านการศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการสาธารณูปการ และด้านการสาธารณสงเคราะห์ พระสังฆาธิการของคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรปราการ มีบทบาทอยู่ในระดับปานกลาง

2. บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคลโดยรวม พระสังฆาธิการที่มีตำแหน่งและประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่พระสังฆาธิการต่างกัน มีบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรปราการแตกต่างกัน ซึ่งยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ สำหรับพระสังฆาธิการที่มีอายุ พรรษา วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษาทางธรรม และวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม ต่างกัน มีบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรปราการ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

พระเกษมศักดิ์ วรสุโข (อาสนะทอง) (2554) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาบทบาทของพระสังฆาธิการต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ 2. เพื่อการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 158 รูป ใช้ระเบียบวิธีแบบสำรวจ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เปรียบเทียบโดยการทดสอบสมมติฐาน โดยการ ทดสอบค่าที (t-Test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) เมื่อพบว่ามีความแตกต่างกัน จึงทำการเปรียบเทียบรายคู่โดยมีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (LSD)

ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามหลักการปฏิบัติหน้าที่ของพระสังฆาธิการในอำเภอชุมแสง อยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเจริญก้าวหน้าที่เป็นไปได้ในทิศทางเดียวกับ พุทธจักรและอาณาจักร เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาสังคม ตลอดถึงการพัฒนามูลฐานการศึกษาและอื่นๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับคณะสงฆ์ โดยใช้หลักหน้าที่ของพระสังฆาธิการ 6 ด้าน คือ การปกครอง การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์

2. เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า พระภิกษุที่มีอายุ พรรษา การศึกษาสามัญ การศึกษาทางธรรม และตำแหน่งที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ แตกต่าง กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

พระอธิการชรัตน์ ฐิตคุโณ (มีแก้ว) (2554) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ดำเนินการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นพระภิกษุและสามเณร ในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 237 รูป เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม

1073379722

แบ่งเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.9670 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-Test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way analysis of variance)

ผลการวิจัยพบว่า

1. พระภิกษุและสามเณร มีความเห็นต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.60$) และ เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า พระภิกษุและสามเณรมีความเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่ค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.70$) ในด้านการปกครอง ส่วนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.48$) ในด้านการศึกษาสงเคราะห์

2. บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยภาพรวมพระภิกษุและสามเณรที่มีสถานภาพอายุ พรรษา วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษาทางธรรม และวุฒิการศึกษาทางบาลีต่างกัน มีความเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

พระอตุลย์ กุศลจิตโต (ภักดีกุล) (2561) บทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการปกครองคณะสงฆ์ ในเขตการปกครอง จังหวัดเลย งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. เพื่อศึกษาบทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการปกครองคณะสงฆ์ธรรมยุต ในเขตการปกครอง จังหวัดเลย 2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการปกครองคณะสงฆ์ธรรมยุต จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล 3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไขของพระสังฆาธิการที่มีต่อการปกครองคณะสงฆ์ธรรมยุต เป็นการศึกษาวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed method research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างเป็นพระสังฆาธิการในเขตจังหวัดเลย จำนวน 201 รูป เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสอบถาม มาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูล ด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว

1073379722

ผลการศึกษาพบว่า

1. โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ย บทบาทพระสังฆาธิการอยู่ในระดับสูงสุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการศึกษาสงเคราะห์
2. การวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทพระสังฆาธิการต่อการปกครองคณะสงฆ์ธรรมยุต โดยรวมจำแนกตามอายุ พรรษา ตำแหน่ง วุฒิการศึกษาทางธรรม วุฒิการศึกษาทางโลก และ วุฒิ การศึกษาทางเปรียญธรรม พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พระสุระ สนิทชัย และคณะ (2562) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา 2. เพื่อศึกษาเพื่อเปรียบเทียบบทบาทของสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคลประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยศึกษาประชากรทั้งหมดจำนวน 236 รูป เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาเป็นแบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที (t-Test แบบ Independent samples) และ F-test (one way ANOVA)

ผลการศึกษาพบว่า

1. บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองจังหวัดนครราชสีมาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.99$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการปกครอง ($\mu = 4.16$) ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ($\mu = 4.03$) ด้านการศาสนศึกษา ($\mu = 3.87$) ด้านการสาธารณสงเคราะห์ ($\mu = 3.71$) ด้านการสาธารณูปการ ($\mu = 3.65$) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ($\mu = 3.11$) ตามลำดับ
2. พระสังฆาธิการที่มีอายุ พรรษา ระดับการศึกษา และตำแหน่งหน้าที่ทางคณะสงฆ์ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมาโดยภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกัน

ตารางที่ 1 งานวิจัยและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ผลงานที่เกี่ยวข้อง	ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม	สิ่งที่ค้นพบ
1. บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์อำเภอมหाराชจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พระครูสุชาติวุฒิกิจ (เฉลิมชัย อภิชาติ) (2554)	สถานภาพส่วนบุคคล อายุพรรษา, วุฒิ การศึกษาสายสามัญ, วุฒิการศึกษาทางธรรม, วุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม	การบริหาร กิจการคณะสงฆ์ ทั้ง 6 ด้าน	บทบาทการบริหาร กิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ อยู่ในระดับมาก ด้านการปกครอง ด้านการศึกษา ศาสนศึกษา ด้านการสาธารณูปการ และด้านการสาธารณสงเคราะห์ อยู่ในระดับมาก ส่วนความคิดเห็น ด้านการศึกษาสงเคราะห์ และด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา อยู่ในระดับปานกลาง
2. บทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พระครูวิรัชธรรมานุสิฐ (วีรพล ทุมปาโล) (2554)	ปัจจัยส่วนบุคคล ตำแหน่ง, อายุ, จำนวนพรรษา, ระดับการศึกษาสายสามัญ, ระดับการศึกษาทางธรรม, และระดับการศึกษาทางเปรียญธรรม	การบริหาร กิจการคณะสงฆ์ ทั้ง 6 ด้าน	บทบาทพระสังฆาธิการที่มีต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์อยู่ในระดับปานกลาง ด้านการศึกษา ศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และด้านการสาธารณสงเคราะห์ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านการปกครองและด้านการสาธารณูปการ อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ผลงานที่เกี่ยวข้อง	ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม	สิ่งที่ค้นพบ
3. บทบาทของพระ สังฆาธิการในการ บริหารกิจการคณะ สงฆ์อำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว พระมหาวิชัย ธีรธำรง กุล (2560)	ปัจจัยส่วนบุคคล อายุ, พรรษา, การศึกษา สามัญ, การศึกษาทาง ธรรม	การบริหาร กิจการคณะสงฆ์ ทั้ง 6 ด้าน	บทบาทพระสังฆาธิการ ในการบริหารกิจการ คณะสงฆ์อยู่ในระดับ มาก ด้านการปกครอง เป็นอันดับ 1 อยู่ในระดับ มาก รองลงมาคือด้าน ศึกษาสงเคราะห์ และ ลำดับสุดท้ายคือด้านการ สาธารณูปการ
4. บทบาทพระสังฆาธิ การในการบริหาร กิจการคณะสงฆ์ จังหวัดสงขลา พระหส์นัย ปริบูรณ์ โณ (สุวรรณจินดา) (2555)	สถานภาพส่วนบุคคล วุฒิทางการศึกษาสาย สามัญ, อายุ, พรรษา, วุฒิทางการศึกษาทาง ธรรม, วุฒิการศึกษา เปรียญธรรม และ ตำแหน่ง	การบริหาร กิจการคณะสงฆ์ ทั้ง 6 ด้าน	บทบาทพระสังฆาธิการ ในการบริหารกิจการ คณะสงฆ์อยู่ในระดับ น้อย ด้านการศาสนศึกษา และด้านการศึกษา สงเคราะห์อยู่ในระดับ ปานกลาง ส่วนด้านการ ปกครองคณะสงฆ์ ด้าน การเผยแผ่ พระพุทธศาสนา ด้านการ สาธารณูปการ และด้านการสาธารณ สงเคราะห์ อยู่ในระดับ น้อยทุกด้าน

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ผลงานที่เกี่ยวข้อง	ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม	สิ่งที่ค้นพบ
5. บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดเพชรบุรี พระครูสุนทรวัชรกิจ (ฤทธิ์กล้า) (2554)	สภาพส่วนบุคคล ตำแหน่ง, อายุ, พรรษา, วุฒิการศึกษาสายสามัญ, วุฒิการศึกษาทางธรรมและการศึกษาทางเปรียญธรรม	การบริหารกิจการคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้าน	บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก
6. การศึกษาบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรปราการ รศ.ดร. สมศักดิ์ บุญปู้ (2557)	สภาพส่วนบุคคล ตำแหน่ง, อายุ, พรรษา, วุฒิการศึกษาสามัญ, วุฒิการศึกษาทางธรรมและวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม	การบริหารกิจการคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้าน	บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ด้านการปกครองอยู่ในระดับมาก ส่วนในด้านการศึกษา ด้านการศึกษา สงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการสาธารณูปการ และ ด้านการสาธารณสงเคราะห์ อยู่ในระดับปานกลาง
7. บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์	อายุ, พรรษา, การศึกษาสามัญ, การศึกษาทางธรรม และตำแหน่ง	การบริหารกิจการคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้าน	การบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามหลักการปฏิบัติหน้าที่ของพระสังฆาธิการอยู่ในระดับมากทุกด้าน แสดงให้เห็นถึงความ

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ผลงานที่เกี่ยวข้อง	ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม	สิ่งที่ค้นพบ
พระเกษมศักดิ์ วรสก โช (อาสนะทอง) (2554)			เจริญก้าวหน้าที่เป็นไป ได้ในทิศทางเดียวกับ พุทธจักรและอาณาจักร เป็นส่วนหนึ่งของการ พัฒนาสังคม โดยใช้ หลักหน้าที่ของพระ สังฆาธิการ 6 ด้าน คือ การปกครอง การศาสน ศึกษา การศึกษา สงเคราะห์ การเผยแผ่ พระพุทธศาสนา การ สาธารณูปการ และการ สาธารณสงเคราะห์
8. บทบาทการบริหาร กิจการคณะสงฆ์ของ พระสังฆาธิการใน อำเภอหัวหิน จังหวัด ประจวบคีรีขันธ์ พระอธิการชรัตน์ฐิต คุโณ (มีแก้ว) (2554)	ปัจจัยส่วนบุคคล อายุ, พรรษา, วุฒิการศึกษา สามัญ, วุฒิการศึกษา ทางธรรม และวุฒิ การศึกษาทางบาลี	การบริหารกิจการ คณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้าน	บทบาทการบริหาร กิจการคณะสงฆ์ ภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ในด้านการ ปกครอง มีค่าเฉลี่ย สูงสุด ส่วนในด้าน การศึกษาสงเคราะห์ มี ค่าเฉลี่ยต่ำสุด
9. บทบาทของพระ สังฆาธิการที่มีต่อการ ปกครองคณะสงฆ์ใน เขตการปกครอง จังหวัดเลย พระอัครคุณ กุศลจิตโต (ภักดีกุล) (2561)	อายุ, พรรษา, ตำแหน่ง, วุฒิกการศึกษาทางธรรม , วุฒิกการศึกษาทางโลก และวุฒิกการศึกษาทาง เปรียญธรรม	การบริหารกิจการ คณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้าน	บทบาทพระสังฆาธิการ อยู่ในการบริหารกิจการ คณะสงฆ์อยู่ในระดับ สูงสุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ย สูงสุด คือ ด้านการศึกษา สงเคราะห์

1073379722

BUU-IThesis 62930019 Independent study / rev: 08072564 13:04:47 / seq: 64

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ผลงานที่เกี่ยวข้อง	ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม	สิ่งที่ค้นพบ
10. บทบาทพระ สังฆาธิการในการ บริหารกิจการคณะ สงฆ์ในเขตอำเภอ เมือง จังหวัด นครราชสีมา พระสุระ สนิทชัยและ คณะ (2562)	อายุ, พรรษา, ระดับ การศึกษา และ ตำแหน่ง	การบริหารกิจการ คณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้าน	บทบาทของพระ สังฆาธิการในการ บริหารกิจการคณะ สงฆ์ โดยรวมอยู่ใน ระดับมาก ทุกด้านอยู่ใน ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไป หาน้อย ดังนี้ ด้านการ ปกครอง ด้านการ เผยแผ่ พระพุทธศาสนา ด้าน การศาสนศึกษา ด้าน การสาธารณ สงเคราะห์ ด้านการ สาธารณูปการ ด้าน การศึกษาสงเคราะห์ ตามลำดับ

1073379722

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบสมมติฐานกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สมมติฐาน	ผู้วิจัยที่เกี่ยวข้อง						
	พระ อดุลย์	พระ เกษม ศักดิ์	พระ มหา วิชัย	พระ สุระ	รศ. ดร. สม ศักดิ์	พระ หัต นัย	เฉลิม ชัย
1. พระภิกษุที่มีระดับตำแหน่งต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี แตกต่างกัน	✓	✓		✓	✓		
2. พระภิกษุที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี แตกต่างกัน	✓	✓	✓	✓			
3. พระภิกษุที่มีจำนวนพรรษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี แตกต่างกัน	✓	✓	✓	✓			
4. พระภิกษุที่มีวุฒิการศึกษาสามัญต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี แตกต่างกัน	✓	✓	✓			✓	
5. พระภิกษุที่มีวุฒิการศึกษาทางธรรมต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี แตกต่างกัน	✓	✓	✓				✓

1073379722

BUU-IThesis 62930019 Independent study / rev: 08072564 13:04:47 / seq: 64

ตารางที่ 3 ระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์

ผู้วิจัยที่เกี่ยวข้อง	งานวิจัย	ผลระดับบทบาท การบริหารกิจการ คณะสงฆ์
1. พระอดุลย์ กุศลจิต โต (ภักดีกุล) (2561)	บทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการปกครอง คณะสงฆ์ ในเขตการปกครอง จังหวัดเลย	มากที่สุด
2. พระเกษมศักดิ์ วรรณ โช (อาสนะทอง) (2554)	บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการ คณะสงฆ์ในอำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์	มาก
3. พระมหาวิชัย ชีร ธำรงกุล (2560)	บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหาร กิจการคณะสงฆ์อำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว	มาก
4. พระสุระ สนิทชัย และคณะ (2562)	บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการ คณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา	มาก
5. รศ.ดร. สมศักดิ์ บุญ ปุ้ (2557)	การศึกษาบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหาร กิจการคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรปราการ	ปานกลาง
6. พระหัตถ์นัย ปริบุญ โณ(สุวรรณจินดา) (2555)	บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการ คณะสงฆ์จังหวัดสงขลา	น้อย
7. พระครูสุชาติวุฒิจิ (เฉลิมชัย อภิชาโต) (2554)	บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการ คณะสงฆ์ อำเภอมหाराช จังหวัด พระนครศรีอยุธยา	มาก

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี และเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี มีรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส และพระภิกษุสงฆ์ที่อยู่ในเขตปกครองอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี จำนวน 1,123 รูป

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส และพระภิกษุสงฆ์ที่อยู่ในเขตปกครองอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยคำนวณจากสูตรของ ยามาเน่ (ไพทูร์ย์ โปธิสว่าง, 2556, หน้า 395) กำหนดขอบเขตความคลาดเคลื่อน 0.05

สูตรการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างดังนี้คือ

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนประชากรทั้งหมด

E = ค่าความคลาดเคลื่อนสูงสุดที่ยอมรับให้มีได้

$$n = \frac{1,123}{1 + 1,123(0.05)^2}$$

$$n = 295.52$$

ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 296 คน และใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบอาศัยความน่าจะเป็น โดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบสัดส่วน (Stratified random sampling) ดังตารางที่ 4

1073379722

ตารางที่ 4 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ลำดับ	ตำบลในอำเภอเมือง	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
1	ตำบลบางปลาสร้อย	161	43
2	ตำบลมะขามหย่ง	38	10
3	ตำบลคลองตำหรุ	18	5
4	ตำบลบ้านโคก	78	20
5	ตำบลหนองไม้แดง	37	10
6	ตำบลนาป่า	11	3
7	ตำบลคอนหัวฟ่อ	17	4
8	ตำบลบ้านสวน	105	28
9	ตำบลสำนักบก	58	15
10	ตำบลหนองรี	144	38
11	ตำบลหนองข้างคอก	65	17
12	ตำบลห้วยกะปิ	64	17
13	ตำบลเหมือง	132	35
14	ตำบลแสนสุข	61	16
15	ตำบลบ้านปึก	36	9
16	ตำบลอ่างศิลา	34	9
17	ตำบลเสม็ด	44	12
18	ตำบลบางทราย	20	5
	รวม	1,123	296

เมื่อได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละตำบลแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บตัวอย่าง โดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) ด้วยวิธีการจับสลาก โดยการนำรายชื่อพระในแต่ละตำบลมาเขียนและม้วนใส่ภาชนะคละกั้นให้ทั่ว แล้วหยิบขึ้นมาจนได้จำนวนตัวอย่างตามที่คำนวณไว้ในแต่ละตำบล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับ ตำแหน่ง พรรษา อายุ วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษาทางธรรม ลักษณะของคำถามเป็นคำถามแบบเลือกตอบ (Check list) จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับระดับบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี จำนวน 30 ข้อ

โดยมีหลักเกณฑ์การให้คะแนน (ไพฑูริย์ โปธิสว่าง, 2556, หน้า 478 -479) ดังนี้

มากที่สุด	ให้	5 คะแนน
มาก	ให้	4 คะแนน
ปานกลาง	ให้	3 คะแนน
น้อย	ให้	2 คะแนน
น้อยที่สุด	ให้	1 คะแนน

การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามขึ้นเอง มีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่องขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน จากหนังสือ ตำรา เอกสาร ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นนำมากำหนดกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย กำหนดนิยาม และเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี และตรวจสอบเนื้อหาของแบบสอบถามว่าครอบคลุมวัตถุประสงค์หรือไม่ จากนั้นนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบเนื้อหาโดยภาพรวม แล้วนำมาปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

3. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยการวิเคราะห์ดัชนีความเห็นสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ประกอบไปด้วย

3.1 อาจารย์ ผศ. ดร. สุปราณี ธรรมพิทักษ์ อาจารย์คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์

3.2 อาจารย์ ผศ. ดร. อุษณากร ทาวะรัมย์ อาจารย์คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์

3.3 อาจารย์ ดร. พรเทพ นามกร อาจารย์คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์

จากนั้นปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญซึ่งการวิเคราะห์ดัชนีความเห็น สอดคล้อง (IOC) (ไพฑูรย์ โพธิ์สว่าง, 2556, หน้า 373 -375) มีวิธีหาดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

$\sum R$ = ผลรวมความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
 N = จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ในการพิจารณาข้อคำถามของผู้เชี่ยวชาญในแต่ละข้อนั้น จะมีการกำหนดค่าคะแนน สำหรับการพิจารณาความสอดคล้องดังนี้

- +1 หมายถึงข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การศึกษา
- 0 หมายถึงไม่แน่ใจว่าสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การศึกษา
- 1 หมายถึงข้อคำถามนั้นไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การศึกษา

ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 - 1.00 มีค่าความเที่ยงตรง ใช้ได้ ส่วนข้อคำถามที่มี ค่า IOC ต่ำกว่า 0.50 ต้องปรับปรุง ยังใช้ไม่ได้

ดังนั้น ค่า IOC จะต้องมียค่ามากกว่า หรือเท่ากับ 0.5 แสดงว่าข้อคำถามนั้น มีความ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การศึกษา

4. นำแบบสอบถามที่ได้ไปทดลองใช้ (Try out) กับพระภิกษุสงฆ์ในเขตอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี จำนวน 30 ชุด เพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือ โดยการหาค่าความเที่ยงหรือความเชื่อถือ ได้ของแบบสอบถาม (Reliability) แบบ Cronbach's Alpha ได้ค่าความเที่ยงหรือความเชื่อถือได้ของ แบบสอบถาม เท่ากับ .969 ซึ่งถือว่าแบบสอบถามนี้มีความเชื่อถือได้สามารถนำไปเก็บข้อมูลจริง ต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอนดังนี้

1. ขออนุญาตรับรองและแนะนำตัวผู้วิจัยจากมหาวิทยาลัยบูรพาถึงเจ้าคณะอำเภอเมือง ชลบุรี เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล
2. นำหนังสือแนะนำตัวจากมหาวิทยาลัยบูรพา ไปเก็บข้อมูลที่วัดภายในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี มี 18 ตำบล 58 วัด 7 ที่พัทสงฆ์ โดยแบ่งเป็น 2 นิคม คือ มหานิกายและธรรมยุต
3. ผู้วิจัยลงพื้นที่ด้วยตนเองในการแจกแบบสอบถามแต่ละวัด ในการตอบแบบสอบถามผู้วิจัย ใช้สถานที่ภายในบริเวณหน้ากุฏิของพระสงฆ์แต่ละรูป ใช้เวลาในการตอบแบบสอบถามโดยประมาณ 10 นาที และในการเก็บคืนแบบสอบถามผู้วิจัยได้แจกซองเอกสารขนาด A4 ไปพร้อมกับแบบสอบถาม

และเมื่อผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยตอบแบบสอบถามเป็นที่เรียบร้อยแล้วก็นำแบบสอบถามใส่ซองพร้อมปิดผนึก โดยไม่ต้องเขียนชื่อที่อยู่ของผู้ตอบแบบสอบถามบนซอง ซึ่งอาจนำมาหย่อนลงกล่องรับแบบสอบถามที่ผู้วิจัยเตรียมไว้ให้

4. จากการเก็บรวบรวมข้อมูล ที่ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามให้กับพระสงฆ์ที่จำพรรษาภายในวัดที่อยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ในช่วงวันที่ 11 เมษายน – 11 พฤษภาคม 2564 จำนวน 296 ชุด และตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่เก็บคืนจากกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่เป็นที่เรียบร้อยแล้ว โดยข้อมูลต่าง ๆ ของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย จะถูกเก็บรักษาไว้เป็นความลับอย่างดีที่สุด ด้วยการเก็บเอกสารแบบสอบถามไว้ในตู้เก็บเอกสารที่มีกุญแจล็อก และข้อมูลจะถูกเก็บไว้ในเครื่องคอมพิวเตอร์ของผู้วิจัยที่ต้องเข้าถึงด้วยรหัสผ่าน ส่วนเอกสารจะเก็บไว้ในตู้เอกสารที่ใส่กุญแจไว้เป็นระยะเวลา 1 ปีหลังจากเผยแพร่ผลการวิจัยเสร็จสมบูรณ์ เมื่อพ้นกำหนดเวลาดังกล่าวแล้ว ข้อมูลวิจัยทั้งหมดจะถูกทำลาย โดยข้อมูลในส่วนของแบบสอบถามจะถูกทำลายด้วยเครื่องทำลายเอกสาร และไฟล์ข้อมูลในคอมพิวเตอร์จะถูกลบโดยถาวรด้วยโปรแกรม Eraser ใน Windows

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์ทางคอมพิวเตอร์ ซึ่งการวิเคราะห์ผู้วิจัยเลือกใช้สถิติในการวิเคราะห์ เพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะของข้อมูลและตอบวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ตำแหน่ง พรรษา อายุ วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษาทางธรรม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive statistice) ประกอบด้วย ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) และประกอบการนำเสนอแบบตาราง

2. ระดับบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา ประกอบด้วย ความถี่ ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และค่าเฉลี่ย (Mean) ประกอบการนำเสนอแบบตาราง

3. เปรียบเทียบบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ด้วยสถิติอนุมาน (Inferential statistics) ได้แก่ สถิติ One- way ANOVA สำหรับเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระที่มีตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้วิจัยทำการทดสอบหาความแตกต่างรายคู่ โดยใช้วิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference test: LSD)

เกณฑ์การแปลผล

หลักเกณฑ์การกำหนดการแปลความหมายค่าเฉลี่ยระดับบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ผู้วิจัยได้ดัดแปลงมาจากไพฑูริย์ โพธิสว่าง, (2556, หน้า 478 -479) ซึ่งเกณฑ์การแปลความหมาย เพื่อจัดระดับคะแนนเฉลี่ย ใช้แบบอิงเกณฑ์ (Criterion reference) หมายถึง ผู้วิจัยได้กำหนดค่าคะแนนของคำตอบหรือตัวเลือกไว้แน่นอน เช่น 5 หมายถึง มากที่สุด 4 หมายถึง มาก 3 หมายถึง ปานกลาง 2 หมายถึง น้อยและ 1 หมายถึง น้อยที่สุด ดังนั้น เมื่อนำมาคำนวณเป็นค่าเฉลี่ยแล้ว สามารถแปลความหมายได้ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	4.21 - 5.00	หมายถึง	มีการปฏิบัติตามบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ระดับ ดีมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย	3.41 - 4.20	หมายถึง	มีการปฏิบัติตามบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ระดับ ดีมาก
คะแนนเฉลี่ย	2.61 - 3.40	หมายถึง	มีการปฏิบัติตามบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ระดับ ดีปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	1.81 - 2.60	หมายถึง	มีการปฏิบัติตามบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ระดับ ดีน้อย
คะแนนเฉลี่ย	1.00 – 1.80	หมายถึง	มีการปฏิบัติตามบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ระดับ ดีน้อยที่สุด

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี” มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. เพื่อศึกษาบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี 2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างคือ เจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส และพระลูกวัดที่อยู่ในเขตปกครองอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการศึกษาจำนวนทั้งสิ้น 310 ชุด เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นตัวแทนของกลุ่มตัวอย่างอย่างสมบูรณ์ จำนวน 296 คน ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

ส่วนที่ 3 การทดสอบสมมุติฐาน

1. เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
ตำแหน่ง		
เจ้าคณะตำบล	13	4.39
เจ้าอาวาส	36	12.16
ผู้ช่วยเจ้าอาวาส	60	20.27
พระลูกวัด	187	63.18

1073379722

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
รวม	296	100.00
พรรษา		
น้อยกว่า 5 พรรษา	97	32.77
ตั้งแต่ 6 – 10 พรรษา	61	20.61
ตั้งแต่ 11 – 15 พรรษา	50	16.89
ตั้งแต่ 16 พรรษาขึ้นไป	88	29.73
รวม	296	100.00
อายุ		
ตั้งแต่ 21 - 30 ปี	68	22.97
ตั้งแต่ 31 – 40 ปี	50	16.89
ตั้งแต่ 41 – 50 ปี	74	25.00
ตั้งแต่ 51 - 60 ปี	72	24.32
มากกว่า 60 ปีขึ้นไป	32	10.82
รวม	296	100.00
วุฒิการศึกษาสามัญ		
ไม่เกินระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย	74	25.00
ระดับอนุปริญญา	86	29.05
ระดับปริญญาตรี	116	39.19
สูงกว่าปริญญาตรี	20	6.76
รวม	296	100.00
วุฒิการศึกษาทางธรรม		
นักธรรมชั้นตรี	67	22.64
นักธรรมชั้นโท	61	20.61
นักธรรมชั้นเอก	100	33.78
ไม่มีวุฒินักธรรม	68	22.97
รวม	296	100.00

1073379722

จากตารางที่ 5 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นพระลูกวัด คิดเป็นร้อยละ 63.18 รองลงมาคือ ผู้ช่วยเจ้าอาวาส คิดเป็นร้อยละ 20.27 ถัดมาคือ เจ้าอาวาส คิดเป็นร้อยละ 12.16 และสุดท้าย เจ้าคณะตำบล คิดเป็นร้อยละ 4.39 ตามลำดับ ผู้ตอบแบบสอบถามมีจำนวนพรรษา น้อยกว่า 5 พรรษา มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 32.77 รองลงมาคือ ตั้งแต่ 16 พรรษาขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 29.73 ถัดมาตั้งแต่ 6 – 10 พรรษา คิดเป็นร้อยละ 20.61 และสุดท้าย ตั้งแต่ 11 – 15 พรรษา คิดเป็นร้อยละ 16.89 ตามลำดับ ผู้ตอบแบบสอบถามมีอายุมากที่สุด ตั้งแต่ 21 - 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 22.97 รองลงมา ตั้งแต่ 41 – 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 25.00 ถัดมา ตั้งแต่ 51 - 60 ปี คิดเป็นร้อยละ 24.32 และตั้งแต่ 31 – 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 16.89 และสุดท้าย มากกว่า 60 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 10.81 ตามลำดับ ผู้ตอบแบบสอบถามมีวุฒิการศึกษาสามัญมากที่สุดคือ ระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 39.19 รองลงมา ระดับอนุปริญญา คิดเป็นร้อยละ 29.05 ถัดมาไม่เกินระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ 25.00 และสุดท้าย สูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 6.76 ตามลำดับ ผู้ตอบแบบสอบถามมีวุฒิการศึกษาทางธรรมมากที่สุด คือ นักธรรมชั้นเอก คิดเป็นร้อยละ 33.78 รองลงมา ไม่มีวุฒินักธรรม คิดเป็นร้อยละ 22.97 ถัดมา นักธรรมชั้นตรี คิดเป็นร้อยละ 22.64 และสุดท้าย นักธรรมชั้นโท คิดเป็นร้อยละ 20.61 ตามลำดับ

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

ตารางที่ 6 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ด้านการปกครอง

บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์	ระดับความคิดเห็น					$\bar{x}$	SD	แปลความ	อันดับ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด				
ด้านการปกครอง									
1. ปกครองพระภิกษุสงฆ์สามเณรที่อยู่ในวัดให้ปฏิบัติตามพระธรรมวินัย	74	129	77	14	2	3.88	0.86	ดีมาก	2
กฏระเบียบ									
2. สอดส่องดูแลรักษาความเรียบร้อยดีงามภายในวัด	81	126	81	8	0	3.95	0.81	ดีมาก	1

ตารางที่ 6 (ต่อ)

บทบาทการบริหารกิจการ คณะสงฆ์	ระดับความคิดเห็น					$\bar{x}$	SD	แปลความ	อันดับ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด				
ด้านการปกครอง									
3. ใช้หลักการกระจายอำนาจให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการบริหารงานและจัดการวัด	71	118	89	17	1	3.81	0.88	ดีมาก	3
	(23.99)	(39.86)	(30.07)	(5.74)	(0.34)				
รูปธรรม									
4. จัดให้มีคณะกรรมการบริหารวัด อย่างเป็น	75	111	93	14	3	3.81	0.90	ดีมาก	4
	(25.34)	(37.50)	(31.42)	(4.73)	(1.01)				
รูปธรรม									
5. มีการลงโทษพระภิกษุสามเณร ที่กระทำผิดพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด	80	100	92	16	8	3.77	1.00	ดีมาก	5
	(27.03)	(33.87)	(31.08)	(5.41)	(2.61)				
ภาพรวมด้านการปกครอง						3.84	0.77	ดีมาก	

จากตารางที่ 6 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ด้านการปกครองพบว่า ระดับบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ด้านการปกครอง ภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ย 3.84 (SD = 0.77) เมื่อพิจารณาในรายละเอียดสรุปได้ดังนี้

การสอดส่องดูแลรักษาความเรียบร้อยดีงามภายในวัด มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ 3.95 (SD = 0.81) รองลงมาคือ ปกครองพระภิกษุสงฆ์สามเณรที่อยู่ในวัดให้ปฏิบัติตามพระธรรมวินัยกฏระเบียบ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.88 (SD = 0.86) ใช้หลักการกระจายอำนาจให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการบริหารงานและจัดการวัด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.81 (SD = 0.88) จัดให้มีคณะกรรมการบริหารวัดอย่างเป็นรูปธรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.81 (SD = 0.97) และสุดท้ายมีการลงโทษพระภิกษุ สามเณร ที่กระทำผิดพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด เท่ากับ 3.77 (SD = 1.00) ตามลำดับ

ตารางที่ 7 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ด้านการศึกษา

บทบาทการบริหาร กิจการคณะสงฆ์	ระดับความคิดเห็น					$\bar{x}$	SD	แปลความ	อันดับ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด				
ด้านการศึกษา									
1. จัดการศึกษาพระ ปริยัติธรรมและวิชา สามัญให้กระจายอย่าง ทั่วถึงแก่พระภิกษุ สามเณร	87 (29.39)	106 (35.81)	82 (27.70)	16 (5.41)	5 (1.69)	3.86	0.96	ดีมาก	1
2. กำหนดให้พระภิกษุ สามเณรต้องศึกษาพระ ปริยัติธรรมทุกรูป	67 (22.64)	100 (33.78)	101 (34.12)	23 (7.77)	5 (1.69)	3.68	0.96	ดีมาก	3
3. เปิดโอกาสให้ภิกษุ สามเณรได้เข้ารับ การศึกษาทางโลกและ ทางธรรม	77 (26.01)	106 (35.81)	101 (34.12)	12 (4.06)	0 (0.00)	3.84	0.86	ดีมาก	2
4. จัดการศึกษาพระ ปริยัติธรรมของคณะ สงฆ์แผนกบาลี	59 (19.93)	103 (34.80)	91 (30.74)	35 (11.82)	8 (2.71)	3.57	1.02	ดีมาก	4
5. ดำเนินการส่งเสริม ทุนการศึกษา แก่ พระภิกษุสงฆ์และ สามเณรที่สอบไล่ได้	58 (19.59)	78 (26.35)	102 (34.46)	43 (14.53)	15 (5.07)	3.41	1.11	ดีมาก	5
ภาพรวมด้านการศึกษา						3.67	0.83	ดีมาก	

จากตารางที่ 7 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ด้านการศึกษา

พบว่า ระดับบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ด้านการศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ย 3.67 (SD = 0.83) เมื่อพิจารณาในรายละเอียด สรุปได้ดังนี้

จัดการศึกษาพระปริยัติธรรมและวิชาสามัญให้กระจายอย่างทั่วถึงแก่พระภิกษุสามเณร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ 3.86 (SD = 0.96) รองลงมาคือ เปิดโอกาสให้ภิกษุสามเณรได้เข้ารับการศึกษาทานโลกและทางธรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.84 (SD = 0.86) กำหนดให้พระภิกษุสามเณรต้องศึกษาพระปริยัติธรรมทุกรูป มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.68 (SD = 0.96) จัดการศึกษาพระปริยัติธรรมของคณะสงฆ์แผนกบาลี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.57 (SD = 1.02) และสุดท้าย ดำเนินการส่งเสริมทุนการศึกษาแก่พระภิกษุสงฆ์และสามเณรที่สอบไล่ได้ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด เท่ากับ 3.41 (SD = 1.11) ตามลำดับ

ตารางที่ 8 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ด้านการศึกษาสงเคราะห์

บทบาทการบริหาร กิจการคณะสงฆ์	ระดับความคิดเห็น					$\bar{x}$	SD	แปลความ	อันดับ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด				
ด้านการศึกษาสงเคราะห์									
1. จัดให้มีตำราท่องบ่น หลักธรรมและสวดมนต์ อย่างสม่ำเสมอ	63 (21.28)	106 (35.81)	97 (32.77)	25 (8.45)	5 (1.69)	3.67	0.96	ดีมาก	1
2. การจัดตั้งศูนย์อบรม เด็กก่อนเกณฑ์ในวัด	23 (7.77)	47 (15.88)	106 (35.81)	73 (24.66)	47 (15.88)	2.75	1.14	ปานกลาง	4
3. จัดการศึกษาที่เน้นการ ปลูกฝังจริยธรรมแก่เด็ก และเยาวชน ให้มีความรู้ ความเข้าใจในหลักธรรม ทางพระพุทธศาสนา	29 (9.80)	58 (19.59)	131 (44.26)	58 (19.59)	20 (6.76)	3.06	1.03	ปานกลาง	2

ตารางที่ 8 (ต่อ)

บทบาทการบริหาร กิจการคณะสงฆ์	ระดับความคิดเห็น					$\bar{x}$	SD	แปลความ	อันดับ	
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด					
ด้านการศึกษา สงเคราะห์										
4. จัดตั้งศูนย์การศึกษา พระพุทธศาสนาวัน อาทิตย์ เพื่อเป็นแหล่ง เผยแผ่ศาสนาธรรมแก่ ผู้เรียนทั้งในระดับ ประถมศึกษาและ มัธยมศึกษา	30	52	93	63	58	2.77	1.24	ปานกลาง	3	
						(10.14)	(17.57)	(31.42)	(21.28)	(19.59)
ภาพรวมด้านการศึกษาสงเคราะห์						3.06	0.91	ปานกลาง		

จากตารางที่ 8 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ด้านการศึกษาสงเคราะห์ พบว่า ระดับบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.06 (SD = 0.91) เมื่อพิจารณาในรายละเอียด สรุปได้ดังนี้

จัดให้มีตำราท่องปณัฏฐกรรมและสวดมนต์อย่างสม่ำเสมอ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ 3.67 (SD = 0.96) รองลงมาคือ จัดการศึกษาที่เน้นการปลูกฝังจริยธรรมแก่เด็กและเยาวชน ให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.06 (SD = 1.03) ถัดมาคือ จัดตั้งศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เพื่อเป็นแหล่งเผยแผ่ศาสนาธรรมแก่ผู้เรียนทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.77 (SD = 1.24) และสุดท้ายการจัดตั้งศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด เท่ากับ 2.75 (SD = 1.14) ตามลำดับ

ตารางที่ 9 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

บทบาทการบริหารกิจการ คณะสงฆ์	ระดับความคิดเห็น					$\bar{x}$	SD	แปล ความ	อัน ดับ
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด				
ด้านการเผยแผ่ พระพุทธศาสนา									
1. เผยแผ่ธรรมโดยวิธีการ แสดงธรรมแบบปาฐกถา ภายในวัดอย่างสม่ำเสมอ	44 (14.86)	103 (34.80)	114 (38.51)	25 (8.45)	10 (3.38)	3.49	0.96	ดีมาก	1
2. เผยแผ่ธรรมด้วยการ มอบหนังสือธรรมะให้ องค์กรต่าง ๆ	28 (9.46)	68 (22.97)	116 (39.19)	55 (18.58)	29 (9.80)	3.04	1.09	ปาน กลาง	3
3. จัดกิจกรรมอบรม จริยธรรมแก่เด็กเยาวชน และประชาชนทั่วไป	33 (11.15)	60 (20.27)	123 (41.55)	57 (19.26)	23 (7.77)	3.08	1.07	ปาน กลาง	2
4. จัดให้มีการบวชสามเณร ภาคฤดูร้อน เพื่ออบรม ศีลธรรมอันดีงามและ ส่งเสริมการใช้เวลาว่างให้ เป็นประโยชน์	32 (10.81)	66 (22.30)	99 (33.45)	53 (17.91)	46 (15.53)	2.95	1.21	ปาน กลาง	4
5. จัดให้มีการบรรยาย ธรรมทางวิทยุกระจายเสียง หรือทางสถานีวิทยุ โทรทัศน์	18 (6.07)	57 (19.26)	85 (28.72)	66 (22.30)	70 (23.65)	2.62	1.21	ปาน กลาง	5
ภาพรวมด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา						3.04	0.93	ปาน กลาง	

จากตารางที่ 9 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรีด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พบว่า ระดับบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.04 (SD = 0.93) เมื่อพิจารณาในรายละเอียด สรุปได้ดังนี้

เผยแผ่ธรรมโดยวิธีการแสดงธรรมแบบปาฐกถาภายในวัดอย่างสม่ำเสมอ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ 3.49 (SD = 0.96) รองลงมาคือ จัดกิจกรรมอบรมจริยธรรมแก่เด็กเยาวชนและประชาชนทั่วไป มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.08 (SD = 1.07) ถัดมาคือ เผยแผ่ธรรมด้วยการมอบ หนังสือธรรมะให้องค์กรต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.04 (SD = 1.09) จัดให้มีการบวชสามเณรภาคฤดูร้อน เพื่ออบรมศีลธรรมอันดีงามและส่งเสริมการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.95 (SD = 1.21) และสุดท้ายจัดให้มีการบรรยายธรรมทางวิทยุกระจายเสียงหรือทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 2.62 (SD = 1.21) ตามลำดับ

ตารางที่ 10 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ด้านการสาธารณูปการ

บทบาทการบริหารกิจการ คณะสงฆ์	ระดับความคิดเห็น					$\bar{x}$	SD	แปลความ	อันดับ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด				
ด้านการสาธารณูปการ									
1. จัดให้มีการพัฒนา อาคารสถานที่ให้สวยงาม และเป็นสัดส่วนที่ชัดเจน	67 (22.64)	108 (36.49)	102 (34.46)	17 (5.75)	2 (0.66)	3.75	0.89	ดีมาก	5
2. บูรณะและปฏิสังขรณ์ อาคารเสนาสนะที่มี คุณค่า เพื่ออนุรักษ์ โบราณสถานของวัด	74 (25.00)	115 (38.85)	91 (30.74)	13 (4.39)	3 (1.02)	3.82	0.89	ดีมาก	4

ตารางที่ 10 (ต่อ)

บทบาทการบริหาร กิจการคณะสงฆ์	ระดับความคิดเห็น					$\bar{x}$	SD	แปล ความ	อัน ดับ
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด				
ด้านการสาธารณูปการ									
3. การจัดการระบบ สาธารณูปโภคภายในวัด เช่น น้ำประปา ไฟฟ้า ให้เรียบร้อย	80	128	78	9	1	3.94	0.83	ดีมาก	1
	(27.03)	(43.24)	(26.35)	(3.04)	(0.34)				
4. ดูแลความสะอาดใน เรื่องห้องน้ำและห้อง สุขาให้สะอาดเรียบร้อย อยู่เสมอ	76	123	88	7	2	3.89	0.84	ดีมาก	2
	(25.68)	(41.55)	(29.73)	(2.36)	(0.68)				
5. จัดการศาสนสมบัติ ของวัดให้เรียบร้อย	73	123	89	10	1	3.87	0.84	ดีมาก	3
	(24.66)	(41.55)	(30.07)	(3.38)	(0.34)				
6. ชาวบ้านมีส่วนร่วมใน การดูแลรักษา สาธารณูปการในวัด	34	101	117	28	16	3.37	0.99	ปาน กลาง	6
	(11.49)	(34.12)	(39.53)	(9.46)	(5.40)				
ภาพรวมด้านการสาธารณูปการ						3.77	0.72	ดีมาก	

จากตารางที่ 10 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ด้านการสาธารณูปการ พบว่า ระดับบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ด้านการสาธารณูปการ ภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.77 (SD = 0.72) เมื่อพิจารณาในรายละเอียด สรุปได้ดังนี้

การจัดการระบบสาธารณูปโภคภายในวัด เช่น น้ำประปา ไฟฟ้า ให้เรียบร้อย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ 3.94 (SD = 0.83) รองลงมาคือ ดูแลความสะอาดในเรื่องห้องน้ำและห้องสุขาให้สะอาดเรียบร้อยอยู่เสมอ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.89 (SD = 0.84) ถัดมาคือ จัดการศาสนสมบัติของวัดให้เรียบร้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.87 (SD = 0.84) บุรณะและปฏิสังขรณ์อาคารเสนาสนะที่มีคุณค่า

เพื่ออนุรักษ์โบราณสถานของวัด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.82 (S.D. = 0.89) จัดให้มีการพัฒนาอาคารสถานที่ให้สวยงามและเป็นสัดส่วนที่ชัดเจน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.75 (S.D. = 0.89) และสุดท้ายคือชาวบ้านมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสาธารณูปการในวัด มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด เท่ากับ 3.37 (S.D. = 0.99) ตามลำดับ

ตารางที่ 11 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับบทบาทพระสงฆ์ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ด้านการสาธารณสงเคราะห์

บทบาทการบริหารกิจการ คณะสงฆ์	ระดับความคิดเห็น					$\bar{x}$	SD	แปล ความ	อันดับ
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด				
ด้านการสาธารณสงเคราะห์									
1. อำนวยความสะดวกแก่ ประชาชนให้การใช้วัดเป็น สถานที่บำเพ็ญกุศล	73 (24.66)	120 (40.54)	86 (29.05)	13 (4.39)	4 (1.36)	3.83	0.90	ดีมาก	1
2. ช่วยเหลือประชาชนใน ยามประสบภัยทางธรรมชาติ	37 (12.50)	83 (28.04)	116 (39.19)	43 (14.53)	17 (5.74)	3.27	1.04	ปาน กลาง	3
3. ช่วยเหลือวัดที่ประสบภัย และขาดแคลน	36 (12.16)	80 (27.03)	107 (36.15)	58 (19.59)	15 (5.07)	3.22	1.05	ปาน กลาง	4
4. การช่วยเหลือเกื้อกูล กิจการของชุมชน ซึ่งเป็นไป เพื่อสาธารณประโยชน์	44 (14.86)	71 (23.99)	121 (40.88)	48 (16.22)	12 (4.05)	3.29	1.04	ปาน กลาง	2
5. จัดตั้งหน่วยอบรม ประชาชนประจำตำบลและ จัดอบรมประชาชน	35 (11.82)	56 (18.92)	113 (38.18)	59 (19.93)	33 (11.15)	3.00	1.15	ปาน กลาง	5
ภาพรวมด้านการสาธารณสงเคราะห์						3.32	0.88	ปาน กลาง	

จากตารางที่ 11 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ด้านการสาธารณสงเคราะห์ พบว่า ระดับบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ด้านการสาธารณสงเคราะห์ ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.32 (SD = 0.88) เมื่อพิจารณาในรายละเอียด สรุปได้ดังนี้

อำนวยความสะดวกแก่ประชาชนให้การใช้วัดเป็นสถานที่บำเพ็ญกุศล มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ 3.83 (SD = 0.90) รองลงมาคือ การช่วยเหลือกิจการของชุมชน ซึ่งเป็นไปเพื่อสาธารณประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.29 (SD = 1.04) ถัดมาคือ ช่วยเหลือประชาชนในยามประสบภัยทางธรรมชาติ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.27 (SD = 1.04) ช่วยเหลือวัดที่ประสบภัยและขาดแคลน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.22 (SD = 1.05) และสุดท้ายคือ จัดตั้งหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลและจัดอบรมประชาชน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด เท่ากับ 3.00 (SD = 1.15) ตามลำดับ

ตารางที่ 12 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ภาพรวมด้านต่าง ๆ

บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์	$\bar{x}$	SD	แปลความ	อันดับ
ด้านการปกครอง	3.84	0.77	ดีมาก	1
ด้านการศึกษา	3.67	0.83	ดีมาก	3
ด้านการศึกษาสงเคราะห์	3.06	0.91	ปานกลาง	5
ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	3.04	0.93	ปานกลาง	6
ด้านการสาธารณูปการ	3.77	0.72	ดีมาก	2
ด้านการสาธารณสงเคราะห์	3.32	0.88	ปานกลาง	4
รวมระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์	3.45	0.70	ดีมาก	

จากตารางที่ 12 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ภาพรวมด้านต่าง ๆ พบว่า ระดับบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ด้านต่าง ๆ ภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.45 (SD = 0.70) เมื่อพิจารณาในรายละเอียดเป็นรายด้าน สรุปได้ดังนี้

ด้านการปกครองมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ 3.84 (SD = 0.77) รองลงมาคือ ด้านการสาธารณสุข มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.77 (SD = 0.72) ด้านการศาสนศึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.67 (SD = 0.83) ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.32 (SD = 0.88) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.06 (SD = 0.91) และด้านการเผยแพร่พระพุทธศาสนา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.04 (SD = 0.93)

ส่วนที่ 3 ทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 พระภิกษุที่มีระดับตำแหน่งต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี แตกต่างกัน

ตารางที่ 13 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี จำแนกตามตำแหน่ง

แหล่งความแปรปรวน	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Sig</i>
ระหว่างกลุ่ม	3	8.44	2.81	6.06	.001*
ภายในกลุ่ม	292	135.52	0.46		
รวม	295	143.96			

* $p \leq .05$

จากตารางที่ 13 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี จำแนกตามตำแหน่งพบว่า พระสงฆ์ในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ที่มีตำแหน่งต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง แตกต่างกันระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้และเมื่อทำการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธี LSD (Leas significant difference test) พบว่าแตกต่างกันดังนี้

ตารางที่ 14 ผลการเปรียบเทียบรายคู่ความแตกต่างด้วยวิธี (Post hoc) จำแนกตามตำแหน่ง

ตำแหน่ง	$\bar{x}$	เจ้าคณะตำบล	เจ้าอาวาส	ผู้ช่วยเจ้า อาวาส	พระลูกวัด
เจ้าคณะตำบล	4.22		.71*	.80*	.82*
เจ้าอาวาส	3.51				
ผู้ช่วยเจ้าอาวาส	3.41				
พระลูกวัด	3.39				

* $p \leq .05$

เมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีทดสอบของ LSD พบว่า พระสงฆ์ในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ที่มีตำแหน่งต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 จำนวน 3 คู่ ได้แก่

1. พระสงฆ์ที่มีตำแหน่งเจ้าคณะตำบล มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง มากกว่า พระสงฆ์ที่มีตำแหน่งเจ้าอาวาส
2. พระสงฆ์ที่มีตำแหน่งเจ้าคณะตำบล มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง มากกว่า พระสงฆ์ที่มีตำแหน่งผู้ช่วยเจ้าอาวาส
3. พระสงฆ์ที่มีตำแหน่งเจ้าคณะตำบล มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง มากกว่า พระสงฆ์ที่มีตำแหน่งพระลูกวัด

1073379722

สมมติฐานที่ 2 พระภิกษุที่มีจำนวนพรรษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี แตกต่างกัน

ตารางที่ 15 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี จำแนกตามพรรษา

แหล่งความแปรปรวน	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Sig</i>
ระหว่างกลุ่ม	3	5.60	1.86	3.94	.009*
ภายในกลุ่ม	292	138.36	0.47		
รวม	295	143.96			

* $p \leq .05$

จากตารางที่ 15 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี จำแนกตามพรรษา พบว่า พระสงฆ์ในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ที่มีพรรษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง แตกต่างกันระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้และเมื่อทำการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธี LSD (Leas significant difference test) พบว่าแตกต่างกันดังนี้

ตารางที่ 16 ผลการเปรียบเทียบรายคู่ความแตกต่างด้วยวิธี (Post hoc) จำแนกตามพรรษา

พรรษา	$\bar{x}$	น้อยกว่า 5 พรรษา	ตั้งแต่ 6 – 10 พรรษา	ตั้งแต่ 11 – 15 พรรษา	ตั้งแต่ 16 พรรษาขึ้นไป
น้อยกว่า 5 พรรษา	3.44				
ตั้งแต่ 6 – 10 พรรษา	3.25				-.38*
ตั้งแต่ 11 – 15 พรรษา	3.38				-.24*
ตั้งแต่ 16 พรรษา ขึ้นไป	3.63				

* $p \leq .05$

เมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีทดสอบของ LSD พบว่า พระสงฆ์ในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ที่มีพรรษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 จำนวน 2 คู่ ได้แก่

1. พระสงฆ์ที่มีพรรษา ตั้งแต่ 6 – 10 พรรษา มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษาตั้งแต่ 16 พรรษาขึ้นไป

2. พระสงฆ์ที่มีพรรษา ตั้งแต่ 11 – 15 พรรษา มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษาตั้งแต่ 16 พรรษาขึ้นไป

สมมติฐานที่ 3 พระภิกษุที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี แตกต่างกัน

ตารางที่ 17 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Sig</i>
ระหว่างกลุ่ม	4	5.06	1.26	2.65	.033*
ภายในกลุ่ม	291	138.89	0.47		
รวม	295	143.96			

* $p \leq .05$

จากตารางที่ 17 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี จำแนกตามอายุ พบว่า พระสงฆ์ในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง แตกต่างกันระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้และเมื่อทำการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธี LSD (Leas significant difference test) พบว่าแตกต่างกันดังนี้

ตารางที่ 18 ผลการเปรียบเทียบรายคู่ความแตกต่างด้วยวิธี (Post hoc) จำแนกตามอายุ

อายุ	$\bar{x}$	ตั้งแต่ 21 - 30 ปี	ตั้งแต่ 31 - 40 ปี	ตั้งแต่ 41 - 50 ปี	ตั้งแต่ 51 - 60 ปี	มากกว่า 60 ปีขึ้นไป
ตั้งแต่ 21 - 30 ปี	3.46					
ตั้งแต่ 31 - 40 ปี	3.45					
ตั้งแต่ 41 - 50 ปี	3.24				-.30*	-.40*
ตั้งแต่ 51 - 60 ปี	3.55					
มากกว่า 60 ปีขึ้นไป	3.65					

* $p \leq .05$

เมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีทดสอบของ LSD พบว่า พระสงฆ์ในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาท พระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ 0.05 จำนวน 2 คู่ ได้แก่

1. พระสงฆ์ที่มีอายุ ตั้งแต่ 41 – 50 ปี มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีอายุตั้งแต่ 51 - 60 ปี
2. พระสงฆ์ที่มีอายุ ตั้งแต่ 41 – 50 ปี มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป

สมมติฐานที่ 4 พระภิกษุที่มีวุฒิการศึกษาสามัญต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี แตกต่างกัน

ตารางที่ 19 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษาสามัญ

แหล่งความแปรปรวน	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Sig</i>
ระหว่างกลุ่ม	3	5.21	1.73	3.66	.013*
ภายในกลุ่ม	292	138.75	0.47		
รวม	295	143.96			

* $p \leq .05$

จากตารางที่ 19 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษาสามัญ พบว่า พระสงฆ์ในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ที่มีวุฒิการศึกษาสามัญต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองแตกต่างกันระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้และเมื่อทำการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธี LSD (Leas significant difference test) พบว่าแตกต่างกันดังนี้

ตารางที่ 20 ผลการเปรียบเทียบรายคู่ความแตกต่างด้วยวิธี (Post hoc) จำแนกตามวุฒิการศึกษาสามัญ

วุฒิการศึกษาสามัญ	$\bar{x}$	ไม่เกินระดับ มัธยมศึกษา ตอนปลาย	ระดับ อนุปริญญา	ระดับ ปริญญาตรี	สูงกว่า ปริญญา ตรี
ไม่เกินระดับ มัธยมศึกษาตอนปลาย	3.52		.28*		
ระดับอนุปริญญา	3.24			-.28*	-.33*
ระดับปริญญาตรี	3.53				
สูงกว่าปริญญาตรี	3.58				

* $p \leq .05$

เมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีทดสอบของ LSD พบว่า พระสงฆ์ในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ที่มีวุฒิการศึกษาสามัญต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาท พระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ 0.05 จำนวน 3 คู่ ได้แก่

1. พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาสามัญ ไม่เกินระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง มากกว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาสามัญ ระดับอนุปริญญา

2. พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาสามัญ ระดับอนุปริญญา มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาสามัญ ระดับปริญญาตรี

3. พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาสามัญ ระดับอนุปริญญา มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาสามัญ ระดับสูงกว่าปริญญาตรี

1073379722

สมมติฐานที่ 5 พระภิกษุที่มีวุฒิการศึกษาทางธรรมต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี แตกต่างกัน

ตารางที่ 21 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางธรรม

แหล่งความแปรปรวน	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Sig</i>
ระหว่างกลุ่ม	3	6.17	2.05	4.36	.005*
ภายในกลุ่ม	292	137.79	0.47		
รวม	295	143.96			

* $p \leq .05$

จากตารางที่ 21 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางธรรม พบว่า พระสงฆ์ในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ที่มีวุฒิการศึกษาทางธรรมต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง แตกต่างกันระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้และเมื่อทำการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธี LSD (Least significant difference test) พบว่าแตกต่างกันดังนี้

ตารางที่ 22 ผลการเปรียบเทียบรายคู่ความแตกต่างด้วยวิธี (Post hoc) จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางธรรม

วุฒิการศึกษาทางธรรม	$\bar{x}$	นักธรรมชั้นตรี	นักธรรมชั้นโท	นักธรรมชั้นเอก	ไม่มีวุฒินักธรรม
นักธรรมชั้นตรี	3.31			-0.30*	
นักธรรมชั้นโท	3.27			-0.34*	
นักธรรมชั้นเอก	3.62				
ไม่มีวุฒินักธรรม	3.48				

* $p \leq .05$

1073379722

เมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีทดสอบของ LSD พบว่า พระสงฆ์ในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ที่มีวุฒิการศึกษาทางธรรมต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 จำนวน 2 คู่ ได้แก่

1. พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาทางธรรม นักธรรมชั้นตรี มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาทางธรรม นักธรรมชั้นเอก

2. พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาทางธรรม นักธรรมชั้นโท มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาทางธรรม นักธรรมชั้นเอก

ตารางที่ 23 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐาน	ผลการทดสอบสมมติฐาน
1. พระภิกษุที่มีระดับตำแหน่งต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี แตกต่างกัน	เป็นไปตามสมมติฐาน
2. พระภิกษุที่มีจำนวนพรรษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี แตกต่างกัน	เป็นไปตามสมมติฐาน
3. พระภิกษุที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี แตกต่างกัน	เป็นไปตามสมมติฐาน
4. พระภิกษุที่มีวุฒิการศึกษาสามัญต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี แตกต่างกัน	เป็นไปตามสมมติฐาน
5. พระภิกษุที่มีวุฒิการศึกษาทางธรรมต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี แตกต่างกัน	เป็นไปตามสมมติฐาน

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี และ เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ตำแหน่ง พรรษา อายุ วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษาทางธรรม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้คือ เจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส และพระภิกษุสงฆ์ที่อยู่ในเขตปกครองอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี จำนวน 296 รูป เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถาม และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าเฉลี่ย และใช้สถิติ One-way ANOVA สำหรับเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระที่มีตั้งแต่ 3 กลุ่ม ขึ้นไป เมื่อพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้วิจัยทดสอบหาความแตกต่างรายคู่ โดยใช้วิธีของ LSD (Leas significant difference test) ผู้วิจัยนำเสนอผลการศึกษาดังต่อไปนี้

1. สรุปผลการวิจัย
2. อภิปรายผล
3. ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นพระลูกวัด มีพรรษาน้อยกว่า 5 พรรษา มีอายุตั้งแต่ 21 – 30 ปี มีวุฒิการศึกษาสามัญอยู่ในระดับปริญญาตรี และมีวุฒิการศึกษาทางธรรมอยู่ในระดับนักธรรมชั้นเอก

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

จากการศึกษาระดับบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรีพบว่า โดยภาพรวมระดับบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี อยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า บทบาทพระสังฆาธิการใน

1073379722

การบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ด้านการปกครอง เป็นอันดับ 1 อยู่ในระดับดี มาก รองลงมาคือ ด้านการสาธารณูปการ ถัดมาคือด้านการศาสนศึกษา ด้านการสาธารณสงเคราะห์ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ และลำดับสุดท้ายคือ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

ตอนที่ 3 ผลการทดสอบสมมติฐาน

1. พระภิกษุที่มีระดับตำแหน่งต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐาน

2. พระภิกษุที่มีจำนวนพรรษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐาน

3. พระภิกษุที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐาน

4. พระภิกษุที่มีวุฒิการศึกษาสามัญต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐาน

5. พระภิกษุที่มีวุฒิการศึกษาทางธรรมต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐาน

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี และได้เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ผู้วิจัยสามารถนำผลการศึกษามาอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ระดับบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี อยู่ในระดับดีมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าพระสังฆาธิการในพื้นที่เป็นผู้ปกครองดูแลคณะสงฆ์และวัดให้เป็นไปตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎมหาเถรสมาคมและมีการบริหารกิจการคณะสงฆ์ได้ครอบคลุมหลักการบริหารทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านการปกครอง มีการเอาใจใส่ดูแลสอดคล้อง

พระภิกษุ สามเณร อย่างทั่วถึง และได้ใช้หลักการกระจายอำนาจให้พระภิกษุ สามเณรทุกรูปมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการภายในวัดสร้างความเสมอภาคให้แก่พระภิกษุ สามเณร ได้มีบทบาทหน้าที่ร่วมกัน ด้านการศึกษา อาจมีการเล็งเห็นถึงการเพิ่มพูนความรู้ที่จะต้องต่อยอดของพระภิกษุ สามเณร จึงได้ให้ความสำคัญต่อพระภิกษุ สามเณรที่จะต้องศึกษาต่อทั้งทางธรรมและทางโลก ได้จัดการส่งเสริมการศึกษาต่าง ๆ จัดตั้งอำนวยความสะดวกต่อการศึกษา เช่น อาคาร สถานที่ ตำรา ทุนทรัพย์ ด้านการสาธารณูปการ มีการจัดการพัฒนาด้านสถานที่ภายในวัดสร้างความศรัทธาต่อประชาชนที่มาทำบุญ อันได้แก่ ความสะดวกต่อการค้นหาอาคาร ศาลาการเปรียญ ที่เป็นสัดส่วนมองเห็นได้ชัดเจนไม่ซับซ้อนต่อการที่จะมาทำบุญภายในวัดต่าง ๆ มีห้องน้ำที่สะอาด และด้านการสาธารณสงเคราะห์ ในความมีเมตตาของพระสังฆาธิการต่อประชาชนและสังคม ได้มีการช่วยเหลือเกื้อกูลสิ่งของต่าง ๆ เพื่อสาธารณประโยชน์ของส่วนร่วม ทำให้พระสงฆ์ที่อยู่ในการปกครองมองเห็นถึงการบริหารจัดการของพระสังฆาธิการเป็นไปด้วยความเรียบร้อยเหมาะสม และความมีเมตตาต่อส่วนรวม จึงสร้างความพึงพอใจให้กับพระสงฆ์ที่อยู่ได้บังคับบัญชาเป็นอย่างดี สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูสุชาติวุฒิกิจ (เฉลิมชัย อภิชาติ) (2554) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ซึ่งเมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับจากค่าน้อยไปหาค่ามากพบว่า

1.1 ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ในภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง แต่เมื่อพิจารณาในด้านอื่น ๆ แล้วกลับพบว่า ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา อยู่ในลำดับสุดท้าย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าพระสงฆ์ในพื้นที่มองเห็นถึงการดำเนินการประกาศพระพุทธศาสนาให้ศาสนทายาทและประชาชนได้รับทราบในทุกๆ วิธีที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย โดยมุ่งเน้นให้ประชาชนได้มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมแล้วนำมาไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะเป็นการเทศนา การปาฐกถา หรือกระทั่งการเผยแผ่หลักธรรมด้วยสื่อต่างๆ เช่น หนังสือหรือวีดิทัศน์ ที่น้อยเกินไป การเผยแผ่พระสงฆ์จะต้องศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจในพระธรรมวินัยและปฏิบัติตามอย่างจริงจัง สอนอย่างไรปฏิบัติได้ อย่างนั้น ไม่เห็นแก่ความง่าย ไม่ตีความธรรมวินัยตามชอบใจหรือตามความต้องการของประชาชน ไม่สอนให้คลาดเคลื่อนจากความจริง เพื่อผลประโยชน์ของตน สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาวิชัย ธีรธำรงกุล (2560) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ อำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณารายข้อของด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ผลการศึกษาพบว่า ลำดับสุดท้ายคือ จัดให้มีการบรรยายธรรมทางวิทยุกระจายเสียงหรือทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ รองสุดท้ายคือ จัดให้มีการบวชสามเณรภาคฤดูร้อน เพื่ออบรมศีลธรรมอันดีงามและส่งเสริมการใช้เวลาว่างให้เป็น

ประโยชน์ และลำดับถัดมา เผยแพร่ธรรมด้วยการมอบ หนังสือธรรมะให้องค์การต่าง ๆ ทั้งนี้อาจเป็น เพราะการบริหารงานด้านการเผยแผ่ของพระสังฆาธิการยังขาดการฝึกอบรมพระสงฆ์ในเขตพื้นที่ ในการบรรยายหรือแสดงพระธรรมเทศนาให้เป็นไปตามพระธรรมวินัย

1.2 ด้านการศึกษาสงเคราะห์ อยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อจัดลำดับแล้วพบว่า อยู่ใน ลำดับรองสุดท้าย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า พระสงฆ์ในพื้นที่มองเห็นพระสังฆาธิการให้ความสำคัญต่อ การสงเคราะห์เยาวชนทั้งในด้านคุณธรรม จริยธรรม แม้กระทั่งอาคารหรือสถานที่ที่ไม่พอเพียงต่อ การที่จะจัดการอบรมศึกษาที่นอกเหนือจากการเรียนภาคปกติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระอธิการ ชรัตน์ ฐิตคุโณ (มีแก้ว) (2554) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของ พระสังฆาธิการในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณารายชื่อของด้านการศึกษาสงเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า ลำดับสุดท้ายคือ การจัดตั้งศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด รองสุดท้ายคือ จัดตั้งศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวัน อาทิตย์ เพื่อเป็นแหล่งเผยแผ่ศาสนาธรรมแก่ผู้เรียนทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา และ ลำดับถัดมา จัดการศึกษาที่เน้นการปลูกฝังจริยธรรมแก่เด็กและเยาวชน ให้มีความรู้ความเข้าใจใน หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า อาคารหรือสถานที่ที่ไม่เพียงพอต่อการจัด ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนา ศูนย์อบรมเด็กก่อนวัยเรียน ที่เป็นศูนย์ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อฝึกอบรมปลูกฝัง คุณธรรม จริยธรรม วัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามแก่เด็ก ไม่เพียงพอ

1.3 ด้านการสาธารณสงเคราะห์ อยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อจัดลำดับแล้วพบว่า อยู่ ในลำดับถัดมาจากลำดับรองสุดท้าย อาจเป็นเพราะว่า พระสงฆ์ในพื้นที่มองเห็นถึงความมีพรหม วิหาร 4 อันได้แก่ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา ของพระสังฆาธิการที่ยังมีมากไม่เพียงพอต่อการ ช่วยเหลือประชาชนผู้ประสบภัยต่าง ๆ ทั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมศักดิ์ บุญปู้ (2557) ได้ศึกษา เรื่อง การศึกษาบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดสมุทรปราการ ทั้ง 6 ด้าน โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณารายชื่อของด้านสาธารณสงเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า ลำดับสุดท้าย คือ จัดตั้งหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลและจัดอบรมประชาชน รองสุดท้ายคือ ช่วยเหลือวัดที่ ประสบภัยและขาดแคลน และลำดับถัดมา ช่วยเหลือประชาชนในยามประสบภัยทางธรรมชาติ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า การบริหารงานเกี่ยวกับการสาธารณสงเคราะห์ไม่มีความหมายที่แท้จริงหรือ หลงลืมบทบาทหน้าที่ที่ควรกระทำ ซึ่งการสาธารณสงเคราะห์ หมายถึง กิจกรรมหรือการทำงาน ช่วยเหลือชาวบ้านหรือคนส่วนมากหรือคนทั่วไป

1.4 ด้านการศาสนศึกษา อยู่ในระดับดีมาก แต่เมื่อจัดลำดับแล้วพบว่า อยู่ในลำดับถัด มาจากด้านสาธารณสงเคราะห์ อาจเป็นเพราะว่าพระสงฆ์ในพื้นที่มองเห็นพระสังฆาธิการมีการ

1073379722

บริหารด้านการศาสนศึกษาไปในทางที่ดี เห็นความสำคัญในการเรียนปริยัติธรรมแผนกธรรมและบาลีแก่พระภิกษุ สามเณร บรรพชิตและคฤหัสถ์เพื่อสืบทอดพระพุทธศาสนาให้มั่นคงและยั่งยืนต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของพระเกษมศักดิ์ วรสุโข (อาสนะทอง) (2554) ได้ศึกษาเรื่องบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ อยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเจริญก้าวหน้าที่เป็นไปได้ในทิศทางเดียวกับพุทธจักรและอาณาจักร เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาสังคม ตลอดถึงการพัฒนาคณากร การศึกษาและอื่นๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับคณะสงฆ์ โดยใช้หลักหน้าที่ของพระสังฆาธิการ 6 ด้าน คือ การปกครอง การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์

เมื่อพิจารณารายชื่อของด้านการศาสนศึกษา ผลการศึกษาพบว่า ลำดับสุดท้ายคือดำเนินการส่งเสริมทุนการศึกษา แก่พระภิกษุสงฆ์และสามเณรที่สอบไล่ได้ รองสุดท้ายคือจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมของคณะสงฆ์แผนกบาลี และลำดับถัดมา กำหนดให้พระภิกษุสามเณรต้องศึกษาพระปริยัติธรรมทุกรูป ทั้งนี้อาจเพราะว่า พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสแต่ละวัดได้เห็นถึงความสำคัญและส่งเสริมการเรียนปริยัติธรรมแผนกธรรมและบาลีแก่พระภิกษุ สามเณร บรรพชิตและคฤหัสถ์

1.5 ด้านการสาธารณูปการ อยู่ในระดับดีมาก อยู่ในลำดับที่ 2 จากค่าน้อยไปหาค่ามาก อาจเป็นเพราะว่าพระสงฆ์ในเขตพื้นที่มองเห็นถึง การบริหารงานสาธารณูปการของเจ้าอาวาสหรือวัดตามพระธรรมวินัยควรให้เกิดความสงบสุข ได้เกิดการบูรณะและพัฒนาวัด มีการการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์เสนาสนะ การดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด ที่เป็นระเบียบเรียบร้อยเป็นศูนย์กลางของชุมชนทั้งด้านวัตถุและจิตใจ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูวิรัชธรรมมานุสิฐ (วีรพล ทุมปาโล) (2554) บทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และด้านการสาธารณสงเคราะห์ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านการปกครองและด้านการสาธารณูปการ อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณารายชื่อของด้านการสาธารณูปการ ผลการศึกษาพบว่า ลำดับสุดท้ายคือชาวบ้านมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสาธารณูปการในวัด รองสุดท้ายคือ จัดให้มีการพัฒนาอาคารสถานที่ให้สวยงามและเป็นสัดส่วนที่ชัดเจน และลำดับถัดมา บูรณะและปฏิสังขรณ์อาคารเสนาสนะที่มีคุณค่า เพื่ออนุรักษ์โบราณสถานของวัด

1.6 ด้านการปกครอง อยู่ในระดับดีมาก จัดลำดับแล้วพบว่า อยู่ในลำดับที่ 1 มีค่ามากที่สุด อาจเป็นเพราะว่า พระสงฆ์ในเขตพื้นที่เห็นถึงการควบคุมและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงามในหน้าที่ของพระสังฆาธิการในการปกครองดูแล พระภิกษุสามเณรในเขตการปกครองของตน ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยถูกต้องตามหลักพระธรรมวินัย และตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ทั้งนี้ คำว่า “การปกครอง” แปลว่า การควบคุมดูแล รักษาควบคุมให้ท่านอยู่ในที่ที่ท่านควรจะอยู่ จึงสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูสุนทรวัชรกจิ (ฤทธิ์กล้า) (2554) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดเพชรบุรี ทั้ง 6 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณารายชื่อของด้านการปกครอง ผลการศึกษาพบว่า ลำดับสุดท้ายคือ มีการลงโทษพระภิกษุ สามเณร ที่กระทำผิดพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด รองสุดท้ายคือ จัดให้มีคณะกรรมการบริหารวัด อย่างเป็นรูปธรรม และลำดับถัดมา ใช้หลักการกระจายอำนาจให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการบริหารงานและจัดการวัด

2. เปรียบเทียบบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี จำแนกตาม ตำแหน่ง พรรษา อายุ การศึกษาสามัญ และการศึกษาทางธรรม ผู้วิจัยขออภิปรายผลการวิจัยดังนี้

2.1 ตำแหน่ง พบว่า พระสงฆ์ในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี แตกต่างกันไปและเป็นไปตามสมมติฐาน อาจเป็นเพราะว่า ตำแหน่งของพระสงฆ์เป็นสิ่งบ่งบอกถึงบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบในการบริหารงานและวุฒิภาวะมีมากน้อยเพียงใดต่อการปกครองในระดับต่าง ๆ ดังนั้นจึงส่งผลให้มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ที่แตกต่างกันไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระเกษมศักดิ์ วรสุโข (อาสนะทอง) (2554) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ ผลการวิจัยพบว่า พระภิกษุที่มีตำแหน่ง ที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

ซึ่งเมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า

พระสงฆ์ที่มีตำแหน่งเจ้าคณะตำบล มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง มากกว่า พระสงฆ์ที่มีตำแหน่งเจ้าอาวาส พระสงฆ์ที่มีตำแหน่งเจ้าคณะตำบล มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง มากกว่า พระสงฆ์ที่มีตำแหน่งผู้ช่วยเจ้าอาวาส และพระสงฆ์ที่มีตำแหน่งเจ้าคณะตำบล มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง มากกว่า พระสงฆ์ที่มีตำแหน่งพระลูกวัด อาจเป็นเพราะว่าพระสงฆ์ที่มีตำแหน่งเจ้าคณะตำบลต้องมี

บทบาทหน้าที่ในความรับผิดชอบมากต่อการบริหารจัดการด้านต่าง ๆ และมีวุฒิภาวะ มีความเป็นไปได้อาจจะดำเนินการตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับนั้นให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

2.2 พรรษา พบว่า พระสงฆ์ในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ที่มีพรรษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี แตกต่างกันและเป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า พระสงฆ์แต่ละรูปมีประสบการณ์การช่วยเหลืองานของพระสังฆาธิการต่อการบริหารงานคณะสงฆ์ที่ไม่เท่ากัน บางรูปอาจเคยร่วมงานบางรูปอาจจะไม่เคยร่วมงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาวิชัย ชีรธำรงกุล (2560) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์อำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว ที่มีพรรษา ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์อำเภอวังน้ำเย็น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ซึ่งเมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า

พระสงฆ์ที่มีพรรษา ตั้งแต่ 6 – 10 พรรษา มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษาตั้งแต่ 16 พรรษาขึ้นไป และ พระสงฆ์ที่มีพรรษา ตั้งแต่ 11 – 15 พรรษา มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษาตั้งแต่ 16 พรรษาขึ้นไป ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าพระสงฆ์ที่มีพรรษามากกว่าอาจมีความรู้ความเข้าใจในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ และมีประสบการณ์ที่ช่วยเหลืองานพระสังฆาธิการต่อการบริหารงานคณะสงฆ์ที่มากกว่า

2.3 อายุ พบว่า พระสงฆ์ในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี แตกต่างกัน และเป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า อายุของพระสงฆ์เป็นสิ่งบ่งบอกถึงวุฒิภาวะความรับผิดชอบ มีความสุขุมรอบคอบและมีความตื่นตัวที่จะปฏิบัติต่อพระธรรมวินัย เป็นที่น่าเลื่อมใส ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสุระ สนิทชัย และคณะ (2562) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ที่มีอายุ ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

ซึ่งเมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า

พระสงฆ์ที่มีอายุ ตั้งแต่ 41 – 50 ปี มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีอายุตั้งแต่ 51 - 60 ปี และพระสงฆ์ที่มีอายุ ตั้งแต่ 41 – 50 ปี มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า พระสงฆ์ที่มี

อายุมากกว่ามีความสนใจและให้ความสำคัญถึงหลักธรรมวินัยที่จะปฏิบัติตามและช่วยเหลืองานในศาสนา

2.4 วุฒิกการศึกษาสามัญ พบว่า พระสงฆ์ในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ที่มีวุฒิกการศึกษาสามัญต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี แตกต่างกันไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ด้วยประสบการณ์การศึกษาทางโลกที่แตกต่างกัน ทำให้มีวิสัยทัศน์ มุมมองการบริหารงานคณะสงฆ์ที่ต่างกันอย่างออกไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระหัตสนัย ปริบุญ โณ (สุวรรณจินดา) (2555) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสงขลา ตามความคิดเห็นของพระสังฆาธิการโดยจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล พบว่า สถานภาพส่วนบุคคลด้านวุฒิกทางการศึกษาสามัญของพระสังฆาธิการผู้ตอบแบบสอบถาม มีผลทำให้ความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสงขลา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ซึ่งเมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า

พระสงฆ์ที่มีวุฒิกการศึกษาสามัญ ไม่เกินระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง มากกว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิกการศึกษาสามัญ ระดับอนุปริญญา พระสงฆ์ที่มีวุฒิกการศึกษาสามัญ ระดับอนุปริญญา มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิกการศึกษาสามัญ ระดับปริญญาตรี และพระสงฆ์ที่มีวุฒิกการศึกษาสามัญ ระดับอนุปริญญา มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิกการศึกษาสามัญ ระดับสูงกว่าปริญญาตรี อาจเป็นเพราะว่าการบริหารงานในกิจการคณะสงฆ์ซึ่งแตกต่างจากการบริหารงานทั่วไปของประชาชน(ทางโลก) พระสงฆ์ที่มีวุฒิกการศึกษาสามัญจึงอาจจะไม่มีหลักความเข้าใจในงานคณะสงฆ์เท่าที่ควร

2.5 วุฒิกการศึกษาทางธรรม พบว่า พระสงฆ์ในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ที่มีวุฒิกการศึกษาทางธรรมต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี แตกต่างกันไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า พระสงฆ์ที่ได้รับการศึกษาพระปริยัติแผนกธรรมที่สูงกว่าจะมีความรู้ความเข้าใจต่อการรักษากิจวัตรและการบริหารงานคณะสงฆ์ดีกว่า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระอดุลย์ กุศลจิตโต (ภักดีกุล) (2561) บทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการปกครองคณะสงฆ์ ในเขตการปกครอง จังหวัดเลย ที่มีวุฒิกการศึกษาทางธรรม พบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ซึ่งเมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า

พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาทางธรรม นักธรรมชั้นตรี มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาทางธรรม นักธรรมชั้นเอก และ พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาทางธรรม นักธรรมชั้นโท มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาทางธรรม นักธรรมชั้นเอก ทั้งนี้เนื่องจาก พระสงฆ์ที่ได้ศึกษาพระปริยัติแผนกธรรมชั้นสูง(นักธรรมชั้นเอก) จึงมีความรู้ในหลักธรรม และกฎการปกครอง อีกทั้งยังบริหารงานในคณะสงฆ์ให้เป็นระเบียบเรียบร้อยและเป็นไปตามพระธรรมวินัย

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ทั้ง 6 ด้าน ได้ดำเนินการตามขั้นตอนการศึกษาวิจัย จากผลการศึกษาพบว่า ด้านการปกครองมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการสาธารณูปการ ถัดมาคือ ด้านการศาสนศึกษา ด้านการสาธารณสงเคราะห์ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ และลำดับสุดท้ายคือ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

โดยผู้วิจัยขอเสนอแนะในด้านการศึกษาสงเคราะห์และด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่มีค่าเฉลี่ยของระดับบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ที่น้อยกว่าด้านอื่น ๆ ทั้งสองด้าน จึงควรให้ความสำคัญต่อพระสังฆาธิการและคณะสงฆ์ในเขตพื้นที่เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับพระพุทธศาสนาและประชาชนทั่วไปได้เข้าใจถึงหลักการบริหารกิจการคณะสงฆ์และหลักธรรมของพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง ตลอดจนจรรโลงให้พระพุทธศาสนาเจริญงอกงามยิ่งขึ้นไป ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. มหาเถรสมาคมควรมีนโยบายส่งเสริมสงเคราะห์การจัดการศึกษาภายในวัดเพื่อช่วยเหลือแก่กุลเยาวชนและเด็กยากไร้ให้ได้รับการศึกษา
2. มหาเถรสมาคมควรมีนโยบายส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและการใช้สื่อทางเทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างถูกต้อง

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. วัดควรสนับสนุนการจัดตั้งศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เพื่อเป็นแหล่งเผยแผ่ศาสนธรรมแก่ผู้เรียนทั้งในระดับประถมและมัธยมศึกษา และการจัดตั้งศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ภายในวัด

2. วัตถุประสงค์สนับสนุนการจัดอบรมให้มีการบรรยายธรรมทางวิทยุกระจายเสียง สถานีวิทยุโทรทัศน์ หรือการสื่อสารเทคโนโลยีในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยความคิดเห็นระดับบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ทั้ง 6 ด้าน ในการศึกษาครั้งต่อไปควรทำการศึกษาในแต่ละด้านของการบริหารกิจการคณะสงฆ์เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น และสามารถนำมาพัฒนาแก้ไขปัญหาวิจัยในครั้งต่อไป

1. ในการศึกษาวิจัยในครั้งต่อไปควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการสร้างขวัญและกำลังใจในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

2. ควรศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

3. ควรศึกษาสาเหตุแรงจูงในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ที่กระทำผิดต่อพระธรรมวินัยในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

4. ควรศึกษาปัญหา และ แนวทางการแก้ปัญหาในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

1073379722

บรรณานุกรม

- กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ. (2534). *วิชาการพระพุทธศาสนา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ. (2540). *คู่มือพระสังฆาธิการ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- กรมศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม. (2561). *ศาสนาในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กรรณิกา ขวัญอารีย์. (2535). *บทบาทผู้นำท้องถิ่นต่อการแก้ไขปัญหาแรงงานเด็กในชุมชนที่มีระดับการพัฒนาต่างกัน: ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดสุรินทร์*. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กองแผนงาน กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยพระราชบัญญัติ กฎ ระเบียบและคำสั่งของคณะสงฆ์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- คณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2551). *การปกครองคณะสงฆ์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- จ่านงค์ อติวัฒนสิทธิ์ และคณะ. (2537). *สังคมวิทยา*. กรุงเทพฯ : พิมพ์ครั้งที่ 6, โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เจ้าคณะจังหวัดชลบุรี. (2563). *ทำเนียบวัด-พระสังฆาธิการจังหวัดชลบุรี*. ชลบุรี: สำนักพุทธศาสนา.
- เฉลิมพล โสมอินทร์. (2546). *ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาและการปกครองคณะสงฆ์ไทย*. กรุงเทพฯ: สุทรไพศาล.
- ชนะชัย นีราศโสทรก. (2558). *บทบาทของเจ้าอาวาสในการพัฒนาชุมชน ตามหลักมรรคมีองค์ 8: กรณีศึกษาพระสังฆาธิการ ตำบลบ้านกาศ อำเภอสว่างเม่น จังหวัดแพร่*. สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ, มหาวิทยาลัยพะเยา.
- จิตยา สุวรรณชฎ. (2527). *พัฒนาการ: ความคาดหวังบทบาทของพัฒนากร คณะกรรมการหมู่บ้านและเจ้าหน้าที่ระดับตำบล*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- นงเยาว์ ปิฎกฤษณ์. (2532). *บทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมวัฒนธรรมพื้นบ้าน: ศึกษาเฉพาะจังหวัดสงขลา*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา.

1073379722

- บุญศรี พานะจิตต์ และคณะ. (2545). *ความสำเร็จในการปฏิบัติภารกิจของวัด*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประสาธ ชาวเวียง. (2556). *บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในจังหวัดพะเยา*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยพะเยา.
- ปราชญา กล้าผจญ. (2540). *พฤติกรรมผู้นำทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พรหมรินทร์ ขวัญอ่อน. (2553). *สภาพและแนวทางการบริหารจัดการวัดในจังหวัดอุดรธานี*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาประชาคมเมืองและชนบท, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- พระเกษมศักดิ์ วรสุโข (อาสนะทอง). (2554). *บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูวินัยธรถวิล เรียบร้อย. (2557). *การบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรี*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสังคมศาสตร์ เพื่อการพัฒนา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- พระครูวิจิตรธรรมานุสิฐ (วีรพล ทุมมปาโล). (2554). *บทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูสิริอาภากร (บุญธรรม) อ่ำภา. (2550). *บทบาทเจ้าอาวาสด้านการปกครองและด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรม : กรณีศึกษาเจ้าอาวาสในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพุทธศาสนา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พระครูสุชาติวุฒิกิจ (เฉลิมชัย อภิชาติ). (2554). *บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูสุนทรวัชรกจิ (ฤทธิ์กล้า). (2554). *บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดเพชรบุรี*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปญโญ). (2540). *เอกสารประกอบคำบรรยาย เรื่องการคณะสงฆ์และการพระศาสนา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระชนดล นาคสุวรรณ โณ (นาคพิพัฒน์). (2550). *การบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดบุรีรัมย์*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธวัชชัย ชยาลงกาโร (เครือคำ). (2556). *พฤติกรรมการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสตามภารกิจของคณะสงฆ์ ในพื้นที่อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยพะเยา.
- พระปลัดเกียรติศักดิ์ สิ้นทิวรรกุล. (2548). *บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดกระบี่*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พระพงษ์ศักดิ์ สลบลี. (2558). *แนวทางพัฒนาการปฏิบัติงานตามภารกิจของเจ้าอาวาสในจังหวัดกำแพงเพชร*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- พระมหาदनัย วงศ์พรหม. (2556). *ความสัมพันธ์ของธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลในการบริหารวัด ในเขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชานโยบายสาธารณะ, มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- พระมหาทนต์ชัย บรูณพลีฤทธิ์. (2545). *บทบาทของวัดในเขตชุมชนเมืองในเขตบางรัก กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนาชนบทศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พระมหาวิชัย กุลฐิติโต (ธรรมปภัสสร). (2554). *ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมคุณธรรมและพฤติกรรมกรรมการบริหารวัดของพระสังฆาธิการในจังหวัดกาญจนบุรี*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- พระมหาวิชัย ธีรธำรงกุล. (2560). *บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์อำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว*. งานนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการเมืองการปกครอง, คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พระมหาวิรุช นิลเพ็รช. (2560). *บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี*. *วารสารแสงอีสาน*, 14(2), 56.
- พระมหาสมชาย สนุติกโร (ชุ่มจิต). (2555). *บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดปทุมธานี*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระมหาสมทรง ลีรินทร และคณะ. (2525). *บทบาทของวัดและพระสงฆ์ไทยในอนาคต*. กรุงเทพฯ: เกล็ดไทย.
- พระมหาสุวิทย์ โนนงาม. (2556). *การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการปกครองของคณะสงฆ์ จังหวัดสิงห์บุรี*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย.
- พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงฺคโล). (2548). *การบริหารวัด (พิมพ์ครั้งที่ 7)*. นครปฐม: เพชรเกษมการพิมพ์.
- พระราชรัตนมูณี (ชัยวัฒน์ปญญาศิริ). (2538). *การจัดสาธารณูปการและสาธารณะสงเคราะห์ของวัด*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- พระราชสีมาภรณ์ (โอภาส นิรุติเมธี). (2539). *พระสงฆ์กับงานพัฒนาพระศาสนาและสังคม*. กรุงเทพฯ: กรมศาสนา.
- พระศรีศาสนวงศ์ (มีชัย วีรปญโญ). (2551). *อธิบายกฎหมายเถรสมาคม*. กรุงเทพฯ: ประยูรสาส์นไทยการพิมพ์.
- พระสมุห์กำพร สุखाโต (พิเชษฐสกุล). (2554). *บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอทองผาภูมิจังหวัดกาญจนบุรี*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระสุระ สนิทชัย และคณะ. (2562). *บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา*. วารสารวิทยาลัยครราชสีมา, ครั้งที่ 6, 325.
- พระสุรินทร์ จิตตกาโร (ประเสริฐวาที). (2555). *บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ด้านการศาสนศึกษาในจังหวัดนครปฐม*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระหัตถ์น้อย ปริบุญโญ (สุวรรณจินดา). (2555). *บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสงขลา*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระอธิการชรัตน์ (ฐิตคุโณ) มีแก้ว. (2554). *บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พีระศิลป์ บุญทอง. (2557). *การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของคณะสงฆ์ในภาคใต้*. วารสารมหาจุฬานาคธรรมสาร, 5(1), 30.

- ไพฑูรย์ โพธิสว่าง. (2556). *การทำวิจัยทางสังคม: หลักการวิธีปฏิบัติและสถิติและคอมพิวเตอร์*. ชลบุรี: คัมอิน.
- ยนต์ ชุมจิต. (2550). *ความเป็นครู*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). *พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน*. กรุงเทพฯ: นานามีบุ๊คส์ พับลิเคชั่น.
- สงวน สุทธิเลิศอรุณ. (2547). *ทฤษฎีและปฏิบัติการทางจิตวิทยาสังคม*. กรุงเทพฯ: อักษรพัฒนาพานิชย์.
- สงวนศรี วิรัชชัย. (2547). *จิตวิทยาสังคม*. กรุงเทพฯ: ศึกษาพรการพิมพ์.
- สมศักดิ์ บุญปู. (2557). *การศึกษาบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดสมุทรปราการ*. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 9(2), 142-151.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติตมไทย. (2543). *รายงานการเสวนา เรื่องบทบาทที่พึงประสงค์ของวัดและพระสงฆ์กับการพัฒนาสังคมไทย*.
- สำนักงานเจ้าคณะภาค 16. (2547). *คู่มือปฏิบัติงานการคณะสงฆ์*. สุราษฎร์ธานี: สำนักงานเลขาธิการเจ้าคณะภาค 16 วัดท่าไทร.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2445). *กฎหมายเถรสมาคม*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- สำนักพุทธศาสนาจังหวัดชลบุรี. (2563). *บัญชีสำรวจพระภิกษุ สามเณร ศิษย์ และวัด*.
- สุนทร กุญชร. (2545). *บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อรุณ รักรธรรม. (2526). *การพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพมหานคร: โอ เอส พรีนติ้งเฮาส์.
- David, K. (1962). *Human relation at work*. New York: McGraw-Hill Book Company.
- Sarbin, T. R. (1975). *“Role theory” handbook of psychology*. New York: Addison Wesley Publishing Company.

ภาพผนวก

1073379722

BUU iThesis 62930019 independent study / recv: 08072564 13:04:47 / seq: 64

แบบสอบถามปัญหาพิเศษเพื่อการศึกษา

เรื่อง บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

*****

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้ เป็นแบบสอบถามที่สร้างขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรีและเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี การศึกษาครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาทางในการพัฒนา เสริมสร้างปรับปรุงและแก้ไขการการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ต่อไป

2. ข้อมูลที่ได้จากท่านจะได้รับการรักษาไว้เป็นความลับ ฉะนั้นแบบสอบถามทุกชุดจะไม่ระบุชื่อผู้ตอบแบบสอบถามและจะไม่ส่งผลต่อผู้ตอบแบบสอบถามแต่ประการใด การวิเคราะห์ข้อมูลและเสนอผลงาน ผู้ศึกษาจะทำในภาพรวม

3. แบบสอบถามฉบับนี้แบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อมูลบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

4. ขอความกรุณาตอบแบบสอบถามทุกข้อตามความเป็นจริงเพื่อให้ข้อมูลที่ได้รับเกิดประโยชน์สูงสุดต่อสังคมและผู้เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านที่กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ณ โอกาสนี้

พระมนตรี แก้วไพฑูรย์

นิสิตหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยบูรพา

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 5 ข้อ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง (.....) ที่ตรงกับสถานภาพของท่านมากที่สุด

1. ตำแหน่ง

- (.....) เจ้าคณะตำบล   (.....) เจ้าอาวาส
(.....) ผู้ช่วยเจ้าอาวาส   (.....) พระลูกวัด

2. พรรษา

- (.....) น้อยกว่า 5 พรรษา   (.....) ตั้งแต่ 6 – 10 พรรษา
(.....) ตั้งแต่ 11 – 15 พรรษา   (.....) ตั้งแต่ 16 พรรษาขึ้นไป

3. อายุ

- (.....) ตั้งแต่ 21 - 30 ปี
(.....) ตั้งแต่ 31 - 40 ปี
(.....) ตั้งแต่ 41 - 50 ปี
(.....) ตั้งแต่ 51 - 60 ปี
(.....) มากกว่า 60 ปีขึ้นไป

4. วุฒิการศึกษาสามัญ

- (.....) ไม่เกินระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
(.....) ระดับอนุปริญญา
(.....) ระดับปริญญาตรี
(.....) สูงกว่าปริญญาตรี

5. วุฒิการศึกษาทางธรรม

- (.....) นักธรรมชั้นตรี   (.....) นักธรรมชั้นโท
(.....) นักธรรมชั้นเอก   (.....) ไม่มีวุฒินักธรรม

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง
จังหวัดชลบุรี จำนวน 30 ข้อ

คำชี้แจง เขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างแต่ละข้อของแบบสอบถามให้ตรงความเป็นจริง
บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี มากที่สุด
เพียงข้อละ 1 ช่อง

5	หมายถึง	เห็นด้วยมากที่สุด
4	หมายถึง	เห็นด้วยมาก
3	หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง
2	หมายถึง	เห็นด้วยน้อย
1	หมายถึง	เห็นด้วยน้อยที่สุด

บทบาท	มากที่สุด 5	มาก 4	ปาน กลาง 3	น้อย 2	น้อย ที่สุด 1
ด้านการปกครอง					
1. ปกครองพระภิกษุสงฆ์ สามเณรที่อยู่ในวัด ให้ปฏิบัติตามพระธรรมวินัยกฎระเบียบ					
2. สอดส่องดูแลรักษาความเรียบร้อยคิงาม ภายในวัด					
3. ใช้หลักการกระจายอำนาจให้ทุกฝ่ายมี ส่วนร่วมในการบริหารงานและจัดการวัด					
4. จัดให้มีคณะกรรมการบริหารวัด อย่างเป็น รูปธรรม					
5. มีการลงโทษพระภิกษุ สามเณร ที่กระทำ ผิดพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด					
ด้านการศึกษา					
6. จัดการศึกษาพระปริยัติธรรมและวิชา สามัญให้กระจายอย่างทั่วถึงแก่พระภิกษุ สามเณร					

บทบาท	มากที่สุด 5	มาก 4	ปาน กลาง 3	น้อย 2	น้อย ที่สุด 1
7. กำหนดให้พระภิกษุสามเณรต้องศึกษาพระปริยัติธรรมทุกรูป					
8. เปิดโอกาสให้ภิกษุสามเณรได้เข้ารับการศึกษาด้านโลกและทางธรรม					
9. จัดการศึกษาพระปริยัติธรรมของคณะสงฆ์แผนกบาลี					
10. ดำเนินการส่งเสริมทุนการศึกษาแก่พระภิกษุสงฆ์และสามเณรที่สอบไล่ได้					
ด้านการศึกษาสงเคราะห์					
11. จัดให้มีตำราท่องบ่นหลักธรรมและสวดมนต์อย่างสม่ำเสมอ					
12. การจัดตั้งศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด					
13. จัดการศึกษาที่เน้นการปลูกฝังจริยธรรมแก่เด็กและเยาวชน ให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา					
14. จัดตั้งศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เพื่อเป็นแหล่งเผยแผ่ศาสนาธรรมแก่ผู้เรียนทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา					
ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา					
15. เผยแผ่ธรรมโดยวิธีการแสดงธรรมแบบปาฐกถาภายในวัดอย่างสม่ำเสมอ					
16. เผยแผ่ธรรมด้วยการมอบหนังสือธรรมะให้องค์การต่างๆ					
17. จัดกิจกรรมอบรมจริยธรรมแก่เด็กเยาวชนและประชาชนทั่วไป					

1073379722

บทบาท	มากที่สุด 5	มาก 4	ปาน กลาง 3	น้อย 2	น้อย ที่สุด 1
18. จัดให้มีการบวชสามเณรภาคฤดูร้อน เพื่อ อบรมศีลธรรมอันดีงามและส่งเสริมการใช้ เวลาว่างให้เป็นประโยชน์					
19. จัดให้มีการบรรยายธรรมทาง วิทยุกระจายเสียงหรือทางสถานีวิทยุโทรทัศน์					
ด้านการสาธารณูปการ					
20. จัดให้มีการพัฒนาอาคารสถานที่ให้ สวยงามและเป็นสัดส่วนที่ชัดเจน					
21. บูรณะและปฏิสังขรณ์อาคารเสนาสนะที่มี คุณค่าเพื่ออนุรักษ์โบราณสถานของวัด					
22. การจัดการระบบสาธารณูปโภคภายในวัด เช่น น้ำประปา ไฟฟ้า ให้เรียบร้อย					
23. ดูแลความสะอาดในเรื่องห้องน้ำและห้อง สุขาให้สะอาดเรียบร้อยอยู่เสมอ					
24. จัดการศาสนสมบัติของวัดให้เรียบร้อย					
25. ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการดูแลรักษา สาธารณูปการในวัด					
ด้านการสาธารณสงเคราะห์					
26. อำนวยความสะดวกแก่ประชาชนให้การ ใช้วัดเป็นสถานที่บำเพ็ญกุศล					
27. ช่วยเหลือประชาชนในยามประสบภัยทาง ธรรมชาติ					
28. ช่วยเหลือวัดที่ประสบภัยและขาดแคลน					
29. การช่วยเหลือกิจการของชุมชน ซึ่ง เป็นไปเพื่อสาธารณประโยชน์					
30. จัดตั้งหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล และจัดอบรมประชาชน					

1073379722

BUU_1Thesis_62930019_independent_study / revv: 08072564 13:04:47 / seq: 64